Европейска оценка на интеграцията на бежанците:

Сравнителен анализ на Националния механизъм за оценка на интеграцията в 14 страни на ЕС

NIEM
ALL IN FOR INTEGRATION

Оценка 2: Изчерпателен доклад

АЛЕКСАНДЪР УЛФХАРД, КАРМИН КОНТЕ
и СИНЕМ ИЛМАЗ

ОЦЕНКА НА ИНТЕГРАЦИЯТА НА БЕЖАНЦИТЕ:

СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА НАЦИОНАЛНИЯ МЕХАНИЗЪМ ЗА ОЦЕНКА НА ИНТЕГРАЦИЯТА В 14 СТРАНИ НА ЕС

ОЦЕНКА 2:

ИЗЧЕРПАТЕЛЕН ДОКЛАД

Проект със съфинансиране от Полската национална програма на Фонд „Убежище, миграция и интеграция“

Проект „V4NIEM: Национален механизъм за оценка на интеграцията на страните от Вишеградската група“ е съфинансиран от Международния вишеградски фонд

Проект „V4NIEM: Национален механизъм за оценка на интеграцията на страните от Вишеградската група“ е съфинансиран от Международния вишеградски фонд

Първо публикуван във Варшава от Института по публични въпроси и в Брюксел от Групата за миграционни политики

Оформление на български: TEA Design

Публикуван на български в София от Мулти култи колектив, 2022

Никаква част от тази публикация не може да бъде възпроизведена или цитирана под никаква форма или по никакъв начин без позоваване на заглавието и авторите на публикацията. Всички права са запазени.

ISBN: 978-619-7700-02-2

Този доклад може да бъде свален от **www.forintegration.eu**

Авторите носят изключителната отговорност за изразените мнения. Европейската комисия, както и Министерството на вътрешните работи и администрацията на Полша не носят отговорност за начина на използване на предоставената информация.

Настоящият доклад е превод от английски език.

Благодарности

Този доклад е част от проекта „Национален механизъм за оценка на интеграцията. Измерване и подобряване на интеграцията на лица, получили международна закрила“ (NIEM), съфинансиран от Европейския съюз чрез Фонд „Убежище, миграция и интеграция“ и Международния вишеградски фонд.

NIEM е ръководен и координиран от Института по публични въпроси (IPA). Групата за миграционни политики (MPG) е координиращият изследователски партньор, който отговаря за разработването на индикаторите, анализа и изчерпателните сравнителни доклади по NIEM. Изследването за Оценка 2 е проведено през 2021 г. с участието на членовете на консорциума на NIEM:

ANTIGONE Information and Documentation Centre on Racism, Ecology, Peace and Non-Violence, Гърция
Adria Alcoverro Pedrola, Effie Gelastopoulou, Vasiliki Karzi, Natasa Kiorapostolou, Andreas Takis, Athanasia Telliou, Athanasios Theodoridis

Center for Public Innovation, Румъния
Nicoleta Voicu, Ovidiu Voicu

CIDOB – Barcelona Centre for International Affairs, Испания
Moussa Bourekba, Blanca Garcés Mascareñas, Berta Güell Torrent, Juan Ramón Jiménez García, Francesco Pasetti

Diversity Development Group, Литва
Giedre Blažyte, Jurga Matait yte-Dirziene

Fondazione ISMU – Initiatives and Studies on Multi-ethnicity, Италия
Giancarlo Blangiardo, Ennio Codini, Marina D’Odorico, Guia Gilardoni, Alessio Menonna, Sara Morlotti

France Terre d’Asile, Франция
Balkis Essid, Hugo Repetto, Hélène Soupios-David

Institute of Public Affairs, Полша
Anna Dolińska, Alicja Szczutowska, Olga Dobrowolska, Katarzyna Potoniec, Piotr Kaźmierkiewicz, Mikołaj Pawlak, Filip Pazderski, Jacek Kucharczyk

Maastricht University, Нидерландия
Ruben Tans

Malmö University, Швеция
Pieter Bevelander, Henrik Emilsson, Nahikari Irastorza, Nadeen Khoury, Tawanda Maviga, Derek Stanford Hutcheson, Sayaka Osanami Törngren

Menedék – Hungarian Association for Migrants, Унгария
András Kováts, Zsombor Lakatos, Béla Soltész, Vivien Vadasi

Migration Policy Group, Белгия
Carmine Conte, Alexander Wolffhardt, Sinem Yilmaz

Multi Kulti Collective & Bulgarian Council on Refugees and Migrants, България
Bistra Ivanova, Valeria Ilareva, Kina Sabeva, Panayot Chafkarov

Peace Institute, Словения
Veronika Bajt, Vlasta Jalušic, Maja Ladic, Iza Thaler

People in Need, Чехия
Jakub Andrle, Ondrej Novotný

Providus, Латвия
Agnese Lace, Darta Pelse, Ieva Raubiško, Andris Šuvajevs

Националните доклади на NIEM, които са база на сравнителното изследване, са написани и публикувани от партньорите в консорциума и са достъпни на www.forintegration.eu.

На Консорциума на NIEM е оказана подкрепа от партньорите:
Министерство на семейството, труда и социалната политики на Полша
Министерство на вътрешните работи и администрацията на Полша
Регионално представителство на ВКБООН за Централна Европа в Будапеща
Представителство на ВКБООН в България
Представителство на ВКБООН в Полша
Варшавски университет

Изразяват се специални благодарности на лицата, участвали в проекта от името на стратегическите партньори по NIEM за техните целенасочени усилия.

Признателни сме на изследователите от проекта на ВКБООН за 2011–2013 г. „Интеграцията на бежанците. Капацитет и оценка“ за тяхната новаторска работа по разработването на индикатори за интеграцията на бежанците.

NIEM изразява благодарност на практиците и експертите, които сътрудничиха по проекта, включително служители на държавни институции, представители на неправителствени организации и академични институции от участващите страни. Признателни сме на лицата, получили международна закрила, с които по време на проекта бяха проведени интервюта за опита им с интеграцията.

Съдържание

Част I Въведение и основни резултати

1. Оценка 2 по NIEM: Промените от 2019 до 2021 г. 10
   1.1. Въведение 10
   1.2. Описание на резултатите и методологията 12

2. Основни резултати: Положението през 2021 г. 17
   2.1. Силното разминаване продължава 17
   2.2. От 2019 до 2021 г.: Стагнация на цялостното развитие и модели на постепенна промяна 20

3. Въздействието на COVID-19: Голямото отстъпление 28
   3.1. Достъп до закрила и правна интеграция 29
   3.2. Включване на интеграцията в общите политики и действия в областите на политики за интеграция 29

Част II Резултати по направленията за интеграция на NIEM

4. Включване на интеграцията в общите политики 36
   4.1. Резултати за 2021 г. по страни 36
   4.2. Основни тенденции от 2019 до 2021 г. 36
   4.3. Добри практики при интеграцията на бежанците 38

5. Пребиваване 40
   5.1. Резултати за 2021 г. по страни 40
   5.2. Основни тенденции от 2019 до 2021 г. 41
   5.3. Добри практики при интеграцията на бежанците 44

6. Събиране на семейство 46
   6.1. Резултати за 2021 г. по страни 46
   6.2. Основни тенденции от 2019 до 2021 г. 47
   6.3. Добри практики при интеграцията на бежанците 49

7. Гражданство 54
   7.1. Резултати за 2021 г. по страни 54
   7.2. Основни тенденции от 2019 до 2021 г. 55
   7.3. Добри практики при интеграцията на бежанците 58

8. Жилищно настаняване 60
   8.1. Резултати за 2021 г. по страни 60
   8.2. Основни тенденции от 2019 до 2021 г. 61
   8.3. Добри практики при интеграцията на бежанците 63

9. Трудова заетост 68
   9.1. Резултати за 2021 г. по страни 68
   9.2. Основни тенденции от 2019 до 2021 г. 69
   9.3. Добри практики при интеграцията на бежанците 71

10. Професионално обучение и образование с насоченост към заетост 77
10.1. Резултати за 2021 г. по страни 77
10.2. Основни тенденции от 2019 до 2021 г. 78
10.3. Добри практики при интеграцията на бежанците 80

11. Здравеопазване 85
11.1. Резултати за 2021 г. по страни 85
11.2. Основни тенденции от 2019 до 2021 г. 86
11.3. Добри практики при интеграцията на бежанците 88

12. Обществено осигуряване 93
12.1. Резултати за 2021 г. по страни 93
12.2. Основни тенденции от 2019 до 2021 г. 94
12.3. Добри практики при интеграцията на бежанците 97

13. Образование 101
13.1. Резултати за 2021 г. по страни 101
13.2. Основни тенденции от 2019 до 2021 г. 102
13.3. Добри практики при интеграцията на бежанците 105

14. Изучаване на езика и социална ориентация 109
14.1. Резултати за 2021 г. по страни 109
14.2. Основни тенденции от 2019 до 2021 г. 110
14.3. Добри практики при интеграцията на бежанците 112

15. Изграждане на мостове 115
15.1. Резултати за 2021 г. по страни 115
15.2. Основни тенденции от 2019 до 2021 г. 116
15.3. Добри практики при интеграцията на бежанците 118

Част III Профили на страните

16. Преглед на резултатите на страните 124
16.1. Въведение и индикатори 124
16.2. България 131
16.3. Чехия 133
16.4. Франция 135
16.5. Гърция 137
16.6. Унгария 139
16.7. Италия 141
16.8. Латвия 143
16.9. Литва 145
16.10. Нидерландия 147
16.11. Полша 149
16.12. Румъния 151
16.13. Словения 153
16.14. Испания 155
16.15. Швеция 157

Справочна литература 160

ЧАСТ I

Въведение и основни резултати

1. Оценка 2 по NIEM: Промените от 2019 до 2021 г.

1.1. Въведение

Това е третият сравнителен доклад по Националния механизъм за оценка на интеграцията (National Integration Evaluation Mechanism NIEM), в който се представят данни относно качеството на правната рамка и политиките в подкрепа за дългосрочната интеграция на лица, получили международна закрила (ЛПМЗ). Като насочва вниманието към включването и благоденствието на бежанците в дългосрочен план след етапа на прием, NIEM отчита реалната вероятност за това по-голяма част от бежанците да не могат да се върнат в страната си на произход и необходимостта да имат сигурна перспектива за самостоятелен живот. Изследването служи на правителствата, гражданското общество и други заинтересовани страни да установят пропуски в политиките за интеграцията на бежанци в своите страни, да почерпят вдъхновение от други държави – членки на ЕС – и да подобрят съществуващата рамка за интеграция. С помощта на определени индикатори резултатите от изследването могат да се използват като пътна карта за всеобхватни политики за интеграция на бежанците във всяка от участващите страни.

Предназначението на сравнителните резултати, представени в доклада, е да осигурят на NIEM информация относно взаимодействието с властите, гражданското общество и експертите, както и да насърчават дебат как да се реформира интеграцията на бежанците въз основа на данните. За да се предотврати социална изолация, лоши резултати при интеграцията и ниски нива на приемане от страна на приемащото общество, добре обмислената политика за бежанците трябва да подхожда към всички лица, получили закрила, като към хора, за които е възможно да останат в страната за определен период и много вероятно – завинаги. Отказът да се осигури ранно начало на процеса на интеграция и съществена подкрепа за ЛПМЗ, за да могат впоследствие да бъдат самостоятелни, може да струва скъпо за правителствата. Колкото по-малко се инвестира в различните способи за интеграция, толкова по-високи ще бъдат дългосрочните разходи за предоставяне на държавна помощ за бежанците и техните деца.

След Базовия доклад по NIEM на основата на данни за 2017 г. и Първия изчерпателен доклад по NIEM на основата на данни за 2019 г.[1], Вторият изчерпателен доклад прави анализ на ситуацията към 2021 г. и очертава основните тенденции. В Част I на доклада са представени основните сравнителни резултати, анализ на промените от 2019 до 2021 г. и кратко описание на отражението на пандемията с COVID-19 върху политиките за интеграция на бежанците през този период. Подробни резултати са представени в Част II в 12 глави, свързани с различните направления на интеграцията на бежанците, анализирани по Националния механизъм за оценка на интеграцията. Във всяка от тези глави са:

- Изложени основните данни и развития през периода 2019–2021 г., както те са отразени в присъдените точки като резултат от изследването, проведено в 14-те участващи страни;

[1] Wolffhardt A., Conte C. and Huddleston T. (2020), The European benchmark for refugee integration: A comparative analysis of the National Integration Evaluation Mechanism in 14 EU countries. Evaluation 1: Comprehensive Report. Brussels/Warsaw: MPG and IPA; Wolffhardt A., Conte C. and Huddleston T. (2019), The European benchmark for refugee integration: A comparative analysis of the National Integration Evaluation Mechanism in 14 EU countries. Brussels/Warsaw: MPG and IPA. В този Базов доклад са представени по-подробно предисторията, целите и методологията на NIEM и има позоваване и на други източници.

- Представени подробно положителните и отрицателните развития в сравняваните страни, с което се дава представа за динамиката на политиките за интеграция на бежанците през оценения период;
- Откроени добрите практики при интеграцията на бежанците, установени с помощта на индикаторите на NIEM, като са измерени спрямо изискванията на ЕС и международното право;
- Описани подробно множество примери за добри практики в страните по NIEM, като често има позоваване на наскоро въведени мерки и подобрения.

Докато Част III на този сравнителен доклад представя индивидуалните профили на всяка от 14-те страни с общия брой присъдени точки за всички направления, националните доклади по NIEM, които се публикуват паралелно, съдържат подробно изложение на основните развития и предизвикателства в страните, участващи в NIEM.

Страните, включени в изследването, са България, Гърция, Испания, Италия, Латвия, Литва, Нидерландия, Полша, Румъния, Словения, Унгария, Франция, Чехия, Швеция. Резултатите могат да се сравнят с резултатите от предишната Оценка 1 по NIEM, което дава възможност за проследяване на развитието през последния период.

В настоящия анализ по NIEM на националните рамки за интеграция вниманието е съсредоточено върху различни индикатори, свързани със правната рамка и политиките. С помощта на други индикатори се измерват включването на интеграцията в общите политики, междуведомственото сътрудничество и това между правителството и НПО, както и усилията за приобщаване и участие на приемащото общество. Извършено е оценяване по общо 120 индикатора с помощта на сравнителна оценка с брой точки, посочени в тематичните глави в Част II, както и във въведението към Част III на този доклад. Индикаторите са съобразени със специфичните потребности на ЛПМЗ, със специално внимание към, например, уязвими групи, отражението на свързания със закрилата статут на пребиваване или последствията от принудителната миграция в области като трудова заетост и здравеопазване.[2]

Сравнението между отделните страни е в 12 направления – от общи условия до правни, социално-икономически и социално-културни аспекти на интеграцията:

- Включване на интеграцията в общите политики
- Пребиваване
- Събиране на семейство
- Достъп до гражданство
- Жилищно настаняване
- Трудова заетост
- Професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост
- Здравеопазване
- Обществено осигуряване
- Образование
- Изучаване на езика и социална ориентация
- Изграждане на мостове

[2] С този подход към специфичните за бежанците потребности от интеграция NIEM се различава от MIPEX, широко използваният Индекс на политиките за интеграция на мигранти (Migrant Integration Policy Index), който измерва съществуващата рамка за интеграция на граждани на трети страни. Общите резултати по NIEM и MIPEX за дадена страна се различават, тъй като моделът на NIEM за определяне на крайния резултат дава по-голяма тежест на социално-икономическите и социално-културните направления на интеграцията във връзка с правните измерения на пребиваването, събирането на семейство и гражданството. От друга страна, MIPEX включва специфично направление за недопускане на дискриминация, което не е част от NIEM. Cf. Solano G. and Huddleston T. (2020), Migrant Integration Policy Index 2020. Brussels/Barcelona: MPG and CIDOB, www.mipex.eu.

Освен това в общия резултат за всяка страна са включени и няколко индикатора, свързани с отражението на началния етап на интеграцията. Приема се, че средната продължителност на процедурата за международна закрила, както и идентифицирането на уязвими кандидати и осигуряването на специални условия на прием оказват силно въздействие върху по-нататъшната перспектива за успешна интеграция.

1.2. Описание на резултатите и методологията

Ключови стъпки за осъществяване на цялостната рамка на интеграцията

Резултатите са представени във връзка с конкретни действия, които правещите политиките следва да предприемат, за да създадат рамка, която да е в съответствие със стандартите, изисквани в международното право и правото на ЕС. Поради недостатъчните данни в много направления в Оценка 2 по NIEM акцентът също е върху основните действия във всеобхватния подход към интеграцията на бежанците, свързани със съществуващите правна рамка, политики и сътрудничество. Тези „стъпки", свързани със съответните видове индикатори, са в основата на описанието на резултатите в целия доклад и имат за цел да насочват вниманието към различните видове действия – законотворчество, разработване на политики или насърчаване на управление и социално включване, необходими за осъществяването на по-добра рамка за интеграция.

За цялостната интеграция обаче са необходими данни, за да се планират и оценят политиките, ангажиментът за достатъчен бюджет за постигане на целите на политиките, както и реалното постигане на положителни резултати от интеграцията. За целите на по-цялостен индекс за интеграцията на бежанците в тази оценка по NIEM се използват 12 индикатора за резултатите от интеграцията в сравнителния анализ. Свързаните резултати се основават на качествено изследване, с което участват ЛПМЗ. Въпреки че не са включени в индикаторите за определяне на точки поради липсата на пряка съпоставимост, тези индикатори дават важна допълнителна информация, която очертава перспективата за резултатите от рамките за законовата уредба, политиките и сътрудничеството (вижте текстовите полета в жълто в края на съответните глави). Публикувана в отделен Специален анализ по NIEM, оценката за 2021 г. също представя наличието на данни и липсата на данни в сравнителен план за 14-те страни, като използва 44 индикатора, които са свързаните с данни и са предвидени в инструмента на NIEM.[3]

Използвани данни

Резултатите, представени в този доклад, се отнасят както за лица със статут на бежанец, така и за лица с предоставен статут на субсидиарна закрила – двете основни групи лица с предоставена международна закрила в ЕС за периода 2019-2021 г. [4] За всички аспекти на направленията пребиваване, събиране на семейство и гражданство резултатите за двете групи са представени отделно, за да се открият често значителните различия в тези области при условията за бежанците и лицата със субсидиарна закрила. В останалите направления представените точки са средният резултат за двете групи. Освен тези две категории в NIEM се анализира рамката за други групи в доклади за тях, тъй като, например, в няколко страни лицата с хуманитарен статут представляват съществена част от лицата, получили международна закрила.[5]

---

[3] Yilmaz S. (2022), Data gaps in refugee integration in Europe: A comparative assessment of data availability in 14 EU countries. NIEM in-depth analysis. Brussels: MPG.

[4] Субсидиарната закрила в България представлява хуманитарен статут по чл.1а, ал.2 от Закона за убежището и бежанците, вж. повече на Asylum.bg- https://asylum.bg/bg/2-1-2-%D1%81%D1%83%D0%B1%D1%81%D0%B8%D0%B4%D0%B8%D0%B0%D1%80%D0%BD%D0%B0-%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BB%D0%B0 – бел. прев.

[5] Conte C. (2021), The uneven legal and policy framework facing persons with humanitarian status in Europe: current gaps and possible solutions for improving integration policies. NIEM in-depth analysis. Brussels: MPG.

Всички данни за Оценка 2 по NIEM са свързани със законови и други разпоредби, действащи **към 31 март 2021 г.**, две години след крайната дата на предходната Оценка 1. Резултатите са оценявани по скала от 0 до 100 – от най-малко благоприятните до най-благоприятните разпоредби. За да се очертае значението на резултатите, те са съотнесени към четири широки гами, в които действащата рамка може да се определи като напълно липсваща (под 25 точки), частично подкрепяща (под 50 точки), умерено подкрепяща (под 75 точки) и силно подкрепяща (до 100 точки) за интеграцията на бежанците.

Напълно липсваща	Частично подкрепяща	Умерено подкрепяща	Силно подкрепяща
0–24.9	25–49.9	50–74.9	75–100

Анализът на промените между 2019 г. (Оценка 1) и 2021 г. (Оценка 2) отчита цялата динамика, довела до разлика с повече от два пункта в общия брой точки за едно направление за дадена страна. Развития, довели до по-малко от две точки, само са посочени в Част II, когато отразяват значителна промяна в подходите на държавата.

Сравнение между страните

Сравнителното описание на резултатите отчита и различните характеристики на страните, предоставящи международна закрила. Въпреки че не покрива целия ЕС, извадката от 14 участващи страни представя пълния спектър на развития и предизвикателства, които се установяват в ЕС. За да се улесни сравнението, страните са представени с различни цветове в графиките на доклада. Целта на тази визуализация е да се покажат сравнителните резултати за различните направления, както и да се открият резултатите при отделните индикатори:

FR NL SE	Страни в Северна и Западна Европа, в които има дългогодишна традиция за приемане на бежанци. Като цяло политиките за закрила и рамките за интеграция са добре установени, като се основават на виждането за дългосрочна интеграция и са вкоренени в традициите на вътрешните политики в сферата на миграцията. По отношение на бежанските потоци през периода на оценяване 2019–2021 г. тези държави членки са предимно страни на крайна дестинация.
ES GR IT	Страни в Южна Европа, които са по-нови като дестинация за лица, търсещи международна закрила, но които запазват и характера си на транзитни страни. Рамките на политиките за закрила и интеграция отбелязват по-всеобхватно развитие през последните десетилетия. През периода 2019–2021 г. тези страни се озоваха най-вече на първа линия по отношение на лицата, пристигащи на територията на ЕС.
CZ LT LV PL	Страни от Централна и Източна с доста нови системи за закрила, приети във връзка с присъединяването им към ЕС, и с по-слаби традиции по отношение на дългосрочната интеграция. За развитието на политиките често са били полезни разпоредбите от правото на ЕС, както и подкрепата от ЕС. В тези страни, които често нито са страни на крайна дестинация, нито са транзитни, бройките на ЛПМЗ са малки през периода 2019–2021 г.

BG HU RO SL	Страни от Централна и Югоизточна Европа, които споделят повечето характеристики с другите оценявани източно-централни европейски страни. Някои от тях се различават по това, че през последните години са изложени на съществени движения на лица, търсещи закрила в ЕС, което води до затруднения за системите им за прием. Въпреки това в тези страни бройките на лицата, получили международна закрила, са се запазили сравнително малки през периода 2019–2021 г.

Оценяване и точкуване

За да се постигне валидна и стабилна оценка на резултатите, която да позволява сравнение между страните, NIEM прилага стандартизиран въпросник и оценяване на базата на точкова система. Всеки индикатор е формулиран като конкретен въпрос във връзка с различен аспект на интеграцията на бежанците. За повечето индикатори има няколко алтернативни отговора, които отразяват различните варианти. Първият вариант се основава на благоприятни условия, докато вариантите след него представляват като цяло по-малко благоприятни или неблагоприятни условия. За всеки вариант на политики се определят точки, като 100 точки се присъждат на най-благоприятните и 0 – на най-малко благоприятните. В зависимост от броя алтернативни отговори, точките се присъждат от 0 до 100 (например, когато има три варианта, се присъждат точки от 0, 50 или 100, а когато вариантите са шест – съответно, точки от 0, 20, 40, 60, 80 и 100). За останалите анализирани индикатори (при които най-вече се изискват абсолютни цифри или проценти) са разработени специални правила за точкуване въз основа на налични данни и зададени ориентири спрямо приложимата нормативна рамка. На интернет страницата на NIEM са представени конкретни правила за точкуването по всеки индикатор, заедно с пълния въпросник (www.forintegration.eu).

Освен това въпросникът на NIEM разграничава различните подгрупи лица, получили международна закрила. Това позволява подробен и прецизен анализ и сравнение на видовете закрила и рамката за интеграция, които са въведени за лица със статут на бежанец, лица с предоставена субсидиарна закрила, презаселени бежанци, лица с предоставена временна закрила, лица с предоставена хуманитарна закрила.

За да се присъдят точки (за даден индикатор) и впоследствие да се обобщят (за дадено направление), се използват обикновени средни стойности. Например, ако една страна осигурява благоприятни условия за лица със статут на бежанец (100 точки), но само ограничени такива за лица с предоставена субсидиарна закрила (50 точки), общият брой точки за този индикатор е 75. За да се получат обобщените точки за дадена „стъпка“ в едно направление, се използва средното от точките на индикаторите. Общият брой точки за една страна в дадено направление е средният резултат за точкуваните „стъпки“, включени в направлението. Общият точков резултат за една страна е средният брой точни за страната във всички направления. Точкуването по индикатори е представено при анализа на резултатите в Част II и Част III на този доклад.

Събирането на данни включва интервюта с практици в правителството и гражданското общество, изследвания и анализи на документи. За разширяване на картината се използват експертни фокус групи и анкети. След валидиране и верификация на национално равнище данните се представят и обработват от транснационалния изследователски партньор на NIEM. Данните се преглеждат от сравнителна гледна точка и отново се валидират чрез процес на изясняване с националните изследователи преди точкуването и сравнителния анализ.

ПОСТИГАНЕ НА РЕЗУЛТАТИ ПРИ ИНТЕГРАЦИЯТА

За първи път от началото на изследването NIEM в мониторинга за 2021 г. се прави сравнителна оценка на индикаторите за резултатите, включени в инструмента. Изследователите в участващите страни положиха специални усилия, за да съберат и валидират данни за всички 12 индикатора в 8 направления, свързани със ситуацията и условията на живот на ЛПМЗ в контекста на правната рамка и политиките, при които се осъществява интеграцията им. Целта на резултатите е да се покаже дали обхванатите ЛПМЗ са малко (т.е. 0–20 %), известен брой (21–40 %), около половината (41–60 %) или почти всички (81–100 %). Освен това анализът използва отворени въпроси за най-честите проблеми за ЛПМЗ във всяко от осемте направления. Докато при предишни оценки по NIEM такива резултати са използвани най-вече в националните доклади, акцентът на Оценка 2 върху крайните резултати доведе до обстойни данни за това, дали правителствата в действителност постигат целите за интеграция. Те са представени в текстови полета в главите за съответните измерения в Част II на доклада.

Бележка за методологията

Изследователите на NIEM използваха както качествени, така и количествени методи за събирането и предоставянето на данни по индикаторите за резултатите. Сред източниците на качествени данни имаше полуструктурирани интервюта и фокус групи с експерти и практици, които работят с ЛПМЗ (като учители, адвокати и социални работници), фокус групи с лица със статут на бежанец и лица с предоставена субсидиарна закрила, както и експертни дискусии в рамките на срещите на националните коалиции по NIEM. За качествения аспект на изследването бяха използвани също така кабинетно проучване на правната рамка и политики, академични статии, научни доклади, както и консултации на базата на специални запитвания до институции. Сред източниците на количествени данни имаше проучвания сред ЛПМЗ, проучвания сред заинтересовани страни, които работят с ЛПМЗ, и статистически данни, публикувани от съответните държавни органи. Унгарският партньор Menedék изготви извадка от клиентската си база данни.

Извадките се различаваха по отношение на пол, образование, трудова заетост, страна на произход и семейно положение. За контакт с участниците се използваха различни канали, включително местни НПО, които работят с целевата група, приемателни центрове, лични контакти, ВКБООН, културни медиатори, социални медии и бази данни на организации. Участието бе доброволно и безвъзмездно. За повечето интервюта и фокус групи бе осигурен превод.

Съобщава се, че най-голямото предизвикателство в работата на терен е била пандемията с COVID-19 и липсата на интерес за участие в такива проучвания. Например, много приемателни центрове изпитваха затруднения със задоволяването на основни потребности на настанените лица и поради това имаха по-ограничена възможност да откликнат на изследването. Заради свързаните с COVID-19 ограничения във всички участващи страни организирането на присъствени срещи бе по-сложно. Оказа се, че онлайн интервютата не са така продуктивни както присъствените интервюта заради проблеми с доверието. Освен това изследователите трябваше да преодоляват някои специфични за страните предизвикателства, свързани с малък брой ЛПМЗ или с това, че държавни институции и НПО може да не разграничават в работата си и в програмите си лицата със статут на бежанец и лицата с предоставена субсидиарна закрила.

2. Основни резултати: Положението през 2021 г.

2.1. Продължават подчертаните различия

Между държавите – членки на ЕС – има съществени различия по отношение на полаганите от държавата усилия за интеграцията на бежанците. Сравнителните резултати по NIEM за 2021 г. потвърждават предишните констатации след 2017 г., че между страните има много различия по отношение на нивата на подкрепа за ЛПМЗ. За всички измервани 12 направления средната разлика между страната с най-високи резултати и страната с най-ниски резултати е 59.4 пункта по скала 0–100. Най-големият марж от 92.7 пункта се установява при изучаването на езика и социалната ориентация, което разделя страните в горната и тези в долната част на скалата на резултатите. Дори при събирането на семейство – направлението с най-малка разлика, страната с най-висок резултат се отдалечава с 37.8 пункта от тази с най-нисък резултат.

Такава тенденция се наблюдава при всички 3 оценени аспекта на всеобхватната интеграция на бежанците по отношение на правната рамка, политиките за активна подкрепа на интеграцията и сътрудничеството при прилагането на политиките. При цялостното обобщение за тези различни видове индикатори също са видими големите различия между 14-те страни. Следва да се отбележи, че при това общо класиране няма допълнително измерване на публичните бюджети, изразходвани за интеграция на бежанците, наличността на данни, оценяването и резултатите от интеграцията – индикатори, които са предвидени в инструмента NIEM, но не могат да се оценяват в сравнителен план поради продължаващите липси на данни. Въпреки това се очертава ясна картина за постиженията и слабостите в действията на държавата за решаване на предизвикателствата, свързани с интеграцията на бежанците в Европа.

Общи резултати	
Швеция	72,5
Франция	67,5
Литва	62,6
Испания	61,4
Чехия	58,5
Италия	52,9
Нидерландия	52,6
Латвия	50,7
Словения	50,1
Гърция	39,5
Румъния	38,5
България	37,1
Полша	36,9
Унгария	32,8

средно за точките по всички индикатори по страни

Напълно липсваща	Частично подкрепяща	Умерено подкрепяща	Силно подкрепяща
0–24.9	25–49.9	50–74.9	75–100

Въпреки че общите резултати показват, че рамките на всички 14 страни са или умерено подкрепящи, или частично подкрепящи интеграцията, едно диференцирано описание на обобщените резултати показва по-големи вариации. В целия сравнителен доклад на NIEM резултатите са представени във връзка с конкретни стъпки, които следва да предприемат тези, които разработват политиките, за да създадат рамка, която да е в съответствие със стандартите, изисквани от международното прави и правото на ЕС.

Стъпка: Създаване на правната рамка: този градивен елемент на цялостния подход към интеграцията на ЛПМЗ е свързан с правните стандарти, които следва да се съблюдават в една страна, за да се осигурят условия за най-добра подкрепа. В отделните направления стъпката включва индикатори за:

- Видове и срок на разрешенията за пребиваване;
- Условия за получаване на дългосрочно пребиваване, събиране на семейство и гражданство;
- Достъп до права, услуги, обезщетения/помощи и други права в различните области/направления на политиките.

Стъпка: Създаване на правната рамка	
Швеция	84,3
Испания	82,6
Чехия	80,6
Литва	78,0
Франция	76,5
Нидерландия	73,9
Италия	73,0
Полша	69,9
Словения	64,3
Латвия	64,2
Унгария	58,4
Румъния	57,7
България	55,8
Гърция	54,4

средно за точките по всички индикатори по страни

Напълно липсваща	Частично подкрепяща	Умерено подкрепяща	Силно подкрепяща
0–24.9	25–49.9	50–74.9	75–100

При тази основна стъпка към цялостна интеграция, свързана с правната рамка, която насърчава интеграцията на лица със статут на бежанец и с предоставена субсидиарна закрила, страните като цяло постигат най-добрите си резултати. За 5 страни резултатите показват силно подкрепящи условия, докато всички други попадат в обхвата на умерено подкрепящите условия. От една страна, тези доста положителни резултати отразяват общата правна рамка на ЕС в областта на убежището, която урежда задължителни изисквания за пребиваване, събиране на семейство и равен достъп до ключови права като достъп до образование, трудова заетост, здравеопазване или обществено осигуряване. От друга страна, все още значителните различия между резултатите на страните поставят въпроса за правилното прилагане на общата правна рамка и дали настоящите задължения, произтичащи от правото на ЕС, са достатъчни, за да се осигурят хармонизирани стандарти в държавите членки.

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките: тази основна стъпка е свързана с политиките, правилата и механизмите, които една страна следва да въведе в подкрепа на интеграцията на лицата със статут в различните области на политики. В отделните направления стъпката включва индикатори за:

- Наличността, обхвата и продължителността на целеви разпоредби и услуги;
- Разпоредби за групи със специални потребности и критерии за предоставянето на стоки и услуги, които са основани на нуждите;
- Отсъствието на административни бариери;
- Такси за дългосрочно пребиваване, събиране на семейство и гражданство;
- Повишаване на осведомеността/предоставяне на информация на заинтересованите страни и ЛПМЗ.

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките	
Швеция	74,4
Франция	61,5
Словения	58,2
Испания	56,5
Чехия	54,6
Латвия	52,9
Литва	51,9
Италия	48,9
Нидерландия	47,5
Румъния	37,6
България	37,4
Полша	35,7
Унгария	34,1
Гърция	29,2

средно за точките по всички индикатори по страни

Напълно липсваща	Частично подкрепяща	Умерено подкрепяща	Силно подкрепяща
0–24.9	25–49.9	50–74.9	75–100

Резултатите, свързани с политиките в подкрепа на интеграцията, показват до каква степен държавите не се задоволяват с пасивното прилагане на подходяща правна рамка, а насочват усилията си към активна подкрепа за ЛПМЗ в процеса на установяването им в страната и постигането на дългосрочно включване и благосъстояние. Осигуряването на равни възможности, целеви политики и услуги, където е необходимо, както и безпрепятствен достъп до публични услуги са в основата на всеобхватния подход към интеграцията. Докато нито една от страните по NIEM не се справя по-добре от това да предоставя умерено подкрепящи условия, половината от 14-те страни прилагат рамка на политиките, която е частично подкрепяща.

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество: този елемент на цялостния подход към интеграцията на ЛПМЗ е свързан с усилията за развитие, координация и постигането на решения и действия с приноса на правителството и обществото. Това означава цялостна стратегия, сътрудничество в самото правителство и между него и социалните партньори, насърчаване на участието и признаване, че интеграцията е предизвикателство и за приемащото общество. В отделните направления стъпката включва индикатори за:

- Съществуване и изпълнение на всеобхватна политика/стратегия за интеграция на бежанците;
- Включване на интеграцията във всички относими области на политиките;
- Координация на различни нива и в различни сектори с местните и регионалните власти, социалните партньори и гражданското общество;
- Признаване на интеграцията като двустранен процес и подкрепа за активна роля от страна на приемащото общество;
- Насърчаване на участието на ЛПМЗ в обществото и разработването на политиките за интеграция.

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество	
Франция	56,4
Швеция	56,0
Литва	51,0
Нидерландия	40,9
Италия	38,1
Испания	34,5
Чехия	33,5
Гърция	30,9
Латвия	24,8
Словения	24,3
Румъния	13,8
България	9,4
Унгария	0,0
Полша	0,0

средно за точките по всички индикатори по страни

Напълно липсваща	Частично подкрепяща	Умерено подкрепяща	Силно подкрепяща
0–24.9	25–49.9	50–74.9	75–100

В известен смисъл, ако погледнем индикаторите по стъпката за изпълнение и сътрудничество, те са най-показателните. Просто казано, те показват ясно дали една държава подхожда сериозно към цялостната интеграция – с дългосрочни ангажименти, трайно приемане на политики с отразена в тях интеграция, за да отговарят на нуждите на ЛПМЗ, истинско сътрудничество между отделните нива в правителството и между правителството и гражданското общество, улесняване на сътрудничеството и инвестиции в капацитета на приемащото общество да приобщи бежанците. В това отношение само три страни поне минават границата на средния резултат и могат да се определят като предоставящи умерено подкрепящи механизми.

2.2. От 2019 до 2021 г.: Стагнация на цялостното развитие и модели на постепенна промяна

Малко се е променило в рамките за интеграция на бежанците в 14-те страни през периода 2019–2021 г. На фона на всеобщо много статичната обстановка промените са постепенни и, въпреки че в някои направления са по-изразени, не са довели до съществено цялостно положително развитие. Общият модел в страните показва, че малките стъпки на напредък са компенсирани от малки отстъпления. Тези резултати обаче трябва да се разглеждат в контекста на въздействието на пандемията с COVID-19. Както е показано в Глава 3, от здравната, икономическата и социалната криза са произтекли последствия за интеграцията на бежанците, които не са напълно уловени от индикаторите на NIEM и които са насочени към действащите рамки на законовата база, политиките и изпълнението.

Обща промяна от 2019 до 2021 г.

Стъпка: Създаване на правната рамка

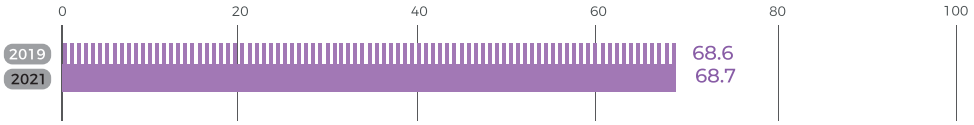

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

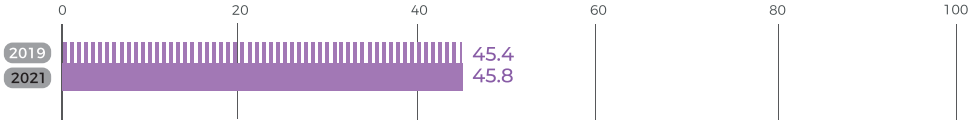

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

Средна стойност на индикаторите, оценени при всяка стъпка (с изключение на отражението на етапа на прием).
Средно от 14-те сравнени страни в Оценка 1 2019 и Оценка 2 2021

Общите средни точки, постигнати от 14-те страни по трите оценени основни стъпки за всеобхватна интеграция на бежанците през периода 2019–2021 г., показват, че динамиката е незначителна и може да се определи като застой. Това е съществена разлика спрямо резултатите от Оценка 1, която за периода 2017–2019 г. е установила поне лек напредък при стъпката, свързана с политиките, и малко по-силно подобрение при стъпката, свързана с изпълнението и координацията. Доколкото NIEM-14 може да се разглежда като представителна извадка за държавите членки, може да се каже, че половин десетилетие след бежанските потоци през 2015/16 година процесът на подобряване на условията за интеграция на бежанците в ЕС, които са разпокъсани и понякога липсващи действия, е изпаднал в застой.

Обща промяна от 2019 г. до 2021 г. по държави

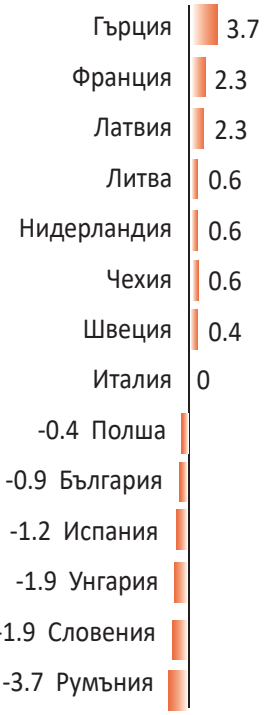

Средна стойност на оценките на всяка стъпка
(като средна стойност на индикаторите, оценени в рамките на всяка стъпка)

В нито една от 14-те страни няма развитие – положително или отрицателно – което да доведе до цялостна промяна с повече от четири пункта. Ако въобще може да се говори за напредък, Гърция, Франция и Латвия се открояват с известен напредък, а Унгария, Румъния и Словения – с отстъпление през периода 2019–2021 г. За разлика от това положение през предходния период на оценяване 2017–2019 г. значителен напредък е отбелязан от Франция, Латвия и Литва с по-висок резултат от повече от 10 точки, който при всяка от тях се дължи на реформи, довели до съществени подобрения. Към 2021 г. обаче стремежът към по-добра подкрепа за интеграцията на ЛПМЗ очевидно вече не е такъв приоритет за правителствата.

Друг начин за оценяване на динамичната промяна през 2019–2021 г. е да се разгледат случаите на смислена промяна. За тази цел сме анализирали в колко случая една страна съобщава или за положително, или за отрицателно развитие, което води до промяна в резултата с повече от 2 точки на нивото на обобщените направления, и за всяка от трите оценени основни стъпки – до развитие към по-цялостна рамка за интеграция.

	Страни с отрицателни развития	Страни с положителни развития
Включване на интеграцията в общите политики	BG HU RO	GR
Пребиваване	CZ GR HU LV ES	
Събиране на семейството		GR LV NL SE
Гражданство		BG GR LV LT SE
Жилищно настаняване	CZ PL SL ES	GR RO
Трудова заетост	ES	FR GR LV
Професионално обучение	PL SL	RO
Здравеопазване	PL	CZ FR RO
Обществено осигуряване	BG GR RO SL	FR LV PL
Образование	SL	LV RO
Изучаване на езика и социална ориентация	LV SL	CZ GR NL SL
Изграждане на мостове	HU PL RO	BG CZ FR LV PL

за развития, довели до промяна с повече от 2 точки

В 7 от 12-те направления има повече страни с положителни развития през 2019–2021 г., отколкото страни с отрицателни промени. В направленията включване на интеграцията в общите политики, пребиваване, жилищно настаняване, професионално обучение и обществено осигуряване обаче преобладават страните с отрицателни развития. Трябва да се отбележи динамиката в трите направления, свързани със правната интеграция, където при пребиваването са установени отрицателни промени за 5 страни, докато за нито една няма положително развитие. При събирането на семейство и гражданството обаче тенденцията е обратната, като, съответно, в 4 и 5 страни има положителни промени и нито една не е отбелязала отрицателно развитие в нито едно от направленията. Като цяло

преобладават положителните развития, като има 36 случая със страна, отбелязала положителна промяна в едно от направленията по една от трите стъпки (при 36 страни), в сравнение с 28 случая със страна, отбелязала отрицателна промяна (при 9 страни). Страните без никакви положителни развития са Унгария, Италия и Испания; страните без никакви отрицателни развития са Франция, Италия, Литва, Нидерландия и Швеция.

Очертават се и географски модели. От всички 36 случая със страна, отбелязала положителна промяна в едно от направленията, в 19 случая това засяга една от 8-те страни по NIEM в Централна и Източна Европа и Югоизточна Европа, които се присъединиха към ЕС през 2004 г. и по-късно. Що се отнася до случаите на отрицателни развития, 22 от 28-те случая засягат една от тези страни, което означава, че тази група е силно представена в цялостната динамика на промените и, по-специално, при отрицателните развития. Ако погледнем страните, които бяха изложени на най-големия бежански поток по главните миграционни маршрути към ЕС (западното и централното Средиземноморие, Балканите/източното Средиземноморие) през периода 2019–2021 г. – Испания, Италия, Гърция, България, Румъния, Унгария и Словения – ясно преобладават отрицателните случаи на промяна, които са 20, в сравнение с 14 случая на подобрения. Трябва да се отбележи обаче, че Италия е единствената сред 14-те страни по NIEM, която показва напълно стабилна рамка за периода 2019–2021 г., като няма случай нито на положително, нито на отрицателно развитие. В общи линии са стабилни и рамките за интеграция на бежанци на Франция, Нидерландия и Швеция – страни, които в голяма степен са страни на традиционна дестинация, но са по-малко изложени на бежанския поток към ЕС. В тази група при 10 случая на подобрение няма случаи на отрицателно развитие.

Брой страни с отрицателни промени		Брой страни с положителни промени	
Пребиваване	5	Гражданство	5
Жилищно настаняване	4	Изграждане на мостове	5
Обществено осигуряване	4	Събиране на семейството	4
Изграждане на мостове	3	Изучаване на езика и социална ориентация	4
Включване на интеграцията в общите политики	3	Трудова заетост	3
Професионално обучение	2	Здравеопазване	3
Изучаване на езика и социална ориентация	2	Обществено осигуряване	3
Трудова заетост	1	Жилищно настаняване	2
Здравеопазване	1	Образование	2
Образование	1	Включване на интеграцията в общите политики	1
Събиране на семейството	0	Професионално обучение	1
Гражданство	0	Пребиваване	0

подредени по направления

Предвид общата силно статична ситуация е добре да се разгледат направленията с преобладаваща динамика на промени. Областите с най-голям брой страни, в които са настъпили някакви промени (положителни или отрицателни), са общественото осигуряване и изграждането на мостове (7 страни за всяка), следвани от жилищното настаняване (6 страни). За разлика от най-динамичните направления, тези с най-ниска динамика, в които са най-малко страните с някакви развития (положителни или отрицателни), са професионалното обучение и образованието (3 страни за всяко).

Следващият преглед показва в кои направления в рамката за интеграция за ЛПМЗ има напредък или отстъпление за всяка от 14-те страни и с кои от основните стъпки по пътя към цялостната интеграция на бежанците са свързани тези промени (като се вземат предвид всички развития, довели до промяна с повече от 2 точки в резултата). В Част II са разгледани подробно тези развития за всички направления, включително точната промяна в точките за всяка страна.

България

Измерения с отрицателна промяна и свързана стъпка		Направления с положителна промяна и свързана стъпка	
Обществено осигуряване	*Създаване на правната рамка*	Гражданство	*Създаване на правната рамка*
Включване в общите политики	*Изпълнение и сътрудничество*	Изграждане на мостове	*Изграждане на рамката на политиките*

Чехия

Измерения с отрицателна промяна и свързана стъпка		Направления с положителна промяна и свързана стъпка	
Пребиваване	*Изграждане на рамката на политиките*	Изучаване на езика и социална ориентация	*Изграждане на рамката на политиките*
Жилищно настаняване	*Изпълнение и сътрудничество*	Изграждане на мостове	*Изграждане на рамката на политиките*
		Здравеопазване	*Изпълнение и сътрудничество*

Франция

Измерения с отрицателна промяна и свързана стъпка		Направления с положителна промяна и свързана стъпка	
---		Трудова заетост	*Създаване на правната рамка*
		Здравеопазване	*Изграждане на рамката на политиките*
		Обществено осигуряване	*Изграждане на рамката на политиките*
		Обществено осигуряване	*Изпълнение и сътрудничество*
		Изграждане на мостове	*Изпълнение и сътрудничество*

Гърция

Измерения с отрицателна промяна и свързана стъпка		Направления с положителна промяна и свързана стъпка	
Пребиваване	*Създаване на правната рамка*	Включване в общите политики	*Изпълнение и сътрудничество*
Обществено осигуряване	*Създаване на правната рамка*	Събиране на семейството	*Създаване на правната рамка*
Обществено осигуряване	*Изпълнение и сътрудничество*	Гражданство	*Създаване на правната рамка*
		Жилищно настаняване	*Създаване на правната рамка*
		Трудова заетост	*Създаване на правната рамка*
		Трудова заетост	*Изпълнение и сътрудничество*
		Изучаване на езика и социална ориентация	*Изграждане на рамката на политиките*

Унгария

Измерения с отрицателна промяна и свързана стъпка		Направления с положителна промяна и свързана стъпка	
Включване в общите политики	*Изпълнение и сътрудничество*	---	
Пребиваване	*Изграждане на рамката на политиките*		
Изграждане на мостове	*Изграждане на рамката на политиките*		

Италия

Измерения с отрицателна промяна и свързана стъпка		Направления с положителна промяна и свързана стъпка	
---		---	

Латвия

Измерения с отрицателна промяна и свързана стъпка		Направления с положителна промяна и свързана стъпка	
Пребиваване	*Изграждане на рамката на политиките*	Събиране на семейството	*Изграждане на рамката на политиките*
Изучаване на езика и социална ориентация	*Изграждане на рамката на политиките*	Гражданство	*Изграждане на рамката на политиките*
		Трудова заетост	*Изграждане на рамката на политиките*
		Обществено осигуряване	*Изграждане на рамката на политиките*
		Образование	*Изграждане на рамката на политиките*
		Изграждане на мостове	*Изпълнение и сътрудничество*

Литва

Измерения с отрицателна промяна и свързана стъпка		Направления с положителна промяна и свързана стъпка	
---		Гражданство	*Изграждане на рамката на политиките*

Нидерландия

Измерения с отрицателна промяна и свързана стъпка		Направления с положителна промяна и свързана стъпка	
---		Събиране на семейството	*Създаване на правната рамка*
		Събиране на семейството	*Изграждане на рамката на политиките*
		Изучаване на езика и социална ориентация	*Изграждане на рамката на политиките*

Полша

Измерения с отрицателна промяна и свързана стъпка		Направления с положителна промяна и свързана стъпка	
Жилищно настаняване	*Изграждане на рамката на политиките*	Обществено осигуряване	*Изграждане на рамката на политиките*
Професионално обучение	*Изграждане на рамката на политиките*	Изграждане на мостове	*Изграждане на рамката на политиките*
Здравеопазване	*Изпълнение и сътрудничество*		
Изграждане на мостове	*Изпълнение и сътрудничество*		

Румъния

Измерения с отрицателна промяна и свързана стъпка		Направления с положителна промяна и свързана стъпка	
Изграждане на мостове	*Изграждане на рамката на политиките*	Жилищно настаняване	*Изграждане на рамката на политиките*
Включване в общите политики	*Изпълнение и сътрудничество*	Професионално обучение	*Изграждане на рамката на политиките*
Обществено осигуряване	*Изпълнение и сътрудничество*	Здравеопазване	*Изграждане на рамката на политиките*
		Образование	*Изграждане на рамката на политиките*

Словения

Измерения с отрицателна промяна и свързана стъпка		Направления с положителна промяна и свързана стъпка	
Жилищно настаняване	*Изграждане на рамката на политиките*	Изучаване на езика и социална ориентация	*Изграждане на рамката на политиките*
Професионално обучение	*Изграждане на рамката на политиките*		
Обществено осигуряване	*Създаване на правната рамка*		
Обществено осигуряване	*Изграждане на рамката на политиките*		
Образование	*Изграждане на рамката на политиките*		
Изучаване на езика и социална ориентация	*Създаване на правната рамка*		

Испания

Измерения с отрицателна промяна и свързана стъпка		Направления с положителна промяна и свързана стъпка
Пребиваване	*Изграждане на рамката на политиките*	---
Жилищно настаняване	*Създаване на правната рамка*	
Трудова заетост	*Изграждане на рамката на политиките*	

Швеция

Измерения с отрицателна промяна и свързана стъпка		Направления с положителна промяна и свързана стъпка	
---		Събиране на семейството	*Създаване на правната рамка*
		Гражданство	*Създаване на правната рамка*

3. Въздействието на COVID-19: Голямото отстъпление

Има убедителни доказателства, че отражението на пандемията с COVID-19, избухнала през пролетта на 2020 г., е несъразмерно тежко при мигрантите и бежанците. Уязвимостите на бежанците, които живеят в условия на силна несигурност в периферията на обществото, се изостриха още повече от свързаните с пандемията мерки и ограничения. В условията на пандемия се откроиха още по-ясно съществуващите неравенства при достъпа до основни услуги. Въпреки че в много малко случаи индикаторите за правната рамка, политиките и изпълнението/сътрудничеството в това изследване отразяват пряко въздействието на пандемията върху интеграцията на бежанците, при тази оценка по NIEM са установени отрицателни последствия от COVID-19 в различни области на интеграцията. Като цяло страните, които се справят добре с интеграцията на бежанците, преодоляват по-успешно неблагоприятните ефекти от пандемията, докато за други страни сведенията показват, че се сблъсква с по-големи предизвикателства при справянето с потребностите на бежанците в условията на криза. Тази част представя общите констатации в доклада в контекста на кризата и илюстрира как страните са реагирали на стрес теста, на който пандемията е подложила рамките им за интеграция на бежанците.

3.1. Достъп до закрила и правна интеграция

Общите статистически данни за страните показват значителен спад в броя на лицата, търсещи международна закрила, през 2020 г. поради затварянията на границите и ограниченията върху транспорта по време на пандемията с COVID-19. Сериозно са засегнати производствата за международна закрила, затруднен достъп до приемателните центрове заради карантина и тестове, забавяния и повсеместно спиране на образуваните производства – това се съобщава за България, Гърция, Италия, Полша и Румъния. Налага се материалните условия на прием, включително настаняване, да обхванат и тези, които вече нямат право на тях, поради невъзможност да се осъществи обичайният преход към интеграция за лицата, получили статут – това е развитието в Италия и Латвия. Схемите за презаселване са спрени и в Швеция, страна, чиято система за прием на бежанци е по-слабо засегната, отколкото в другите страни. Латвия продължава да приема молби за закрила и всички социални услуги се предоставят или онлайн, или по приспособен начин, след като правителството обявява извънредно положение през март 2020 г. В това отношение ситуацията в Латвия прилича на тази в Чехия, Франция и Нидерландия.

Унгария, от друга страна, продължава да задържа лица, търсещи закрила, в транзитни зони, когато през март 2020 г. се обявява извънредното положение. Тези транзитни зони са затворени през май 2020 г. в резултат от решение на Съда на ЕС, което определя задържането на лица, търсещи закрила, в такива зони за незаконосъобразно, но приемът на лица, търсещи закрила, вече е много спорадичен през периода януари–март 2020 г. и правителството решава да прекрати окончателно практиката с транзитните зони през март 2020 г. Така, въпреки че в тези транзитни зони има лица, търсещи международна закрила, до май 2020 г., по време на извънредното положение няма новопристигнали лица.

Пребиваване и гражданство

Повечето страни удължиха валидността на разрешенията за пребиваване, чийто срок изтичаше по време на локдауна. Като цяло обаче има сведения за значителни

забавяния в административните служби, които обработват молби за издаване и подновяване на разрешения за пребиваване и натурализация. Например, в Словения неправителствени организации съобщават за забавяния и затруднен достъп до административни услуги. Преди пандемията служители на НПО са придружавали ЛПМЗ на насрочените им срещи, ако са имали нужда от помощ. Освен това за някои потенциални кандидати за гражданство е било трудно да изпълнят изискванията заради мерките, свързани с COVID-19 (напр., загуба на работа, което засяга доходите, спиране на езиковите курсове). В Швеция обаче пандемията не е повлияла на въпросите, свързани с пребиваването, тъй като там не е въвеждан локдаун.

Събиране на семейство

Събирането на семейство е засегнато много сериозно от COVID-19 заради реалното замразяване на процедурите и издаването на визи и удължаването на административните процедури в повечето страни. Липсата на информация кога и как ще се промени ситуацията засили психологическия натиск за много ЛПМЗ. Във Франция дори и след като повечето посолства и консулски служби, които са затворени по време на първия локдаун през 2020 г., подновяват работа, достъпът до територията остава ограничен до някои основания, сред които не бе събирането на семейство. Това решение е отменено през януари 2021 г. със заповед на Френския държавен съвет, който преценява, че това представлява сериозно нарушение на правото на семеен живот. Швеция, от друга страна, продължава да издава в чужбина разрешения за пребиваване и да разрешава на тези с валидно разрешение да влязат в страната.

3.2. Включване на интеграцията в общите политики и действия в областите на политики за интеграция

Включване на интеграцията в общите политики

Пандемията показа колко е важно включването на интеграцията в общите политики, като открои още по-ясно разминаването между планирането и практическото изпълнение в различните направления на рамката за интеграция на бежанците. В някои страни по време на пандемията се забави приемането на нови стратегии, което засегна включването на политиките за интеграция в общите политики. Например, въпреки че включването на интеграцията в общите политики се счита за ключов въпрос в латвийската политика за интеграция, дори и продължаващата пандемия не е било достатъчно основание да се свика среща за съгласуване на решения на различни проблеми, чието решаване към момента е зависело от капацитета на НПО. Впоследствие спешната необходимост от по-добра координация по време на пандемията налага съответната парламентарна комисия да призове Министерството на социалните въпроси да свика такава среща възможно най-скоро. Въпреки че в крайна сметка не се стига до такава среща, се поставят все пак основите за дискусия по други решения и сценарии за координация по политиката.

Жилищно настаняване

Като цяло проблемите на жилищното настаняване – труден достъп, дискриминация, високи наеми, недостатъчна подкрепа за жилища – станаха още по-тежки за ЛПМЗ по време на пандемията. Тъй като често живеят в пренаселени жилища, това засили риска от заразяване. Като се има предвид, че в много случаи ЛПМЗ имат финансови затруднения – често високите наеми и депозити не са в техните

финансови възможности – икономическите последствия от пандемията като цяло влошиха положението с жилищното настаняване и засилиха риска от бездомност. Като мярка на противодействие Франция засилва капацитета за настаняване при извънредни обстоятелства, за да се намали броят на бездомните хора. Много ЛПМЗ, живеещи в лагери или на улицата, се възползват от тази мярка. В Латвия невъзможността да се намери подходящо и финансово достъпно жилище понякога води до това лица, получили статут, да продължават да живеят в бежански център, което е в разрез със закона. Това се е оказало опасно, тъй като в резултат на огнище на COVID-19 през април 2021 г. в бежанския център някои семейства е трябвало да бъдат карантинирани. В Гърция пренаселеността в бежанските лагери, особено в т.н. „горещи точки“ (hotspots), е довела до сериозни рискове за здравето.

Трудова заетост, професионално обучение и обществено осигуряване

Пандемията засегна сериозно пазара на труда, особено сектори, в които ЛПМЗ обикновено си намират работа (напр., обслужване, хотели и ресторанти, строителство, производство). Например, за Румъния има сведения, че ЛПМЗ са били сред първите, загубили работата си заради претърпените от компаниите поражения. В резултат от свързаните с пандемията мерки достъпът за ЛПМЗ до професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост е станал още по-труден в отделните страни, като се съобщава за пълно или частично спиране на професионалното обучение (или невъзможност да се провежда онлайн) в Чехия, Франция и Румъния. В Гърция заради COVID-19 е забавено напълно изпълнението на плана за професионално образование. Онлайн обучението, което често замества програмите с присъствено обучение, е поставило ЛПМЗ в неравностойно положение заради липсата на достъп до дигитални устройства. Според ЛПМЗ центровете за намиране на работа са намалили офертите си заради ограниченията. В Словения двамата специалисти в службата по труда, оказващи съдействие на ЛПМЗ, са били командировани да работят по други направления. В България, Полша и Словения се съобщава за затруднен и недостатъчен достъп до социална подкрепа от държавата, включително при загуба на работата. За разлика от тях Швеция предоставя информация на различни езици и на всички местни административни съвети е възложено да разпространяват информация чрез различни канали. За да подобри положението с пазара на труда и за да осигури подходяща индивидуална и колективна здравна защита, Италия е регулирала трудовата заетост за чуждестранни работници в някои сектори. Процедурата е отворена за лица, търсещи закрила, което им позволява да получат разрешения за работа.

Здравеопазване

Пандемията с COVID-19, със сериозните заплахи за здравето, ограниченията върху някои здравни услуги, ограниченията за броя пациенти и др. се отрази на ЛПМЗ по същия начин, както и на приемащото общество. Има обаче множество данни за отделните страни, че мигрантите са засегнати по-силно по отношение на потвърдените случаи и броя на хората, лекувани в интензивни отделения, и смъртните случаи. Като най-голямото предизвикателство се очертава предоставянето на информация на ЛПМЗ относно въведените мерки, медицинските указания и кампаниите за ваксинация. Някои страни приемат допълнителни мерки, за да информират мигрантите и ЛПМЗ – например, в Италия е създаден многоезичен портал с правила и изисквания във връзка с COVID-19. В някои страни обаче има забавяне при предоставянето на актуална информация на различни езици относно пандемията и кампанията за ваксинация, което засилва здравните рискове сред ЛПМЗ. Например, в Унгария, България и, в известна

степен, Латвия се налага НПО да събират и дават информация относно COVID-19 и приетите от правителството мерки на английски и други езици. Положителното е, че във всички 14 страни когато започва ваксинацията за COVID-19, лицата, търсещи закрила, и ЛПМЗ имат същия достъп до ваксини, както и гражданите на страната.

Образование

Въздействието на COVID-19 в областта на образованието е съществено. Най-големите трудности за ЛПМЗ бяха да си осигурят необходимото оборудване за участие в дистанционното обучение, след като през 2020 г. занятията преминаха в онлайн среда, липсата на подходящи технически умения и знания за интернет и компютърните технологии на родителите, за да могат да помагат на децата си при използването на инструментите за онлайн комуникация, както и езиковата бариера, поради която родителите често не можеха да са в помощ на децата си. Пример за добра практика е държавната програма за интеграция в Чехия, по която е дадена възможност да се използват средства за нужното оборудване като лаптопи и уеб камери. В Полша са разработени учебни материали за чуждестранни ученици, до които е осигурен безплатен достъп на интегрирана образователна платформа за целите на дистанционното обучение. Сред множеството проблеми в Латвия, по линия на проект на Червения кръст учител е работил със 17 деца във и извън приемателния център, като им е помагал в зависимост от индивидуалните им нужди в условията на онлайн обучение. Проектът се оценява като много успешен.

Изучаване на езика и социална ориентация

В повечето страни по време на локдауна бях спрени програмите за езиково обучение и социална ориентация, като впоследствие преминаха на онлайн режим, което доведе до сериозни предизвикателства за процеса на интеграция. Във Франция настъпва същински спад в обучението. В резултат от това за няколко месеца намаляват езиковите умения на ЛПМЗ. По време на втория локдаун обучението по френски език е организирано на ротационен принцип присъствено и онлайн, при което се постига бавен напредък и възможности за следващи стъпки в процеса на интеграция (достъп до професионално обучение, трудова заетост, жилищно настаняване и др.). Оценките показват, че обучението в онлайн среда е ефективно само за онези ЛПМЗ, които са със средно ниво на владеене на френския език и основни цифрови умения. В страните по NIEM има повсеместен преход към използването на онлайн инструменти. В Швеция този преход не е толкова труден, тъй като там още преди пандемията са използвани различни цифровизирани инструменти за целите на обучението. В Унгария (където няма финансирани от държавата курсове за изучаване на езика и социална ориентация) НПО, предоставящи безплатни езикови курсове, посочват, че и онлайн курсовете са дали положителни резултати. Повече хора са се заявили като доброволци за водене на онлайн курсове по унгарски език, благодарение на което онези ЛПМЗ, за които не е било възможно присъственото обучение, са участвали в обучението въпреки по-тежките условия на живот, които се отразяват на мотивацията и възможностите на ЛПМЗ да изучават унгарски език. Подобен е опитът на Чехия, където във връзка със социалната ориентация се съобщава, че преминаването към онлайн режим се е оказало полезно за организирането на семинари. Като положителен се оценява фактът, че хора от цялата страна са имали възможност да участват в курсовете.

(Повторно) Изграждане на мостове

Пандемията и локдауните доведоха до загуба на социалните контакти и взаимодействие между приемащото общество и бежанците, което засили тяхната изолация. По време на локдауните повечето страни спряха голяма част от програмите си, насочени към насърчаване на участието на ЛПМЗ в граждански дейности и взаимодействието им с приемащото общество. Във Франция обаче е приета програмата Volont'R (финансирано от държавата доброволчество за услуги за гражданите), по която млади ЛПМЗ осигуряват за други ЛПМЗ превод на свързаните с COVID-19 публични мерки и хигиенни мерки за защита. В Латвия въпреки намалените възможности за взаимодействие с местната общност, по време на пандемията се е затвърдил забележителният успех на програмата за индивидуално менторство в системата на интеграция. Менторите са съзидателни и изобретателни в начините, по които предоставят помощ на ЛПМЗ, включително чрез онлайн срещи и консултации. В Унгария повечето НПО и църковни организации, работещи с бежанци, започват онлайн програми, за да улесняват взаимодействието между бежанците и между тях и приемащото общество по време на пандемията. При друг модел в страни по NIEM организации, управлявани от хора с опит в работата с бежанци, реагираха много активно на пандемията и впоследствие усилията им получиха признание от местните общности. Добър пример е фондацията „Жени на пътя" в Полша, която започва да шие защитни маски за медици и възрастни хора, живеещи във и около Гданск.

ЧАСТ II

Резултати по направленията за интеграция на NIEM

4. Включване на интеграцията в общите политики

Включването на интеграцията в общите политики представлява разработването, координирането и изпълнението на действия от страна на цялото правителство във връзка със задачата за интеграция на лицата, получили международна закрила. Процесът започва с признаването на група със специални потребности в общите закони и определянето на мандат във всички съответни министерства и агенции, по силата на който закрилата и интеграцията стават част от работата им. Може да има национална стратегия, която да дава насоки за политиките и действията в различните области и да ангажира не само правителството, но и местните и регионалните власти, социалните партньори и гражданското общество. Необходимо е политиките постоянно да се оценяват, преразглеждат и разработват в рамките на процес, който да е отворен за експертния опит и принос на заинтересованите страни в интеграцията.

4.1. Резултати за 2021 г. по страни

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

◀ по-малко благоприятни по-благоприятни ▶

Оценени индикатори:

- Национална стратегия за интеграция на ЛПМЗ
- Ангажимент в националната стратегия за интеграция на ЛПМЗ
- Мониторинг и преглед на политиките за интеграция на ЛПМЗ

4.2. Основни тенденции от 2019 до 2021 г.

За да отговорят в пълнота на специфичните интеграционни нужди на ЛПМЗ, правителствата трябва да имат национална стратегия с насоки за политиките и действията в съответните области на политиките. Към пролетта на 2021 г. сред страните, включени в NIEM, такава национална стратегия за интеграция на ЛПМЗ имаха Чехия, Италия, Франция, Гърция, Латвия, Литва[6], Испания и Швеция, докато България, Унгария и Румъния не бяха подновили националните си стратегии за интеграцията на бежанци. Нидерландия, Словения[7] и Полша нямаха стратегия за интеграция на бежанци.

[6] В Литва са приети два нормативни акта за интеграцията: i) План за действие за интеграцията на чужденците в литовското общество и ii) Указ за държавната подкрепа за процедурата за интеграцията на чужденци, получили международна закрила. В настоящия доклад тези два акта се приемат като част от национална стратегия за интеграция на ЛПМЗ.

[7] През 2019 г. Словения приема стратегия в областта на миграцията. Една от главите е посветена на интеграцията, но не конкретно на интеграцията на ЛПМЗ.

Обща промяна от 2019 г. до 2021 г.

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

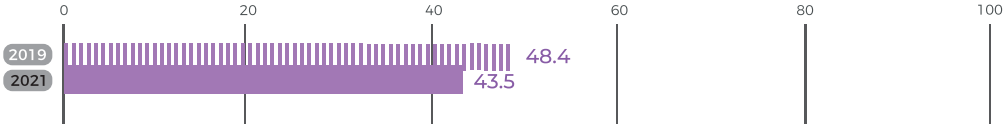

Средна стойност на оценките на индикаторите, оценени в рамките на всяка стъпка.
Средно за 14-те страни, оценени в Оценка 1 по NIEM 2019 и Оценка 2 по NIEM 2021

Обща промяна от 2019 г. до 2021 г. за всяка страна

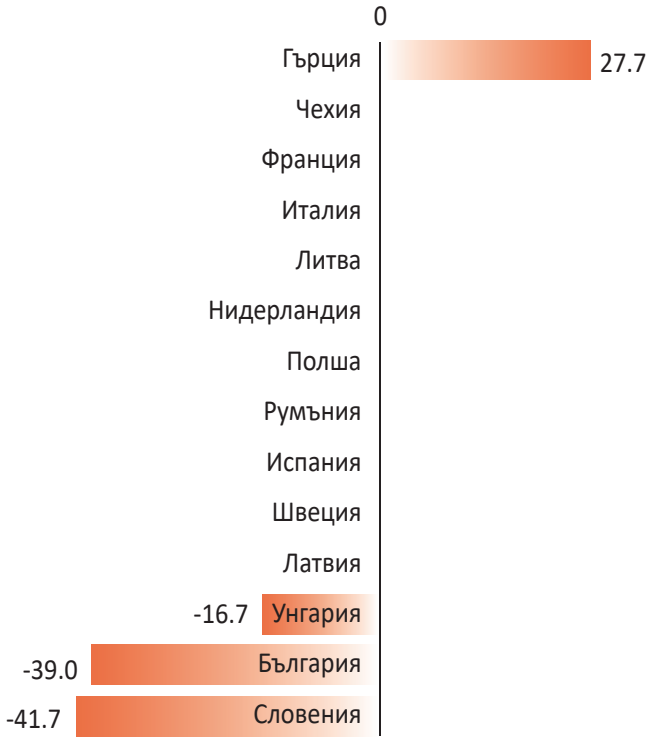

Средна стойност на оценките на всяка стъпка
(като средна стойност на индикаторите, оценени в рамките на всяка стъпка)

Положителни развития

- В **Гърция** през юли 2019 г. Министерството на миграцията публикува нова стратегия за интеграцията на граждани на трети страни, сред които ЛПМЗ. Освен другото, стратегията има за цел да включи местните власти и да засили ролята им в социалните политики за интеграция. Тя е насочена и към повишаване на осведомеността сред обществото с оглед на социалното приобщаване, както и към подобряване на координацията между дейностите на публичните и частните субекти за прилагането на общата национална стратегия. Освен това Министерството на миграцията ще оценява ежегодно интеграцията на граждани на трети страни с помощта на количествени и качествени индикатори. Всички министерства и местни власти ще представят доклад за наблюдението на политиките и действията си в областта на интеграцията на базата на тези индикатори. Работна група ще оценява политиките и действията и ще изготвя препоръки за подобрения.

- Във **Франция** Националната схема за приема и интеграцията на бежанци от 2018 г. и нейното прилагане и оценяване с участието на различни заинтересовани страни (срв. отчетения напредък в Оценка 1 по NIEM) е допълнена с нова Национална стратегия за приема на лица, търсещи закрила, и интеграцията на бежанци (SNADAR) за 2021-2023 г., план за действие, приет през декември 2020 г.

Отрицателни развития

- В **Румъния** след продължителни обсъждания по въпроса за нова Национална стратегия за имиграцията (2020-2024 г.) се стига със закъснение до приемането ѝ за 2021–2025 г. през август 2021 г., което е след референтния период на тази оценка по NIEM. Временната липса на национална стратегия не е засегнала непременно предоставянето на основни услуги на ЛПМЗ, което е уредено в действащите закони. Това обаче се е отразило отрицателно на сътрудничеството между различните органи, което е довело до влошаване при предоставянето на услуги в райони, които не са в обхвата на действие на Генералния инспекторат по имиграция – основната отговорна институция. Например, Министерството на образованието е забавило мерки от решаващо значение за улесняване на достъпа до образование.
- В **България** в предишната Национална стратегия за миграция, убежище и интеграция за 2015–2020 г. има годишни планове за действие с конкретни мерки за интеграцията на ЛПМЗ. Терминът „интеграция“ обаче не присъства в заглавието на новата Национална стратегия по миграция на Република България 2021–2025 г., а в стратегията няма конкретни ангажименти за интеграцията на ЛПМЗ.
- В **Унгария** Стратегията за миграция за 2014–2020 г. е приключила и правителството не е приело стратегически политически документ с конкретна насоченост към интеграцията на ЛПМЗ за настоящия период.

4.3. Добри практики при интеграцията на бежанци

Какво изискват правото на ЕС и международното право

Съгласно шестия общ основен принцип на политиката за интеграция на имигрантите в ЕС достъпът до институции, както и до публични и частни стоки и услуги на равни начала с гражданите на страната и по недискриминационен начин е решаваща предпоставка за по-добра интеграция. Освен това десетият общ основен принцип посочва, че включването на политиките и мерките за интеграция във всички относими общи политики и нива на управление и публични услуги е важно съображение при разработването на публичните политики.

На практика тези критерии изискват страните да...

По стъпка: Изпълнение и сътрудничество

... приемат национална стратегия за интеграция на ЛПМЗ с конкретен държавен бюджет.	CZ ES FR IT LT SE
... определят в националната стратегия конкретни отговорности или ангажименти за всички относими министерства, местни и регионални власти, както и социални партньори.	FR IT SE
... създадат редовни механизми за наблюдение на резултатите от интеграцията за ЛПМЗ и преглед на изпълнението на стратегията за интеграция заедно със заинтересованите страни, със задължението да се вземат предвид съветите и препоръките на регионалните и местните власти и НПО с дейност в тази област.	LV LT

Състояние към 31 март 2021 г.; показаните страни отговарят на най-високия стандарт при индикатора

ПОДРОБНО: ДОБРИ ПРАКТИКИ

Нова агенция за интеграция и координационен механизъм

LV

В **Латвия** през декември 2021 г. е създаден Фонд за интеграция в обществото (SIF) като координираща институция за социално-икономическото включване на ЛПМЗ. Под егидата на SIF ще се създаде „обслужване на едно гише“, което ще започне да функционира през 2023 г. Основната цел на агенцията е да се координират различните мерки за интеграция и социално включване на ЛПМЗ в сътрудничество със съответните институции. „Обслужването на едно гише“ ще предлага съгласувани и качествени услуги за ЛПМЗ, с което ще се реши проблемът с досегашната децентрализирана и разпокъсана помощ за тази целева група. Тъй като на практика системата ще започне да действа след крайната дата на доклада, тази реформа не е отразена в присъдените на Латвия точки към 2021 г.

5. Пребиваване

Сигурният статут на пребиваване е предпоставка за успешна интеграция във всички области на живота, тъй като дава на лицата, получили международна закрила, перспектива в новата страна и им осигурява равни права и третиране като тези за гражданите на страната. Получаването на разрешение за дългосрочно пребиваване осигурява още по-голяма сигурност и допълнителни права, включително правото на свободно движение в рамките на ЕС. Дългосрочната перспектива насърчава работодателите, националните и местните отговорни лица да посвещават повече време и пари на процеса на интеграция. За лицата, получили международна закрила, ще е по-вероятно да бъдат наети и обучавани, ще бъдат по-добре защитени срещу експлоатация и лоши жилищни условия, тъй като повече наемодатели ще имат желание да им отдават жилища под наем. Сигурният статут на пребиваване или разрешението за дългосрочно пребиваване имат значение при учудващо много услуги и сделки като откриване на банкова сметка, кандидатстване за бизнес заем или получаване на допълнителен пакет здравно осигуряване.

5.1. Резултати за 2021 г. по страни

Стъпка: Създаване на правната рамка

Лица със статут на бежанец

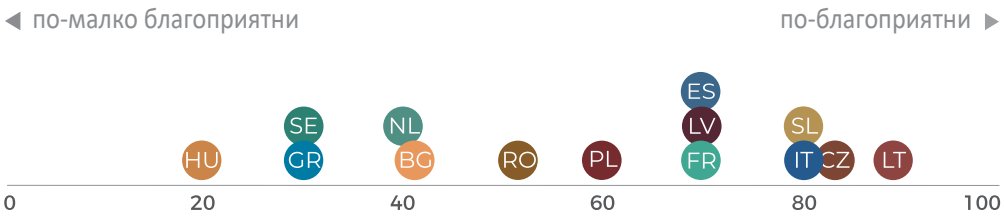

Лица със субсидиарна закрила

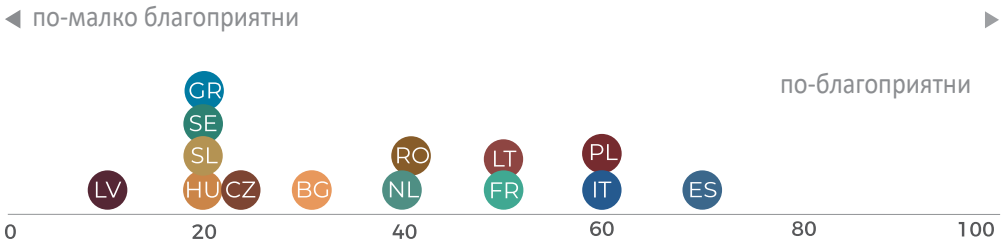

Оценени индикатори:

- Вид и продължителност на разрешението за пребиваване след получаване на статута
- Подновяване на разрешението за пребиваване
- Изисквания за предоставяне на постоянно/дългосрочно пребиваване
- Улеснени условия до постоянно/дългосрочно пребиваване
- Улеснени условия за уязвими лица, кандидатстващи за постоянно/дългосрочно пребиваване

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

Лица със статут на бежанец

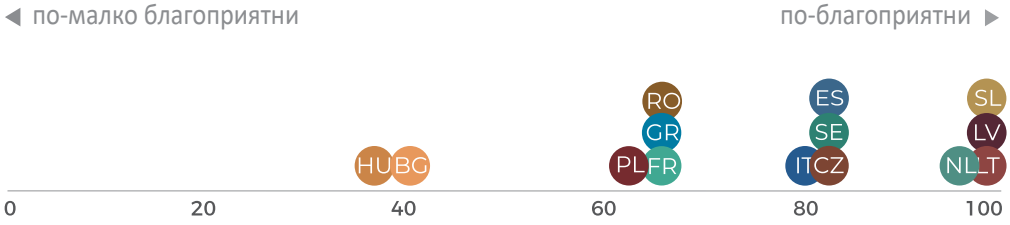

Лица със субсидиарна закрила

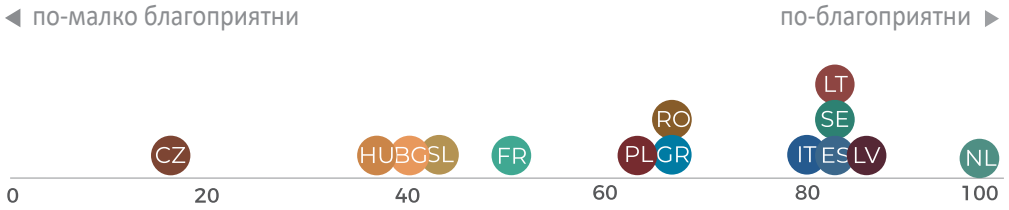

Оценени индикатори:

- Административни бариери за постоянно/дългосрочно пребиваване
- Такси за получаване на постоянно/дългосрочно пребиваване

5.2. Основни тенденции от 2019 до 2021 г.

За всички 14 страни резултатите, свързани с рамката за законно пребиваване, не показват съществено развитие през периода 2019–2021 г. С изключение на Гърция не са настъпили промени в законовите разпоредби за ЛПМЗ. Като цяло в повечето страни са въведени доста ограничителни правила за достъпа до правото на пребиваване, по-специално за лицата с предоставена субсидиарна закрила, които по принцип се сблъскват с повече трудности при получаването на разрешения за по-продължително пребиваване. Например, в няколко страни разрешението за пребиваване за лица със статут на бежанец е със срок от 5 години, докато това за лица със статут на субсидиарна закрила срокът е само 3 години или по-малко.

Най-висок е стандартът в Испания, където е осигурено едно и също ниво на закрила за ЛПМЗ и за лицата с предоставена субсидиарна закрила. Разрешението за пребиваване е със срок 5 години и за двете групи и се подновява с подаване само на молба. Най-високият брой точки по индикаторите за пребиваване за лицата със статут на бежанец са получени от Литва, Чехия, Словения и Италия, които обаче прилагат по-ограничителни разпоредби за лицата с предоставена субсидиарна закрила.

Индикаторите, свързаните с политиката, в областта на пребиваването се отнасят до административните пречки при дългосрочното/постоянното пребиваване и таксите за процедурите за издаване на разрешение за пребиваване. Не се установяват подобрения в това отношение, а в Гърция, Чехия и Испания има влошаване на положението. Благоприятна практика при тази политика се наблюдава в Латвия, където ако първата молба за международна закрила е успешна, от лицата, получили статут, не се изисква да заплащат такса за разрешението за пребиваване (за лицата с предоставена субсидиарна закрила

има малка такса при подновяване на разрешението им за пребиваване). В Литва процедурата също е безплатна, но за лицата с предоставена субсидиарна пречка може да има прекомерни административни забавяния и изчакване при получаването на разрешение за постоянно/дългосрочно пребиваване закрила. Равнопоставеност в отнасянето към ЛПМЗ и лицата със статут на субсидиарна закрила е осигурена в Нидерландия, Испания и Швеция. Сравнително ниски са таксите за издаване на разрешение за пребиваване в Нидерландия и Испания, а за Нидерландия освен това не се съобщава за административни пречки[8]. В Швеция няма такси, но известни административни забавяния и изчакване могат понякога да удължат процедурата за издаване на разрешение за постоянно/дългосрочно пребиваване.

Обща промяна от 2019 г. до 2021 г.

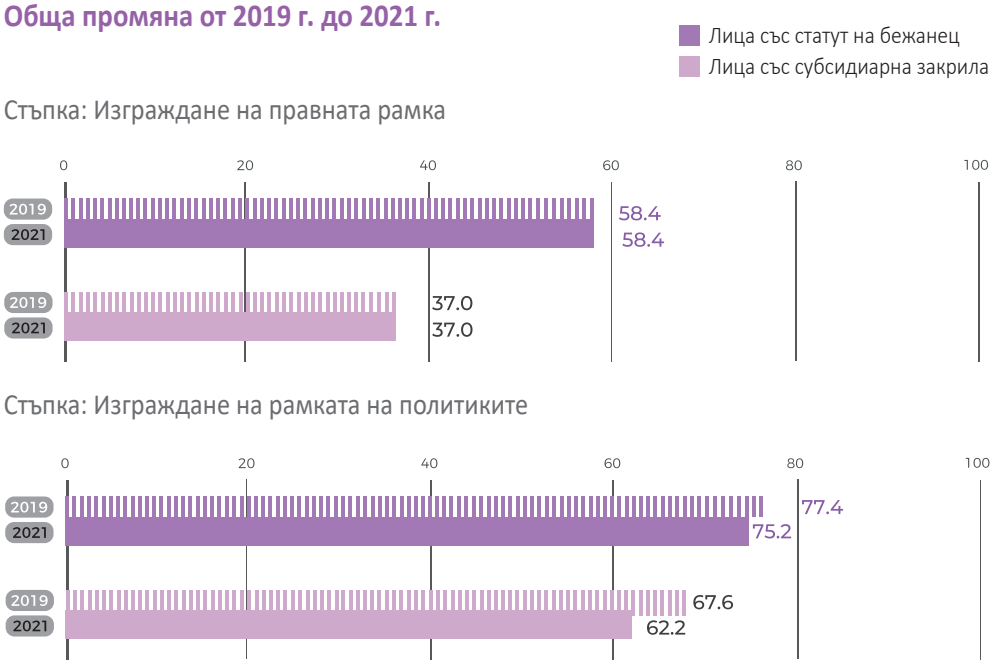

Средна стойност на оценките на индикаторите, оценени в рамките на всяка стъпка.
Средно за 14-те страни, оценени в Оценка 1 по NIEM 2019 и Оценка 2 по NIEM 2021

[8] Индикаторите на NIEM, свързани с таксите, се оценяват и точкуват на базата на размера на месечната минимална социална помощ за самотни лица в дадена страна съгласно данни на MISSOC: www.missoc.org/missoc-database. В Нидерландия таксите за получаване на разрешение за постоянно/дългосрочно пребиваване съответстват на 18 % от този критерий. В Испания таксите за кандидатстване за разрешение за пребиваване са по-ниски от 10 % от този критерий.

Обща промяна от 2019 г. до 2021 г.

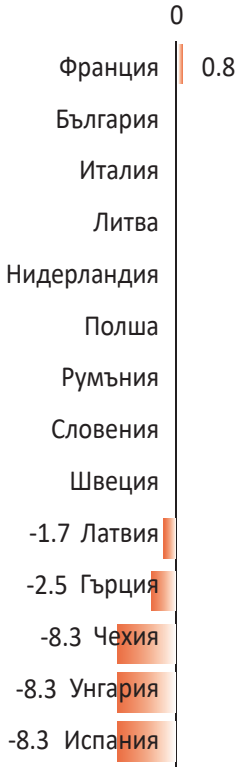

Средна стойност на оценките на всяка стъпка
(като средна стойност на индикаторите, оценени в рамките на всяка стъпка)

Отрицателни развития

- В **Чехия** има увеличение на таксите за лицата с предоставена субсидиарна закрила при кандидатстване за разрешение за пребиваване.
- В **Унгария** се отбелязва рязко забавяне при процедурите за издаване на разрешение за постоянно пребиваване през 2020 г. заради ограничителните мерки, свързани с пандемията от COVID-19. Имиграционните власти дори са умолявали чужденците да не подават молби за разрешение за постоянно пребиваване и поради няколко административни изисквания е имало затруднения при молбите за пребиваване.
- В **Испания** е много трудно да се осигурят изискваните документи и това може да възпрепятства ЛПМЗ при получаването на разрешение за постоянно или дългосрочно пребиваване.
- В **Гърция** след влизането в сила на нови нормативни актове през 2020 г. лицата с предоставена субсидиарна закрила вече нямат право на 3-годишно разрешение. Те могат да получат само разрешение за 1-годишно пребиваване, което се подновява за срок от 2 години.

5.3. Добри практики при интеграцията на бежанците

Какво изискват правото на ЕС и международното право

Съгласно правото на ЕС за лицата, получили международна закрила, има дългосрочна перспектива, която е относително сигурна и бързо се подобрява във времето. Според чл. 24 от Квалификационната директива при предоставянето на статут бежанците получават разрешение за пребиваване със срок от най-малко 3 години и право на подновяване. На членовете на семейството може да се издаде разрешение с право на подновяване за по-кратък срок, а лицата с предоставена субсидиарна закрила могат да се ползват от първоначално разрешение за срок от 1 година, който след подновяване следва да се продължи до 2 години. Правото на дългосрочно пребиваване в ЕС се придобива след 5-годишно законно пребиваване, ако ЛПМЗ могат да отговорят на реалистични условия, свързани със средства за издръжка, осигуряване и евентуално интеграция съгласно Директивата за дългосрочно пребиваващи. След решението на Съда на ЕС P and S тези условия не могат да се определят като несъразмерни и не могат да представляват просто пречка за получаването на дългосрочно пребиваване. Изискванията трябва да насърчават интеграцията на мигрантите на практика и не могат да имат обезсърчаващи цели или последствия. На ЛПМЗ трябва да се осигури ефективен достъп до безплатни курсове и обучителни материали. При производството трябва да се вземат предвид техните конкретни индивидуални обстоятелства (възраст, неграмотност, образование). Например, от тях не може да се изисква да заплащат прекомерни такси, да доказват несъразмерно високи нива на езикова компетентност или знания като граждани, да се записват на задължителни и скъпоструващи курсове или да заплащат високи глоби, тъй като всички тези изисквания по-скоро ограничават, а не отварят възможности за тях да докажат желанието си да участват в новото общество. Въпреки че Женевската конвенция не споменава изрично правото на бежанците на пребиваване, договарящите държави са задължени по чл. 34 да улесняват „асимилацията“ на бежанците, по-специално да ускоряват тяхната натурализация и да намаляват разходите за нея. Следователно задължението за закрила на бежанците включва задължението за облекчаване на всички действия в процеса на интеграция и натурализация.

На практика тези критерии изискват страните да...

По стъпка: Създаване на правната рамка

	за лица със статут на бежанец	за лица с предоставена субсидиарна закрила
... осигуряват при предоставянето на статут разрешение за пребиваване за срок от най-малко 5 години.	BG CZ ES FR IT LT LV NL PL SL	ES IT NL PL
... подновяват автоматично разрешението за пребиваване или да не изискват подновяване.	CZ IT SL	—

... зачитат при издаването на разрешение за постоянно/дългосрочно пребиваване цялото време до постановяването на решението в производството за закрила като част от изискването за срока на пребиваване (ако не предоставят постоянно/дългосрочно пребиваване още при признаването на статут).	ES FR IT LT LV NL PL RO SE SL	ES FR IT NL PL RO SE
... освободят ЛПМЗ от условията за получаване на постоянно/дългосрочно пребиваване, които обичайно важат за гражданите на трети страни (средства за издръжка, езикова компетентност, жилищно настаняване, интеграция, такси и др.; ако не се предоставя разрешение за постоянно/дългосрочно пребиваване още при предоставянето на статут)	ES FR LT LV SL	—
... предвидят облекчени условия за групи уязвими ЛПМЗ, които кандидатстват за постоянно/дългосрочно пребиваване, като отменят условия или като предоставят постоянно/дългосрочно пребиваване още при признаването на статут.	LT SL	LT
По стъпка: Изграждане на рамката на политиките		
... не поставят административни пречки за постоянно/дългосрочно пребиваване по отношение на изискваната документация, забавяния/ периоди на изчакване и решение по преценка на служителя.	CZ LT LV PL SL	CZ LT LV PL
... не изискват за получаването на разрешение за пребиваване, подновяване на разрешение за пребиваване или получаване на разрешение за постоянно/дългосрочно пребиваване такси, които са по-високи от 20 % от минималния размер на месечната социална помощ (за едно лице).	CZ ES LV LT NL SL SE	ES LT NL SL SE

Състояние към 31 март 2021 г.; показаните страни отговарят на най-високия стандарт при индикатора

6. Събиране на семейство

За лицата, които са получили международна закрила и са принудително разделени от семействата си, бързото събиране на семейство и стабилният семеен живот са съществена предпоставка, за да започнат отново да изграждат живота си. Вероятно е облекчаването на изискванията и на процедурите за събиране на семейство да ограничи незаконната миграция и каналджийството, тъй като бежанците вече няма да са принудени да прибягват до несигурни канали. Събирането на семейство е единственият основен канал в Европа за законна миграция на семейства и деца, нуждаещи се от закрила, при който има по-малко рискове за уязвими групи като жени, деца и възрастни. Освен това в най-добрия интерес на правителствата е да осигурят условия, при които семействата, властите и местните общности да бъдат по-добре информирани за пристигането на членове на семейства.

6.1. Резултати за 2021 г. по страни

Стъпка: Създаване на правната рамка

Лица със статут на бежанец

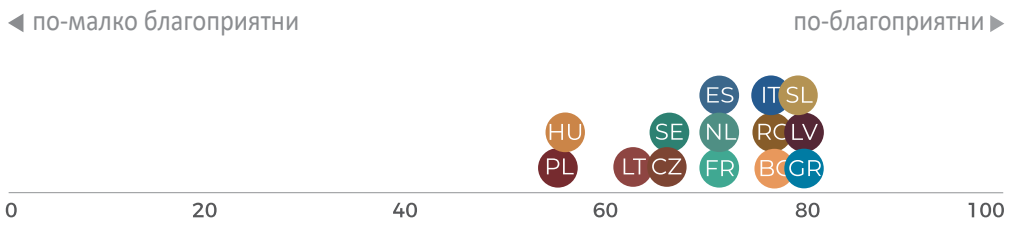

Лица със субсидиарна закрила

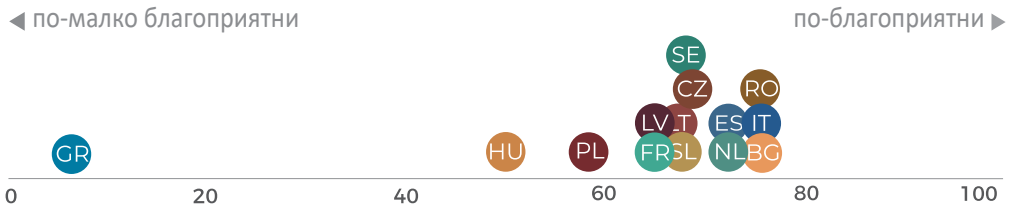

Оценени индикатори:

- Дефиниция на семейство за целите на процедурата за събиране на семейство
- Единство на семейството и правен статут на членовете на семейство
- Изискване за пребиваване за събиране на семейство
- Изискване за икономически ресурси за събиране на семейство
- Изискване за жилище за събиране на семейство
- Изискване за здравна застраховка за събиране на семейство
- Изискване за владеене на език за събиране на семейство
- Изискване за участие в интеграционни мерки за събиране на семейство
- Срок за улеснени изисквания за събиране на семейство
- Документи от страната на произход, които да докажат семейни връзки
- ДНК тест/тест за възраст, които да докажат семейни връзки
- Улеснен достъп до уязвими лица при кандидатстване за събиране на семейство
- Ускорено производство за събиране на семейство
- Статут на членовете на семейството
- Автономно разрешение за пребиваване за членовете на семейството
- Достъп до услуги за членове на семейството

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

Лица със статут на бежанец

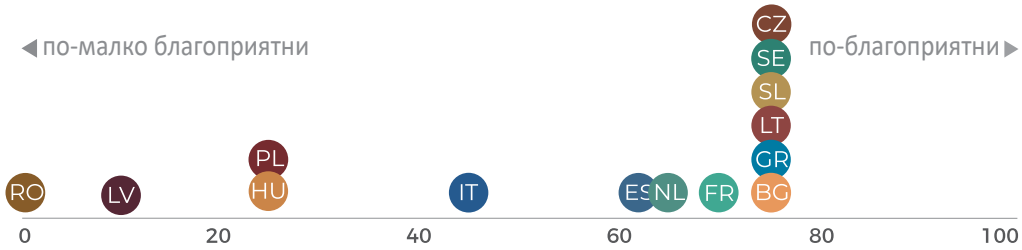

Лица със субсидиарна закрила

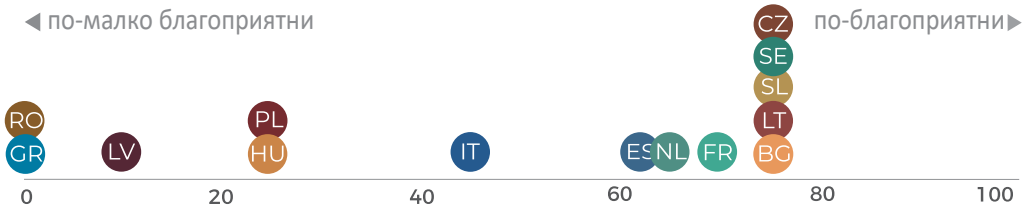

Оценени индикатори:

- Услуги за намиране на член на семейство (family tracing)
- Такси за събиране на семейство

6.2. Основни тенденции от 2019 до 2021 г.

В някои от 14-те страни през периода 2019–2021 г. са настъпили промени в законовата уредба за събиране на семейство. Като цяло повечето от националните закони са в съответствие с Директивата на ЕС за събиране на семейство. Все още обаче има ограничителни разпоредби, които засягат уязвимите лица, тъй като не са предвидени облекчени условия и единствено по отношение на непълнолетните лица има някои специални разпоредби. Румъния и Италия са страните с най-голям брой точки в областта на събирането на семейство, тъй като разпоредбите в законите им са много благоприятни за всички ЛПМЗ, без да се разграничава между лица със статут на бежанец и лица с предоставена субсидиарна закрила. В тези страни няма законово ограничение за срока, в който ЛПМЗ могат да подадат молба да събиране на семейство. Освен това не се поставят изисквания, свързани с икономическо положение, жилищно настаняване, интеграция, владеене на езика или здравен статус, и не се предвижда срок за ползването на тези облекчени условия. Трябва да се отбележи, че в Швеция за лицата с предоставена субсидиарна закрила са предвидени по-благоприятни условия за събиране на семейство.

В повечето от оценяваните страни за периода 2019–2021 г. не се установяват съществени промени при свързаните с политиките индикатори по отношение на таксите и предлаганите услуги за проследяване на семейство. В повечето страни на практика тези политики все още застрашават правото на събиране на семейство, както то е уредено в законодателството им. Само две страни се въздържат от налагането на такси за събиране на семейство. В Швеция няма такса за събиране на семейство за ЛПМЗ. Сходно е положението в Литва, където няма такси за издаване и подновяване на разрешението за пребиваване за лица, които са получили статут на бежанец или субсидиарна закрила, и членовете на семействата им.

Обща промяна от 2019 г. до 2021 г.

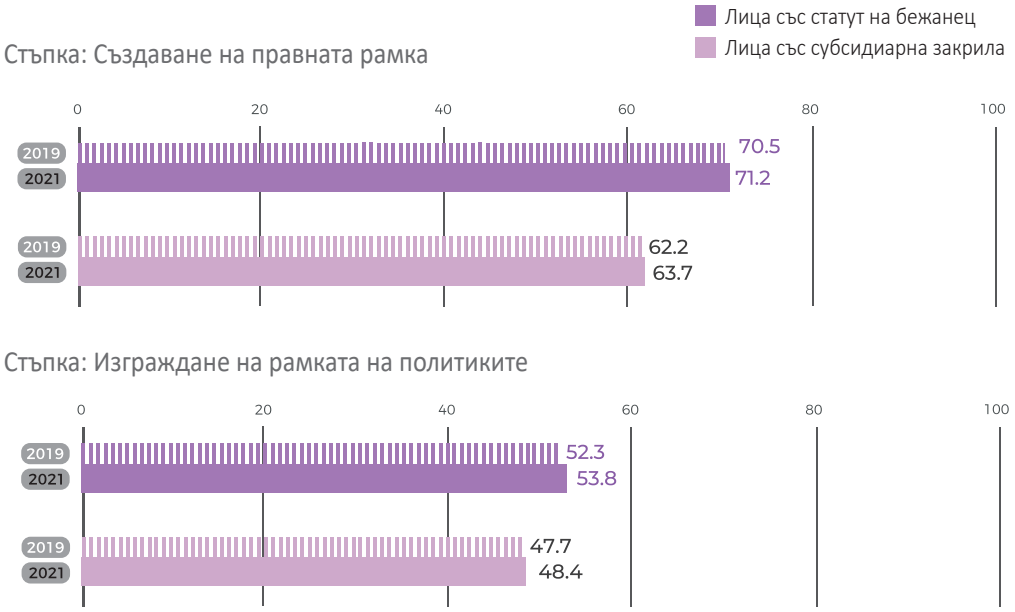

Средна стойност на оценките на индикаторите, оценени в рамките на всяка стъпка.
Средно за 14-те страни, оценени в Оценка 1 по NIEM 2019 и Оценка 2 по NIEM 2021

Обща промяна от 2019 г. до 2021 г. за всяка страна

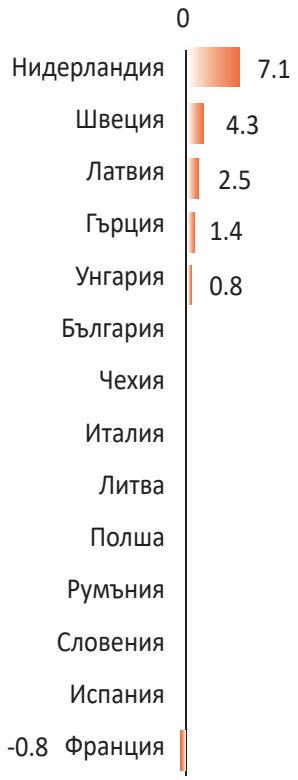

Средна стойност на оценките на всяка стъпка
(като средна стойност на индикаторите, оценени в рамките на всяка стъпка)

Положителни развития

- В **Полша** изискването за средства за издръжка вече не важи за чужденец, който е получил статут на бежанец или субсидиарна закрила, когато молбата за събиране с член на семейство е подадена в срок от 6 месеца от датата на получаване на статута. След тези 6 месеца се прилагат същите изисквания, както за гражданите на трети страни.
- В **Нидерландия** има леко намаление на средния размер на таксите за молбите за събиране на семейство, с което се облекчават достъпът до процедурата.
- В **Швеция** има съществено подобрение в резултат от решение да се удължи от юли 2019 г. до юли 2021 г. срокът на действие на временния закон за миграция в сила от 2016 г. Сега за лицата с предоставена субсидиарна закрила законът предвижда правото на събиране на семейство незабавно и без изисквания за доход, в голяма степен при същите условия, както за лицата със статут на бежанец.
- В **Латвия** таксите за събиране на семейство са променени в полза на лицата със статут на бежанец.

6.3. Добри практики при интеграцията на бежанци

Какво изискват правото на ЕС и международното право

В правото на ЕС – Директивата за събиране на семейство – са определени общи правила за упражняване на правото на събиране на семейство в 25 държави членки (с изключение на Обединеното кралство, Ирландия и Дания) и се признава ключовата роля на целостта на семейство при интеграцията на уязвими мигранти. След приемането на тази директива сега събирането на семейство е право на всички граждани на трети страни, които отговарят на условията за това, и е много по-лесно за бежанците. В Директивата е предвидено общо изключение от изискванията за жилищно настаняване, здравно осигуряване и средства за издръжка, ако молбата е подадена в определен срок от получаването на статут. Този конкретен срок не може да е по-малък от 3 месеца (чл. 12). В Насоките на Европейската комисия за прилагането на Директивата за събиране на семейство се отчита, че този срок може на практика да бъде пречка за събирането на семейство, поради което предлага да отпадне ограничението във времето. Държавите членки следва незабавно да предоставят на бежанците ясна информация относно процедурата за събиране на семейство. Когато се прилага ограничение във времето, неговата продължителност трябва да е съобразена със затрудненията, които може да имат бежанците при подаването на молбата за събиране на семейство. Тъй като е възможно бежанците често да не разполагат с необходимите документи за доказване на семейни връзки, към молбата може да се приложат алтернативни документни доказателства и тя не може да бъде отхвърлена единствено на основание липса на документи (чл. 11).

Едно от изискванията е, че мерките за интеграция могат да се прилагат за бежанците и членовете на семействата им, след като е разрешено събирането на семейство, което означава, например, че от членовете на семейство не може да се изисква да преминат през езикови курсове или езикови тестове преди пристигането им. Следва да се обърне специално внимание на индивидуалните обстоятелства на бежанците, за да се прецени дали могат да бъдат освободени от езиков тест или тест за социална интеграция. При тази оценка следва да се отчитат тяхната възраст, образование, икономическо положение и здравен статус. В насоките на Европейската комисия за прилагането на Директивата за събиране на семейство се посочва, че целта на тези мерки е да се провери желанието за интеграция на

членовете на семейство. За тази цел несъразмерната степен на интеграционните мерки се счита за препятствие. Курсовете за усвояване на езика и интеграция следва да се предлагат по достъпен начин, на няколко места, безплатно или срещу приемлива такса, както и да бъдат съобразени с индивидуалните потребности, като, например, отчитат уязвимостта на бежанците.

В международните правни актове правото на семеен живот е уредено във Всеобщата декларация за правата на човека (чл. 16) и Европейската конвенция за правата на човека (чл. 8), които предвиждат положителното задължение за държавите да осигурят ефективното прилагане на това право. Конвенцията за правата на детето на ООН защитава правото на единство на семейство и предвижда детето да не се отделя от родителите му против неговата воля (чл. 9). Конвенцията изисква държавите да уреждат събирането на семейство по положителен, хуманен и бърз начин (чл. 10). В Женевската конвенция се подчертава, че единството на семейство е основно право на бежанците и се отправят препоръки за зачитане на принципа за единството на семейство (Финален акт на Конференцията на пълномощниците на ООН по статут на бежанците и лицата без гражданство).

На практика тези критерии изискват страните да...

По стъпка: Създаване на правната рамка	за лица със статут на бежанец	за лица с предоставена субсидиарна закрила
... въведат широко определение на семейната единица за целите на събиране на семейство (непълнолетни и пълнолетни деца, съпруг/а или партньор/ка, родители или баби и дядовци, други членове на семейство в зависимост от обстоятелствата).	CZ HU SL	HU SL
... въведат широко определение на семейната единица за членове на семейство, които не отговарят на условията за закрила, а за производен статут.	BG CZ ES GR IT LT SL	BG CZ ES GR IT LT SL
... не налагат изискване за пребиваване за целите на събирането на семейство.	BG CZ ES FR GR IT LT LV NL PL RO SE SL	BG CZ ES FR IT LT NL PL RO SL

... не налагат изискване за средства за издръжка за целите на събиране на семейство.	BG CZ ES FR GR IT LT LV NL PL RO SE SL	BG CZ ES FR IT LT LV NL PL RO SE SL
... не налагат изискване за жилищно настаняване за целите на събиране на семейство.	BG ES FR GR IT LT LV NL PL RO SE SL	BG ES FR IT LT LV NL PL RO SL
... не налагат изискване за здравно осигуряване за целите на събиране на семейство.	BG ES FR GR IT LT LV NL PL RO SE SL	BG ES FR IT LT NL PL RO SE SL
... не налагат изискване за оценяване на езиковата компетентност за целите на събиране на семейство.	BG CZ ES FR GR HU IT LT LV NL PL RO SE SL	BG CZ ES FR HU IT LT LV NL PL RO SE SL
... не налагат изискване за изпълнение на интеграционните мерки за целите на събиран на семейство.	BG CZ ES FR HU IT LT LV NL PL RO SE SL	BG CZ ES FR HU IT LT LV NL PL RO SE SL
... не налагат ограничение във времето с оглед на облекчаване на изискванията за събиране на семейство.	BG ES FR IT LV RO	BG ES FR IT LV RO
... предвидят изключения от изискването за документация и алтернативни методи, когато липсват документи.	GR NL	NL

... не изискват тестове за ДНК/определяне на възрастта с цел доказване на семейните връзки.	BG CZ FR GR HU LV NL PL RO SE SL	BG CZ FR HU LV NL PL RO SE SL
... предвидят облекчени условия за уязвими лица, които кандидатстват за събиране на семейство.	—	—
... предвидят за членовете на семейство правото да получат същия статут като техния спонсор.	BG ES GR NL RO SE	BG ES LT NL RO SE
... позволят членовете на семейство да чакат по-малко от 3 години за получаване на разрешение за пребиваване, което е независимо от това на техния спонсор.	ES FR RO SE	ES FR RO SE
... предвидят за членовете на семейство същите права за достъп до услуги както за спонсора им.	CZ ES FR GR IT LT LV NL PL RO SE SL	CZ ES FR IT LT LV NL PL RO SE SL
По стъпка: Създаване на правната рамка		
... предвидят услуги за откриване на семейство, финансирани от държавата.	PL	PL
... не изискват такси за събиране на семейство, чийто размер да е по-висок от 20 % от минималната месечна социална помощ (за едно лице).	BG CZ ES FR GR LT NL SE SL	BG CZ ES FR LT NL SE SL

Състояние към 31 март 2021 г.; показаните страни отговарят на най-високия стандарт при индикатора

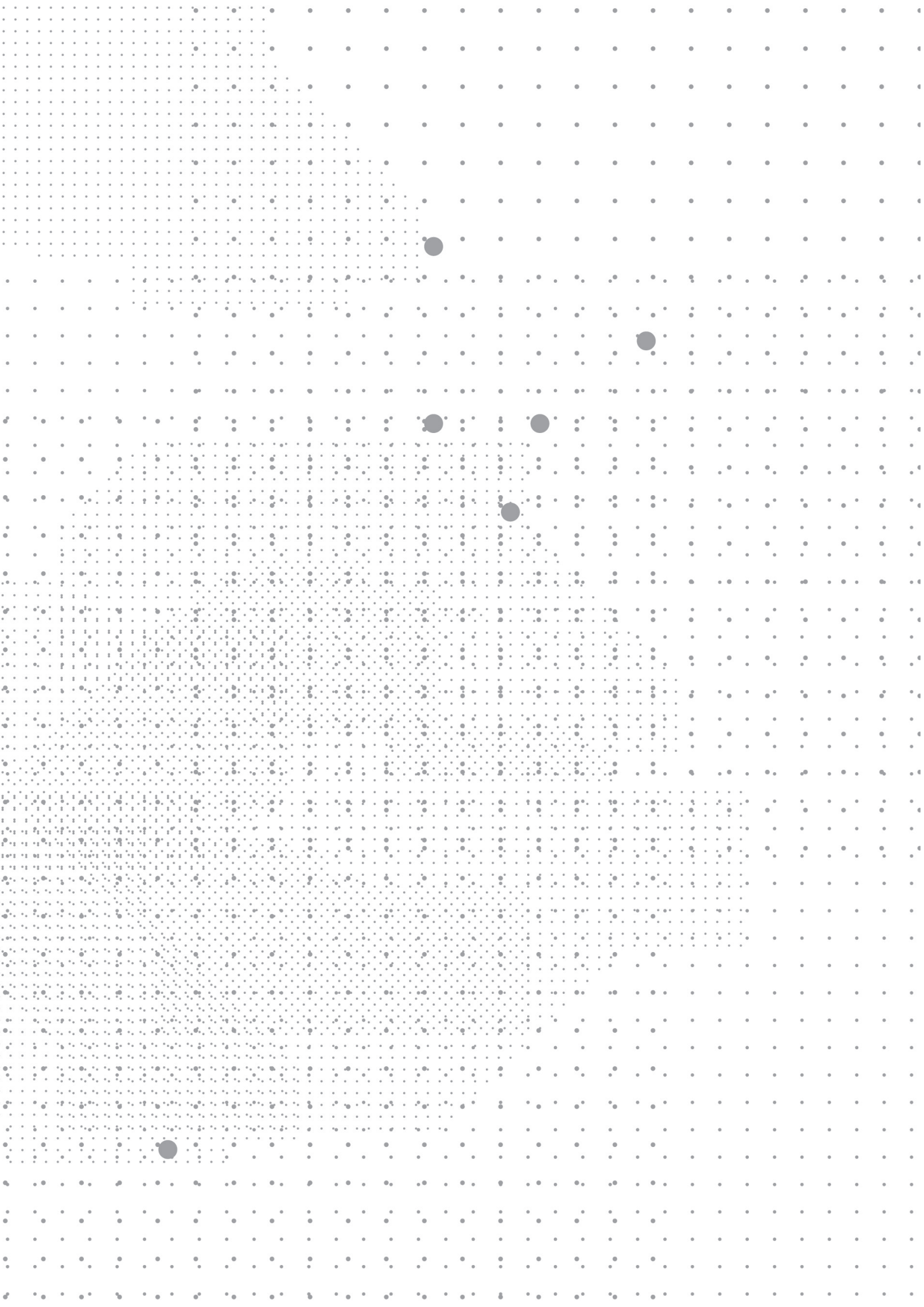

7. Гражданство

Достъпът до гражданство дава възможност на лицата, получили международна закрила, да станат пълноправни членове на обществото. От гражданството за тях произтичат конкретни права и задължения като правото на пребиваване без ограничения на територията на държавата на гражданство, правото да гласуват на избори и правото да заемат държавна длъжност или да бъдат наети на конкретни длъжности в държавния сектор. Гражданството е съществена предпоставка за упражняването на политически права и за развиването на чувство на идентичност и принадлежност към дадена страна. Достъпът до гражданство не трябва да бъде препятстван от високи такси и решения по преценка на служителите в процедурата, което по-скоро ще възпира вместо да насърчава лицата, получили международна закрила, да кандидатстват за гражданство и да се развиват успешно като граждани на държавата.

7.1. Резултати за 2021 г. по страни

Стъпка: Създаване на правната рамка

Лица със статут на бежанец

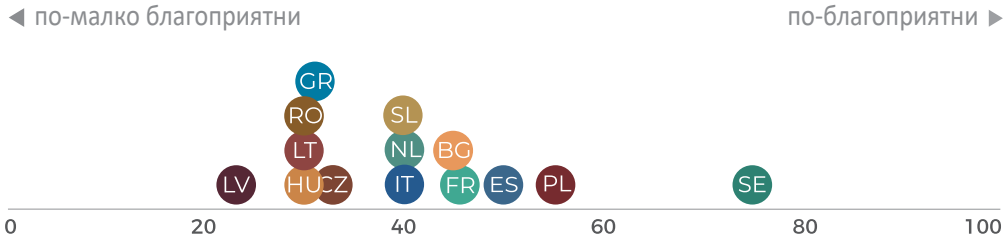

Лица със субсидиарна закрила

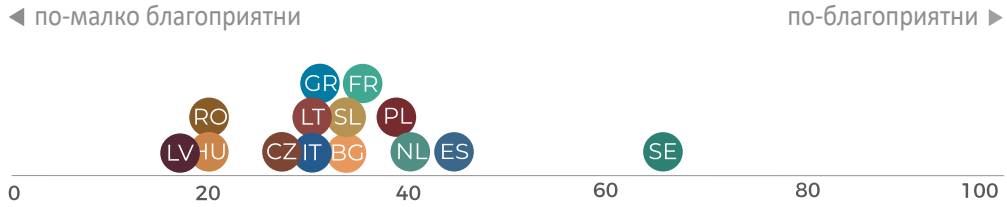

Оценени индикатори:

- Улеснено изискване за пребиваване за натурализация
- Изискване за период на пребиваване за натурализация
- Изискване за икономически ресурси за натурализация
- Езикова оценка за натурализация
- Изискване за оценка на интеграция/гражданство за натурализация
- Изискване за съдимост за натурализация
- Документи от страната на произход за натурализация
- Облекчени условия за уязвими лица, кандидатстващи за натурализация
- Натурализация по право за второто поколение
- Ускорена продължителност на процедурата

Стъпка: Създаване на правната рамка

Лица със статут на бежанец

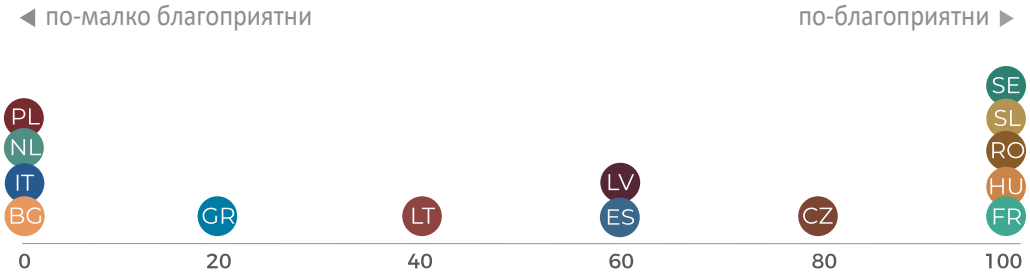

Лица със субсидиарна закрила

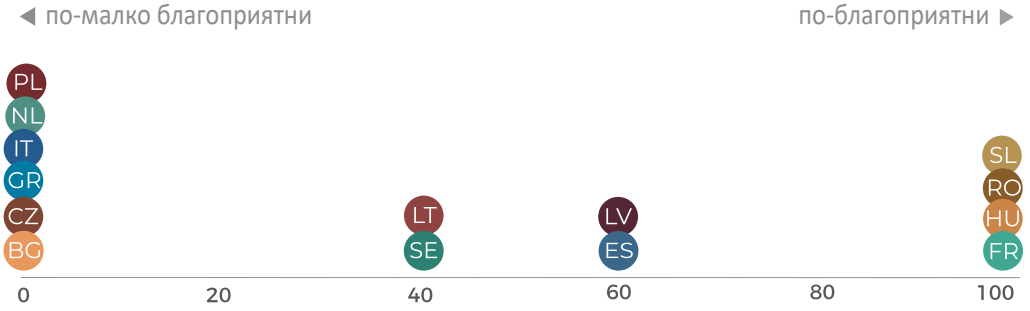

Оценени индикатори:

- Такси за натурализация

7.2. Основни тенденции от 2019 до 2021 г.

Малко са промените в законодателството по отношение на натурализацията на ЛПМЗ за периода 2019–2021 г. Докато в Швеция и България има слаби подобрения при процедурите за натурализация, в Гърция достъпът за ЛПМЗ до гражданство в известен смисъл е станал по-труден.

Като цяло в нито една от страните законодателството не е благоприятно по отношение на придобиването на гражданство. Единственото изключение е Швеция, която има значително по-голям брой точки и която прилага най-високи стандарти спрямо лицата със статут на бежанец и лицата с предоставена субсидиарна закрила. Освен другото, периодът на пребиваване, изискван за придобиване на гражданство, е намален за лицата със статут на бежанец в сравнение с другите граждани на трети страни, а законното пребиваване по време на производството за статут се зачита в този времеви период. За получаването на гражданство не се поставят изисквания за средства за издръжка, интеграция и владеене на езика за ЛПМЗ, а за уязвимите групи като непридружени деца и лица без гражданство се прилагат облекчени условия.

В оценяваните страни по-малко благоприятни разпоредби се установяват по-често за лицата с предоставена субсидиарна закрила, отколкото за лицата със статут на бежанец. Например, по-благоприятни изисквания за пребиваване в сравнение с тези за други граждани на трети страни има обикновено за лицата със статут на бежанец. Обичайна практика е лицата със статут на бежанец да получат разрешение за по-дългосрочно/постоянно пребиваване при предоставянето на статут, докато лицата със субсидиарна закрила имат право само на разрешение за временно пребиваване и могат да кандидатстват за постоянно пребиваване след 5 години временно пребиваване в страната. Това означава, че периодът за натурализация за лицата с предоставена субсидиарна закрила може да бъде два пъти по-дълъг.

Таксите за натурализация се оценяват като индикатор, свързан с политиките. Тъй като индикаторите по NIEM за достъпността на таксите като цяло се измерват спрямо размера на месечната минимална социална помощ, промените в размера на тази помощ може да повлияят на изчислените точки по NIEM. При индикатора за гражданство в резултат от това има видимо подобрение в броя точки за Латвия Литва, като всъщност се запазва същият брой точки (Латвия) или дори той бележи леко увеличение (Литва).[9] В повечето страни таксите за натурализация могат да бъдат пречка за ЛПМЗ при придобиването на гражданство, тъй като възлизат на повече от 50 % от размера на месечната минимална социална помощ за едно лице. Само във Франция, Унгария, Румъния и Словения тези такси не представляват пречка за придобиването на гражданство, като са далеч под 20 % от прилагания критерий.

Обща промяна от 2019 г. до 2021 г.

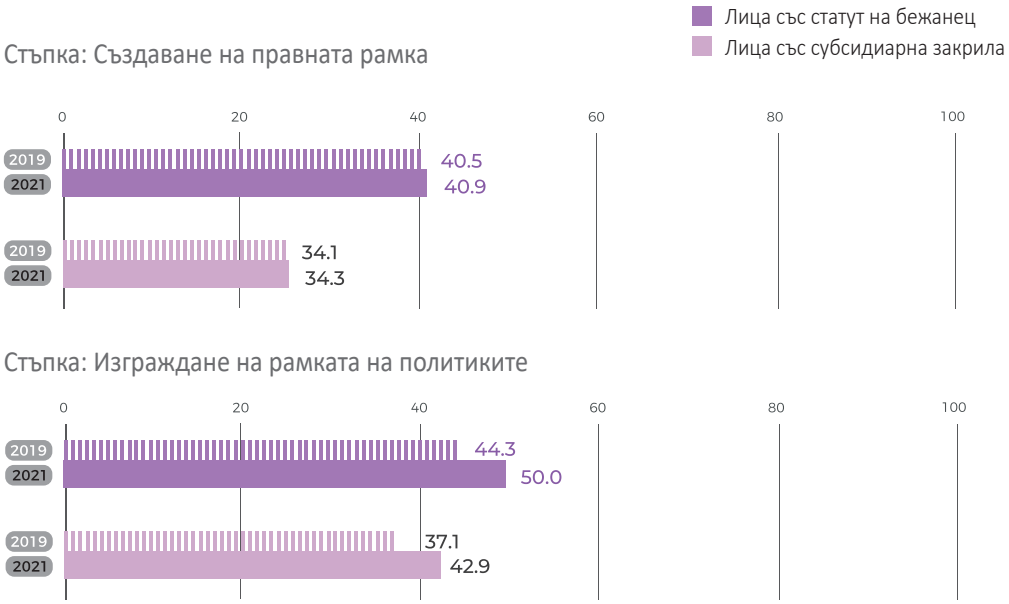

Средна стойност на оценките на индикаторите, оценени в рамките на всяка стъпка.
Средно за 14-те страни, оценени в Оценка 1 по NIEM 2019 и Оценка 2 по NIEM 2021

[9] В Латвия няма промяна в размера на таксите (около 28 евро), но има увеличение на размера на минималната месечна социална помощ за едно лице от 56 на 109 евро в сравнение с 2019 г. В Литва има леко увеличение на таксите за натурализация (от 51 на 62 евро), но има увеличение и на размера на помощите от 122 на 175 евро; данни на MISSOC www.missoc.org/missoc-database

Обща промяна от 2019 г. до 2021 г.

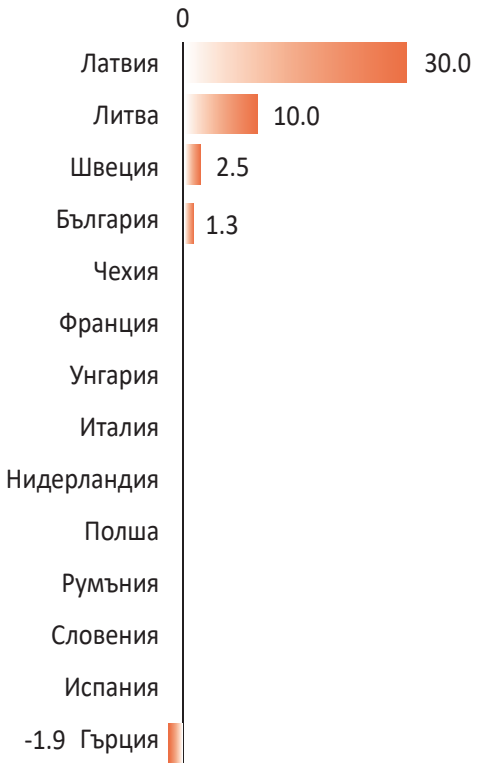

Средна стойност на оценките на всяка стъпка
(като средна стойност на индикаторите, оценени в рамките на всяка стъпка)

Положителни развития

- В **Швеция** е в сила нов административен закон, който определя максимален срок за провеждане на процедурата за натурализация. По-специално, в закона се предвижда, че „ако в производство, открито от дадено лице, не се постанови решение на първа инстанция в срок най-много от 6 месеца, молителят може да подаде писмена молба до органа за постановяване на решение по случая. В срок от 4 седмици от получаване на молбата органът издава решение или я отхвърля със специално решение.“

Отрицателни развития

- В **Гърция** нов закон от март 2020 г. съществено завишава изискването за периода на пребиваване при кандидатстването за гражданство на 7 години, като го изравнява с този за гражданите на трети страни, въпреки изискването по чл. 34 от Женевската конвенция от 1951 г. за държавите „да улесняват [...] асимилацията и натурализацията на бежанците“ и „в частност да полагат всички усилия за ускоряване на процедурите по натурализация“. Преди тази промяна бежанците са можели да кандидатстват за гражданство при условие че, освен другото, са пребивавали законно в Гърция само от 3 години.

7.3. Добри практики при интеграцията на бежанците

Какво изискват правото на ЕС и международното право

Конвенцията на ООН за статута на бежанците от 1951 г. (чл. 34) и Европейската конвенция за гражданството (чл. 6.4 във връзка с чл. 16) изисква държавите да уредят специални процедури за получаване на гражданство или облекчена натурализация за лица със статут на бежанец. В ЕС всяка страна има окончателната компетентност да определи условията за получаване и загуба на гражданство. Това означава, че държавите членки имат пълен контрол върху това кой може да бъде признат като техен гражданин. Всяко едно лице обаче, което е гражданин на дадена държава членка, автоматично е гражданин и на ЕС; по силата на Договора за функционирането на Европейския съюз гражданството на ЕС се предоставя автоматично на всеки гражданин на държава членка на ЕС. Гражданството на ЕС е в допълнение към националното гражданство и не го замества. То предоставя и някои допълнителни права и привилегии. Например, гражданството на Съюза дава на всеки гражданин основно и индивидуално право да се движи и пребивава свободно на територията на държавите членки при съблюдаване на постановените в Договора ограничения и условия и на мерките, взети за прилагането му.

На практика тези критерии изискват страните да...

По стъпка: Създаване на правната рамка	за лица със статут на бежанец	за лица с предоставена субсидиарна закрила
... предвидят възможност за натурализация след 3 години пребиваване или по-рано.	BG FR HU	—
... зачитат всички години постоянно/дългосрочно пребиваване като ЛПМЗ, както и времето до постановяване на решението в процедурата за закрила за целите на периода, изискван за натурализация.	FR ES NL RO SE SL PL	FR ES NL RO SE SL PL
... не поставят изискване за средства за издръжка във връзка с натурализацията.	ES NL PL SE	ES NL SE
... не поставят изискване за владеене на езика във връзка с натурализацията.	SE	SE
... не поставят изискване за оценка на интеграцията/гражданството във връзка с натурализацията.	BG IT LT PL SE SL	BG IT LT PL SE SL
... намалят изискването за свидетелство за съдимост във връзка с натурализацията.	FR PL	FR PL
... предвидят изключения от изискванията за документи и да уредят алтернативни методи за случаите на липса на документи.	ES GR SE	ES GR SE

... освободят от условията кандидатите уязвими лица (непридружени непълнолетни лица, възрастни, жертви на насилие и травма, хора с увреждания).	LT	LT
... предвидят автоматична натурализация за второто поколение.	IT SE	IT SE
... поемат по силата на закона ангажимент да разглеждат възможно най-бързо молбите за натурализация, като се дава предимство на ЛПМЗ.	—	—

По стъпка: Изграждане на рамката на политиките

... освободят ЛПМЗ от такси за натурализация или да предвидят такса, която възлиза на по-малко от 20 % от размера на месечната минимална социална помощ.	CZ HU FR RO SL	HU FR RO SL

Състояние към 31 март 2021 г.; показаните страни отговарят на най-високия стандарт при индикатора

8. Жилищно настаняване

Качественото жилищно настаняване е основно условие за достоен начин на живот. Жилищното настаняване не означава само подслон, но и пространство за лично развитие и семейство, местна общност и възможност за по-интензивно взаимодействие с местните хора. Твърде често ограничените доходи и непознаването на местните обстоятелства в съчетание с несъразмерните наеми и депозити подтикват ЛПМЗ да се установяват в маргинализирани зони, където няма възможности за работа, училища, болници и медицински центрове или услуги за интеграция. Целевата подкрепа за жилищно настаняване засилва самостоятелността на ЛПМЗ, особена на уязвимите групи, които се сблъскват с повече затруднения по отношение на финансовата независимост. Общите политики за жилищно настаняване трябва да отговарят на потребностите на лицата с международна закрила дори и когато ресурсите са ограничени, както и да координират действията на различните равнища на управление.

8.1. Резултати за 2021 г. по страни

Стъпка: Създаване на правната рамка

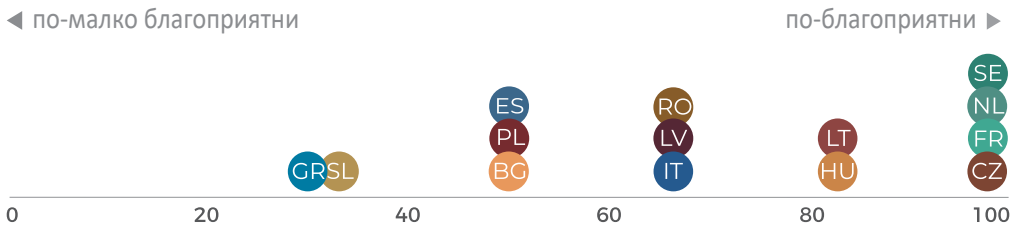

Оценени индикатори:

- Свободно движение и избор на местоживеене в страната
- Достъп до жилищно настаняване и услуги, свързани с настаняването
- Достъп до право на собственост

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

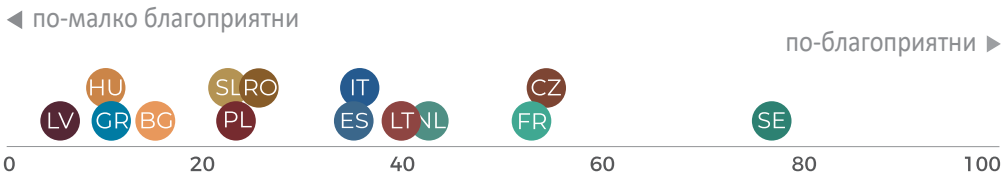

Оценени индикатори:

- Достъп до жилищно настаняване за уязвими лица
- Повишаване на информираността за специфичните предизвикателства за ЛПМЗ на жилищния пазар
- Целеви жилищни съвети, консултации, представителство
- Предоставяне на временно жилищно подпомагане
- Осигуряване на основна жилищна подкрепа
- Период на целева жилищна подкрепа
- Административни бариери за достъп до обществено жилище
- Оценка на качеството на жилищата

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

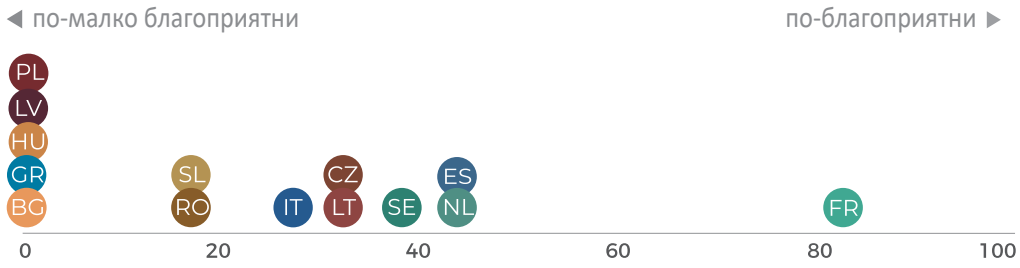

Оценени индикатори:

- Механизми за включване на интеграцията в общите жилищни политики
- Координация с регионални и местни власти за жилищно настаняване за ЛПМЗ
- Партньорство за жилищно настаняване с експертни неправителствени организации

8.2. Основни тенденции от 2019 до 2021 г.

В повечето страни, с изключение на Гърция и Словения, действат закони, които са благоприятни за достъпа на ЛПМЗ до жилищно настаняване. През периода 2019–2021 г. в повечето страни, с изключение на Гърция и Испания, не са настъпили промени в законовата уредба за жилищно настаняване.

Все още продължава да има съществени различия между оценяваните страни по отношение на законовите разпоредби за жилищно настаняване. Най-високи правни стандарти се прилагат в Чехия, Франция, Нидерландия и Швеция, където ЛПМЗ се ползват със свобода на движение и избор на местоживеене в цялата страна, пълен достъп до жилищно настаняване и помощи за това, както и пълен достъп до имуществени права в същата степен, както гражданите на страната. За Гърция и Словения се установява, че тези стандарти е необходимо да се подобрят. Докато в Гърция е отбелязан известен напредък през 2019–2021 г., в Испания достъпът до жилищно настаняване е станал по-труден.

По същия начин, докато в повечето страни се наблюдават слабости в политиките, от които произтичат трудности за жилищното настаняване за ЛПМЗ, в Чехия, Франция и Швеция се оказва най-голяма подкрепа в това отношение. Индикаторите, свързани с политиките, показват отрицателни развития в Полша и Словения и леки подобрения в Румъния. Сред оценяваните страни в Швеция се осигуряват най-добрите условия при свързаните с политиките индикатори в областта на жилищното настаняване. На регионите и общините ежегодно се разпределят определен брой ЛПМЗ на основата на конкретни критерии, свързани с оценка на потребностите, работа с публични и частни субекти за повишаване осведомеността и осигуряване на жилища. Освен парична помощ за жилищно настаняване, ЛПМЗ получават и информация относно налични жилища и правни въпроси, свързани с жилищното настаняване.

По отношение на изпълнението и сътрудничеството като цяло резултатите на страните са ниски, като при Чехия се наблюдава дори отстъпление. При повечето страни интеграция все още не е включена в общите политики, няма координация между отделните нива и сътрудничество с гражданското общество с цел насърчаване на интеграцията на ЛПМЗ в областта на жилищното настаняване. Франция дава добър пример с приетата Национална схема за приема и интеграцията на бежанци (SNADAR), по която за 2021 г. са предвидени 14 000 настанявания за ЛПМЗ, включително за презаселени лица, във всички

региони на страната. За да се постигне поставената цел, във всички региони са създадени постоянни ръководни комитети с участието на регионални, местни власти и органи по жилищно настаняване. Регионалните и местните власти играят ключова роля при намирането на решения за жилищните потребности на ЛПМЗ и местните управители трябва да отчитат ежемесечно броя ЛПМЗ, на които са били настанени. Планът за действие на SNADAR предвижда също така като приоритет повишаването на осведомеността на публичните органи по жилищно настаняване.

Обща промяна от 2019 г. до 2021 г.

Стъпка: Създаване на правната рамка

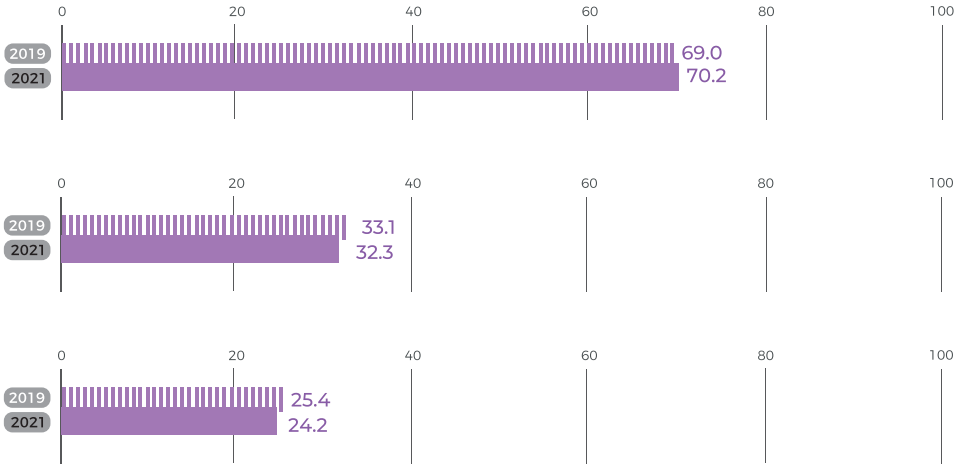

Средна стойност на оценките на индикаторите, оценени в рамките на всяка стъпка.
Средно за 14-те страни, оценени в Оценка 1 по NIEM 2019 и Оценка 2 по NIEM 2021

Обща промяна от 2019 г. до 2021 г. за всяка страна

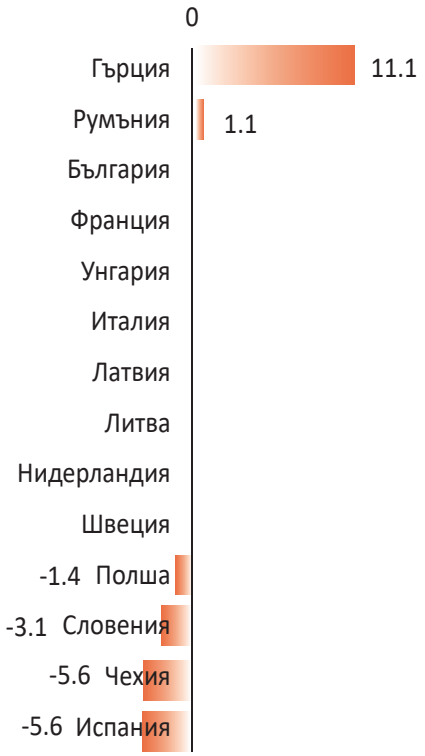

Средна стойност на оценките на всяка стъпка
(като средна стойност на индикаторите, оценени в рамките на всяка стъпка)

Положителни развития

- В **Гърция** според новото законодателство в сила от 2019 г. ЛПМЗ сега се ползват със същите права на свободно движение, както и другите граждани на трети страни и могат свободно да изберат местоживеенето си на територията на страната.
- В **Румъния** подкрепата за жилищно настаняване на ЛПМЗ е удължена от 6 на 12 месеца и може да се продължи с още 6 месеца по уважителни причини. Освен това от 2019 г. ЛПМЗ могат да получават пряко парично подпомагане за наем, когато е запълнен 90 % от капацитета на фонда за жилищно настаняване.

Отрицателни развития

- В **Чехия** в резултат от преустановяването на предходните мерки по Държавната програма за интеграция вече няма системна координация между правителството и регионалните и местните власти във връзка с жилищното настаняване на ЛПМЗ. Прилаганите мерки са насочени единствено към сътрудничество с общините за осигуряване на настаняване в общински жилища на ЛПМЗ, които са в пенсионна възраст и с увреждания. По тези мерки се предоставят средства за жилищните потребности на ЛПМЗ и допълнителна подкрепа за общините.
- В **Испания** новодошлите нямат възможност да отговорят на общите условия за достъп до жилища и помощи за жилищно настаняване. Например, от тях се изисква да имат разрешение за продължително пребиваване, официално местоживеене в съответната община и банкова сметка, открита при специални условия.
- В **Полша**, въпреки че Министерството на инвестициите и развитието е приело програма за финансова подкрепа на местните власти и публичните организации, които искат да предоставят жилища за ЛПМЗ, няма кампании за повишаване на осведомеността сред обществото по въпросите на специфичните предизвикателство, с които се сблъскват ЛПМЗ на пазара на жилища.
- В **Словения** от ноември 2021 г. ЛПМЗ могат да получат целева подкрепа за жилищно настаняване само ако подпишат споразумение за интеграция. ЛПМЗ, които са безработни или нямат собствени финансови средства, имат право на помощи за покриване на наема в частни жилища за 12 месеца и при определени условия – за още 12 месеца. За получаването на подкрепа се изискват поне 80 % посещаемост на курс по словенски език и ежемесечни срещи със социален работник.

8.3. Добри практики при интеграцията на бежанците

Какво изискват правото на ЕС и международното право

Съгласно правото на ЕС лицата, получили международна закрила, се включват в общата система на подкрепа за жилищно настаняване едва след като получат статут. Що се отнася до периода преди постановяване на решението в производството за закрила, според основното правило в Директивата за условията на прием трябва да се гарантира свобода на придвижване за лицата, търсещи закрила, въпреки че държавите членки могат да определят мястото на пребиваване на кандидата по съображения за обществен интерес или обществен ред или, когато е необходимо, за нуждите на бързото обработване на молбите. Държавите членки могат също така да обвържат ползването на материалните условия на приемане с

пребиваване на определено място, посочено от държавите членки (чл. 7). Лицата с предоставена международна закрила получават достъп до жилищно настаняване при условия, равностойни на условията, приложими за другите граждани на трети държави, законно пребиваващи на тяхна територия, както и правото на свободно придвижване на територията на страната (чл. 32 и 33 от Квалификационната директива). Както е потвърдено от Съда на ЕС в решението по дело Alo & Osso, това право може да бъде ограничено само при конкретни обстоятелства – например, като се прилагат политики за „разпръскване“, когато ЛПМЗ имат по-големи затруднения с интеграцията в сравнение с други граждани на трети страни. Шестият общ основен принцип на политиката за интеграция на имигранти в ЕС, който призовава за равен достъп до публични и частни стоки и услуги при равни условия с тези на гражданите на страната и по недискриминационен начин, се прилага и за областта на жилищното настаняване.

На практика тези критерии изискват страните да...

По стъпка: Създаване на правната рамка	
... осигурят свободно придвижване и избор на местоживеене в страната.	BG CZ ES FR GR HU IT LT LV NL PL RO SE SL
... осигурят същия достъп до и подкрепа за жилищно настаняване както за гражданите на страната при общи условия, на които новопристигналите могат да отговорят.	CZ FR LT LV NL SE
... осигурят еднакво отнасяне във връзка с имуществените права както за гражданите на страната	CZ HU ES FR IT NL SE
По стъпка: Изграждане на рамката на политиките	
... осигурят достъп до жилищно настаняване за всички уязвими лица.	—
... повишават осведомеността относно специфичните предизвикателства за ЛПМЗ на пазара на жилища.	—
... осигурят целеви съвети, консултации, представителство във връзка с жилищното настаняване.	CZ FR IT SE *FR: частично*
... осигурят целева подкрепа за временно жилищно настаняване без други правила за достъп до подкрепа.	LT SE
... осигурят целева подкрепа за дългосрочно настаняване без ограничение във времето.	NL SE
... не налагат административни пречки пред достъпа до публични жилища (трудни за осигуряване документи, забавяния, решения по преценка на служителя).	—
... осигурят оценяване на качеството на жилищата в цялата страна.	CZ SE
По стъпка: Изпълнение и сътрудничество	
... включат интеграцията на ЛПМЗ в жилищните политики (стратегия за участие на заинтересованите страни, наблюдение, преглед на политиките).	LT FR

... координират с регионалните и местните власти жилищното настаняване за ЛПМЗ, като предоставят нематериална (напр. насоки, обучение) и материална (финансиране) подкрепа.	NL
... предоставят постоянно средства на специализирани НПО за оказване на помощ на ЛПМЗ за намиране на настаняване.	CZ ES *ES: повечето ЛПМЗ не са обхванати*

Състояние към 31 март 2021 г.; показаните страни отговарят на най-високия стандарт при индикатора

ПОДРОБНО: ДОБРИ ПРАКТИКИ

Конкретни инструменти и стратегии за по-добро включване на ЛПМЗ в системата на жилищно настаняван

IT

В **Италия** проектът FRA NOI, финансиран от националната програма по Фонд „Убежище, миграция и интеграция“, подкрепя интегрирането в системата за жилищно настаняване на ЛПМЗ, които трябва да напуснат приемателните центрове. Вторият етап на проекта започна през юли 2020 г. и ще приключи в края на юни 2022 г. Основната цел е прилагането на инструменти и стратегии за нова система на прием и включване на мигрантите в Италия. По-специално, действията целят да се осигури финансова подкрепа за заплащане на наема и комуналните сметки; посредничество във връзка с предлагането и търсенето на жилища на частния пазар; курсове за обучение по финансово и жилищно управление, както и гражданско образование; и „социално планиране“ за използването на свободни жилища в публични или частни жилищни сгради.

Подкрепа за жилищно настаняване на местно равнище

LV

В **Латвия** през декември 2021 г. са приети изменения в законодателството за жилищно настаняване, които предвиждат възможност общините да предоставят помощ за жилищно настаняване на лица със статут на бежанец и лица с предоставена субсидиарна закрила, които нямат официално местоживеене в съответната община. Следва да се отбележи, че тази практика е започнала след датата на официалното приключване на този доклад и поради това не е взета предвид при определянето на точките за Латвия по индикатора за жилищно настаняване.

ПОСТИГАНЕ НА ИНТЕГРАЦИОННИ РЕЗУЛТАТИ – ЖИЛИЩНО НАСТАНЯВАНЕ

Оценени индикатори и въпроси

- Дял на ЛПМЗ, живеещи в района по техен избор
- Неблагоприятно жилищно положение (високи разходи за наем/ пренаселеност/нестандартни условия/отдалечено местоположение/ дискриминация)
- Най-често срещаните проблеми за ЛПМЗ, свързани с жилищата

Въз основа на наличните доказателства за резултатите, свързани с жилищните политики, сериозни проблеми съществуват в почти всички оценени държави. Установено е, че непропорционално високият дял на разходите за наем спрямо наличния доход, липсата на жилища на достъпни цени и дискриминацията на жилищния пазар причиняват неравностойно положение за повечето ЛПМЗ и лица със субсидиарна закрила. Често се съобщава и за пренаселени жилищни условия. По-специално в България, Чехия, Литва, Унгария, Латвия и Словения езиковите бариери изглежда предизвикват дискриминация на жилищния пазар и превръщат комуникацията в голямо предизвикателство при достъпа до жилище.

Повечето ЛПМЗ изглежда живеят в района по свой избор в повечето страни. Това обаче не означава напълно свободен избор. В Нидерландия някои ЛПМЗ намират жилище сами, докато други са предоставени на община за настаняване. Въпреки че ЛПМЗ в Словения обикновено предпочитат големите градове за живеене, броят на ЛПМЗ, които нямат друг избор освен да се преместят в покрайнините на градовете и близките села, се увеличава поради високите цени на наемите и дискриминацията на жилищния пазар. Животът в малки общини ограничава достъпа до транспорт и възможностите за общуване, което възпрепятства интегрирането на ЛПМЗ в социално-културния живот във Франция. От друга страна, по-голямата част от семействата в Литва и България избират да живеят в столицата.

Индивидуалната интеграционна програма в Полша, която продължава 12 месеца от момента на получаване на статут на международна закрила, се описва от бенефициентите като недостатъчна за постигане на подходяща адаптация към новата среда и за подготовка за плащане на свободни пазарни разходи за наем. Ръководената от правителството жилищна политика, създадена през последните години, не идентифицира ЛПМЗ като група, особено уязвима към проблеми като бездомност или бедност. Както в Полша, така и в Гърция и Италия, дискриминацията на жилищния пазар ограничава избора на ЛПМЗ, които са по-склонни да се задоволят с пренаселени жилища с лоша инфраструктура в гъсто населени части на градове или отдалечени райони, което води до сегрегация. В Румъния ЛПМЗ се оплакват от предпочитанията на правителството към обществено финансирани жилищни центрове, вместо да стимулира бенефициентите да станат независими и да намерят индивидуално жилище. Като цяло подобни жилищни центрове са по-евтино решение за държавата, но условията в някои от тях са доста лоши. Съвсем наскоро парламентът въведе със закон възможност за предлагане на парични облаги на наемателите на свободния пазар, но само когато заетостта на центровете достигне 90 % от капацитета.

Семействата, особено тези с повече от 2 или 3 деца, са в по-уязвима ситуация на жилищния пазар в Словения. Нестабилността, краткосрочните жилищни договори и постоянното преместване причиняват стрес, тъй като семействата трябва да сменят училището, лекарите и т.н. В Полша и България наемодателите често проявяват нежелание да отдават жилища на ЛПМЗ, особено на многочленни семейства, самотни майки с деца или хора с увреждания.

Съобщава се, че някои наемодатели са склонни да се възползват от несигурното положение на бежанците, като искат неразумни цени за стандартни или нискокачествени жилища. Най-големият проблем, посочен в Унгария и Словения, е, че собствениците не им позволяват да регистрират адреса като постоянен адрес, като някои договори за наем изрично забраняват регистрирането на адрес от наемателя. Причината за това е разпространеното (и погрешно) схващане, че наемателите с постоянни адреси, регистрирани в наетото жилище, не могат да бъдат изгонени, дори и да спрат да плащат наема. Гърция предоставя само ограничени жилищни помощи и настаняване на уязвими ЛПМЗ, което излага много ЛПМЗ на риск от бездомност. В България ЛПМЗ разполагат само с 2 седмици, за да намерят жилище, след като получат положително решение за статута си на бежанец, което също повишава риска от бездомност.

9. Трудова заетост

Трудовата заетост е от решаващо значение за сигурен доход, самостоятелност и в някои случаи – удовлетворяване на условията за получаване на дългосрочно пребиваване и гражданство. Със своите умения и квалификация лицата, получили международна закрила, които имат работа, допринасят за икономиката и за благоденствието на приемащото общество. Когато родителите имат работа, доходите на семейството са по-големи и това позволява на децата бежанци да получат по-високи образователни степени. Подкрепата за признаването на професионалната и академичната квалификация дава на ЛПМЗ по-добри възможности за трудова реализация в съответствие с техните умения.

9.1. Резултати за 2021 г. по страни

Стъпка: Създаване на правната рамка

Оценени индикатори:

- Достъп до работа
- Достъп до самонаемане
- Право на признаване на официални степени и право на валидиране на умения
- Процедури за признаване на чуждестранни дипломи, сертификати и др.
- Подкрепа за признаване на чуждестранни дипломи, сертификати и др.

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

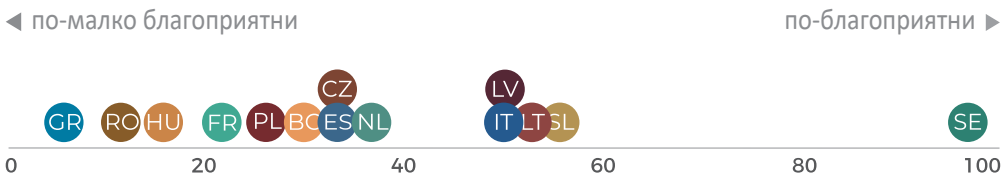

Оценени индикатори:

- Достъп до работа за специални групи
- Административни пречки за достъп до работа
- Повишаване на информираността за специфичните предизвикателства за ЛПМЗ на пазара на труда
- Оценка на уменията
- Консултиране при търсене на работа и положителни действия
- Целенасочена подкрепа за предприемачи

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

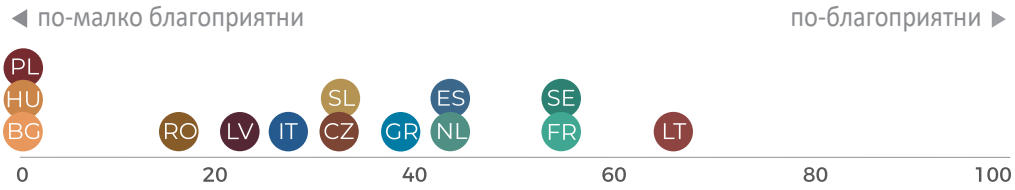

Оценени индикатори:

- Механизми за включване на интеграцията в общите трудови политики
- Координация с регионални и местни власти за заетост за ЛПМЗ
- Партньорство за заетост с експертни неправителствени организации

9.2. Основни тенденции от 2019 до 2021 г.

С изключение на Гърция, не са установени съществени развития в законодателството в областта на трудовата заетост по отношение на достъпа до заетост и самонаемане. При индикаторите също се наблюдава подчертан застой, като единствено във Франция и Латвия има някакво подобрение, е в Испания – влошаване. Що се отнася до изпълнението и сътрудничеството, има частично съществено подобрение в Гърция, докато в останалите страни няма никакви промени.

В повечето държави членки се прилагат законови разпоредби, които способстват за достъпа до пазара на труда и на двете категории лица, получили закрила, като се осигурява същият достъп до трудова заетост и самонаемане както за гражданите на страната, без да се поставят общи условия, на които тези лица не могат да отговорят като новодошли. По-лоши резултати обаче се установяват при рамката на политиките, където повечето страни нямат програми за целева подкрепа на ЛПМЗ за достъп до пазара на труда. При индикаторите за изпълнение и сътрудничество се наблюдават значителни слабости в повечето страни. Като цяло има много малко официални стратегии за улесняване на интеграцията на ЛПМЗ посредством трудова заетост или механизми за координация с регионалните и местните власти с участието на експерти от НПО, които да помагат на ЛПМЗ за намиране на работа.

Сред оценяваните страни Швеция оказва най-добра подкрепа посредством тристепенния подход за цялостна интеграция. Включването в пазара на труда е крайъгълният камък на въвеждащата програма, която продължава най-малко 24 месеца и е насочена към услуги за трудова заетост, езиково обучение и гражданско образование. Програмата предвижда признаването на придобити образователни степени, професионален опит и умения на новопристигналите, както и няколко форми на субсидирана трудова заетост. Службата по заетостта, в качеството си на координатор, провежда периодични оценки и представя на правителството доклади за резултатите от мерките. Програмите се провеждат на местно равнище, като за целта се съгласуват, което означава, че дори и Службата по заетостта да носи основната отговорност за мерките за пазара на труда, често участват общини и изпълняват задачи като езиково обучение.

Обща промяна от 2019 г. до 2021 г.

Стъпка: Създаване на правната рамка

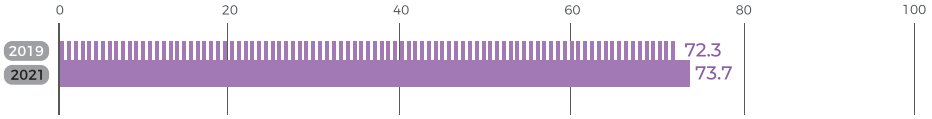

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

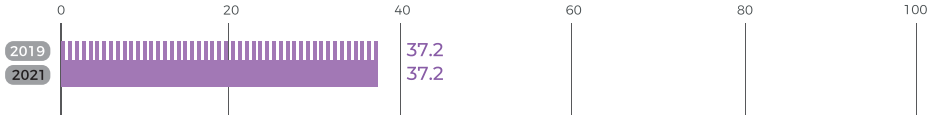

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

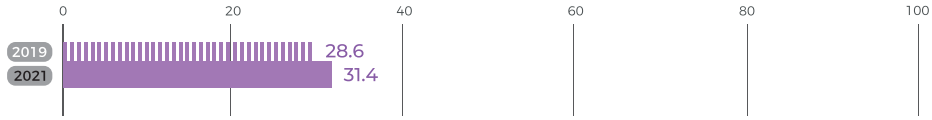

Средна стойност на оценките на индикаторите, оценени в рамките на всяка стъпка.
Средно за 14-те страни, оценени в Оценка 1 по NIEM 2019 и Оценка 2 по NIEM 2021

Обща промяна от 2019 г. до 2021 г. за всяка страна

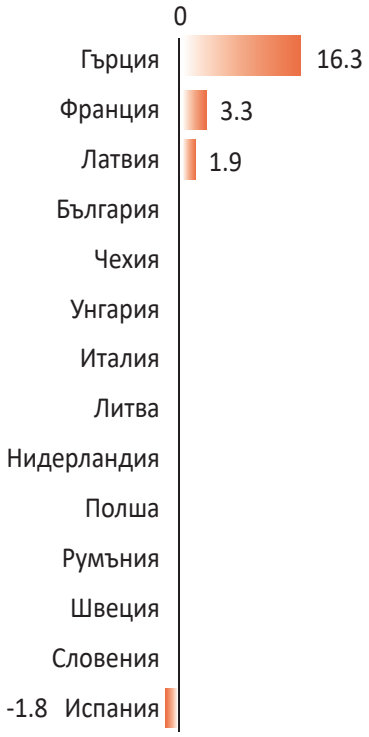

Средна стойност на оценките на всяка стъпка
(като средна стойност на индикаторите, оценени в рамките на всяка стъпка)

Положителни развития

- В **Гърция** в резултат от последното развитие на законовата уредба, сега ЛПМЗ се ползват с равнопоставеност по отношение на признаването на чужди образователни степени, сертификати и други официални документи. За тези от тях, които не могат да представят доказателства за образователния си ценз, е осигурен облекчен достъп до програми за оценяване, удостоверяване и верификация на придобитите преди това образователни степени. Освен това новата Национална стратегия за интеграция предвижда участие на съответните партньори в интеграция на пазара на труда и мониторинг на политиките за трудова заетост в рамките на програмата HELIOS 2, осъществявана от местните власти. Новата стратегия изисква също така правителството да работи в координация с регионалните и местните власти и органите по трудова заетост, за да им оказва подкрепа във връзка с оказваната на ЛПМЗ помощ за намиране на работа.
- Във **Франция** през 2020 г. е разработен план за действие с цел улесняване на признаването на уменията, професионалния опит и квалификацията на новопристигнали чужденци, в това число ЛПМЦ (вж. по-долу „Добри практики“).
- В **Латвия** през 2020–2021 г. във финансираната от ЕС програма „Насърчаване на многообразието“ (изпълнявана от Фондацията за интеграция в обществото) са включени обучение за бизнес мениджъри и служители по въпросите на управлението на многообразието и предотвратяването на дискриминация на уязвими групи (включително бежанци). Друга програма насърчава отвореност към многообразието в латвийските нестопански и стопански организации и на пазара на труда като цяло.

Отрицателни развития

- В **Испания** е установено по-нататъшно влошаване по отношение на вече съществуващото неблагоприятно положение с административните пречки пред достъпа до трудова заетост, тъй като е много трудно да се осигурят изискваните документи.

9.3. Добри практики при интеграцията на бежанците

Какво изискват правото на ЕС и международното право

Съгласно правото на ЕС достъпът до пазара на труда остава ограничен до получаването на статут, след което по Квалификационната директива е гарантирано еднакво отнасяне към ЛПМЗ и гражданите на страната по отношение на достъпа до пазара на труда, професионалното обучение, процедурите за оценяване и признаване на чуждестранни дипломи за образование с насоченост към трудова заетост (чл. 26). Когато не са налични съответните документи, ЛПМЗ могат да се възползват от алтернативни методи за оценяване (чл. 28). В Директивата за условията на прием за лицата, търсещи международна закрила, е предвиден максимален 9-месечен срок на изчакване за получаване на достъп до пазара на труда преди получаването на статут (чл. 15). Директивата призовава държавите членки да определят условия за достъпа до пазара на труда, с които се осигурява ефективен достъп и се избягват пречки при процедурата. Директивата обаче не урежда нищо във връзка с признаването на квалификацията на лицата, търсещи международна закрила (чл. 16). Третият общ основен принцип на политиката за интеграция на имигрантите в ЕС гласи, че трудовата заетост е ключов елемент в процеса на интеграция и е от решаващо значение за участието на имигрантите и приноса им към приемащото общество, както и за видимостта на този принос.

На практика тези критерии изискват страните да...

По стъпка: Създаване на правната рамка

... осигурят пълен достъп до трудова заетост в частния сектор, по-широкия публичен сектор, както и основната администрация.	SE
... осигурят пълен достъп до самостоятелна заетост като цяло при свободните професии.	ES HU IT LT SE
... въведат правото на признаване на официални степени и валидиране на умения.	BG CZ ES FR GR IT LT LV PL SE SL
... гарантират, че за ЛПМЗ се прилагат същите процедури за признаване на чуждестранни квалификации както за гражданите на страната.	BG CZ ES GR IT LT HU LV NL PL RO SE SL
... приемат алтернативни методи за оценяване в случаите на липса на документи от страната на произход и да предоставят съдействие при процедурите за признаване.	CZ ES NL SE

По стъпка: Изграждане на рамката на политиките

... осигурят пълен достъп до трудова заетост за всички групи със специални потребности.	—
... не налагат административни пречки пред достъпа до трудова заетост (трудни за осигуряване документи, забавяния, решения по преценка на служителя).	BG CZ HU IT LT PL SE
... повишават осведомеността относно специфичното положение на ЛПМЗ на пазара на труда	SE
... предвидят високи стандарти при оценяването на уменията (еднакви критерии за цялата страна, превод, процедури за случаите на липса на документи).	CZ SL SE
... осигуряват на търсещите работа консултации и съдействие.	LV LT SL SE
... осигуряват целева подкрепа за предприемачество.	SE

По стъпка: Изграждане на рамката за изпълнение

... включат интеграцията на ЛПМЗ в политиките за трудова заетост (стратегия за участие на заинтересованите страни, наблюдение, преглед на политиките).	LT SE

... координират с регионалните и местните власти и органите по труда трудовата заетост за ЛПМЗ чрез предоставяне на нематериална (напр. насоки, обучение) и материална (финансиране) подкрепа.	NL SE
... предоставят постоянно средства на специализирани НПО за оказване на помощ на ЛПМЗ за намиране на работа.	CZ ES

Състояние към 31 март 2021 г.; показаните страни отговарят на най-високия стандарт при индикатора

ПОДРОБНО: ДОБРИ ПРАКТИКИ

План за действие за признаване на официални степени и валидация на умения FR

Във **Франция** план за действие за 2020 г. насърчава признаването на уменията, професионалния опит и квалификацията на новопристигнали чуждестранни граждани. Целта на плана е да се обучат интеграционни служители по въпросите на признаването на уменията и квалификацията на мигранти. Планът е насочен и към улесняване на достъпа на 1 000 новопристигнали чужденци до сертифициране на професионалните им умения, валидиране на предишен професионален опит и признаване на професионалната им квалификация. По този план за действие се предвижда обстоен анализ на опита на кандидата посредством редица въпросници и интервюта, както и подобряване на признаването на придобитите степени и валидиране на уменията.

Специално пригодено професионално консултиране GR

В Гърция проектът HELIOS 2, наблюдаван от гръцкото министерство на миграцията и убежището и изпълняван от Международната организация по миграция, има за цел да спомогне за интеграцията на ЛПМЗ и техните семейства. За да се постигне това, всички лица, получили закрила, могат да се възползват от индивидуални професионални консултации за: i) установяване на потребностите и интересите на участниците; ii) профилиране на уменията на участниците на базата на Инструмента за профилиране на уменията за ЕС; iii) компенсиране на разходите за получаване на различни сертификати (напр. сертификат за гръцки език, шофьорска книжка, сертификат за английски език и др.); iv) „кариерни дни“ и сесии за изграждане на мрежи със служители от частния сектор; v) получаване на информация относно Гръцката организация за наемане на работна сила и правата и задълженията на служителите и работодателите в Гърция. Освен това по проекта има дейности за информиране и повишаване на осведомеността относно положението на ЛПМЗ сред местни общности, професионални съюзи и работодатели.

Услуги за социална и трудова интеграция IT

В **Италия** проектът PUOI (Protezione Unita a Obiettivo Integrazione), започнал през 2019 г. с подкрепа по програми от фондовете Фонд „Убежище, миграция и интеграция“ и Европейския социален фонд на ЕС, има за цел да подкрепи социално-професионалната интеграция на ЛПМЗ. По проекта са осигурени 4 500 възможности за трудова заетост и са привлечени публични и частни субекти на пазара на труда. Дейностите предоставят достъп до редица интегрирани услуги за социална и трудова интеграция (напр., услуги с наставничество, насоки и наблюдение при търсенето на работа, оценяване и сертифициране на умения) и 6-месечен стаж. През 2020–2021 г. е добавена допълнителна дейност за ефективно справяне с новите работни условия в извънредната ситуация с COVID-19 и преодоляване на отрицателните последствия за стажовете.

Безпрепятствено оценяване на уменията и образователния ценз на ЛПМЗ NL

В Нидерландия всички лица с хуманитарен статут, които са задължени да участват в програми за гражданска интеграция, имат право на безплатна оценка на квалификацията им, която се финансира от Министерството на социалните въпроси и трудовата заетост, с помощта на международния орган за оценка на квалификацията IDW. Дори когато изискваните сертификати не са налични или няма такива, признаването на квалификацията е възможно (тогава то се нарича „определяне на образователното ниво”). Тази процедура се прилага, за да се определи кое нидерландско образователно ниво е сравнимо с това на лицето, получило закрила.

ПОСТИГАНЕ НА ИНТЕГРАЦИОННИ РЕЗУЛТАТИ – ЗАЕТОСТ

Оценени индикатори и въпроси

- Свръхквалификация (overqualification)
- Трудности при намиране на работа (поради езикови бариери/дискриминация/липсващи или непризнати квалификации/липса на законен достъп до пазара на труда/лични ограничения)
- Най-честите проблеми за ЛПМЗ, свързани с трудовата заетост и България избират да живеят в столицата.

Според събраните данни за резултатите по отношение на заетостта на бежанците, намирането на работа, отговаряща на квалификациите, остава предизвикателство за почти всички ЛПМЗ. В различна степен свръхквалификацията за работата, която вършат, изглежда засяга по-голямата част от ЛПМЗ в страните. Много ЛПМЗ и (където имат достъп до пазара на труда) търсещи закрила лица извършват нискоквалифицирана физическа работа. Дори по-високообразованите ЛПМЗ често получават нискоквалифицирани работни места от службите по заетостта. Според представители на НПО и ЛПМЗ в Словения, най-големият проблем не е свръхквалификацията, а непризнатите квалификации. Съществува и проблемът, че професиите, за които ЛПМЗ са били квалифицирани в страните си на произход (главно различни занаяти), не съществуват или са по-редки в Словения, или че те изискват определена формална квалификация като условие за работа. В Унгария има търсене на работна сила на пазара на труда, следователно ЛПМЗ може да си намерят работа сравнително лесно, но това са предимно

работни места с ниско качество. В допълнение, няма подкрепа за интеграция, осигурена от държавата, така че ЛПМЗ изглежда нямат друга опции освен да приемат нискокачествени работни места, за да оцелеят.

Според проучване, проведено през 2016 г. в Нидерландия, малко по-малко от половината ЛПМЗ са били свръхквалифицирани за текущите си работни места по това време. Въпреки това ЛПМЗ, които са получили най-високата си диплома в Нидерландия, по-рядко са свръхквалифицирани за настоящата си работа (в сравнение с нидерландските граждани). Ако ЛПМЗ са признали дипломата си от страната си на произход в Нидерландия, те по-рядко са свръхквалифицирани, но все пак по-често са свръхквалифицирани от тези, които са получили нидерландска диплома.

Езиковата бариера е най-често споменаваната пречка, с която се сблъскват ЛПМЗ при намирането на работа в различни страни. В Чехия обаче интервюта с ЛПМЗ и експерти предполагат, че липсата на владеене на местния език поставя бариера пред квалифицирани работни места, но обикновено не води до безработица, тъй като ЛПМЗ могат да намерят (най-вече физическа) работа в своята етническа общност. По подобен начин в Словения езикът не се определя като проблем за работодателите, които търсят нископлатена работна сила. Интервюираните ЛПМЗ в Чехия смятат, че пазарът на труда и законодателните правила относно достъпа им до работа са твърде сложни. Беше споменато, че някои работодатели предпочитат да наемат местни работници поради сложни административни процедури. Интервюираните в Полша посочиха, че някои работодатели не познават разпоредбите и може да очакват ЛПМЗ да кандидатстват за разрешение за работа, въпреки че ЛПМЗ вече имат право на работа в Полша. Липсата на публично финансирани езикови курсове в Унгария и липсата на възможности за достъп до курсове за обучение за подобряване на езиковото ниво (напр. обучение на работното място и курсове за учене през целия живот) в Италия са други предизвикателства, с които се сблъскват ЛПМЗ.

Дискриминацията, експлоатацията на ЛПМЗ на пазара на труда, личните ограничения и несигурните условия на труд са други пречки, споменати от ЛПМЗ и експерти в оценяваните държави. Повечето ЛПМЗ в Словения не са информирани за трудовото законодателство, техните права и/или начините как да ги прилагат (напр. годишен отпуск, отпуск по болест, платен извънреден труд). Освен това ЛПМЗ често не са запознати с работната култура. В Италия краткосрочните работни места и липсата на постоянни трудови договори са друга пречка пред интеграцията; подобно е в Чехия, където работодателите са склонни да наемат ЛПМЗ само за работа под стандартите и често с краткосрочни договори.

Уязвими лица и жени в Румъния съобщават за пречки, свързани с тяхното лично положение, докато липсата на решения за грижи за деца се споменава като предизвикателство за жените ЛПМЗ във Франция. Отрицателните обществени нагласи към чужденците са друго предизвикателство за ЛПМЗ да си намерят подходяща работа, както се отбелязва в Литва, особено по отношение на жените, носещи воал.

Всички тези предизвикателства принуждават ЛПМЗ в оценяваните държави да се насочат към нискокачествени работни места и икономически дейности в сивата икономика. Докато заетостта е решаваща част от процеса на интеграция, тя остава изпълнена с предизвикателства, тъй като другите необходими компоненти на траекторията на интеграция – изучаване на език, грижа за деца и т.н. – са също толкова трудни. По този начин наличието на стабилност да се съсредоточи върху намирането на подходяща и добре платена работа е почти невъзможно за повечето лица с международна закрила.

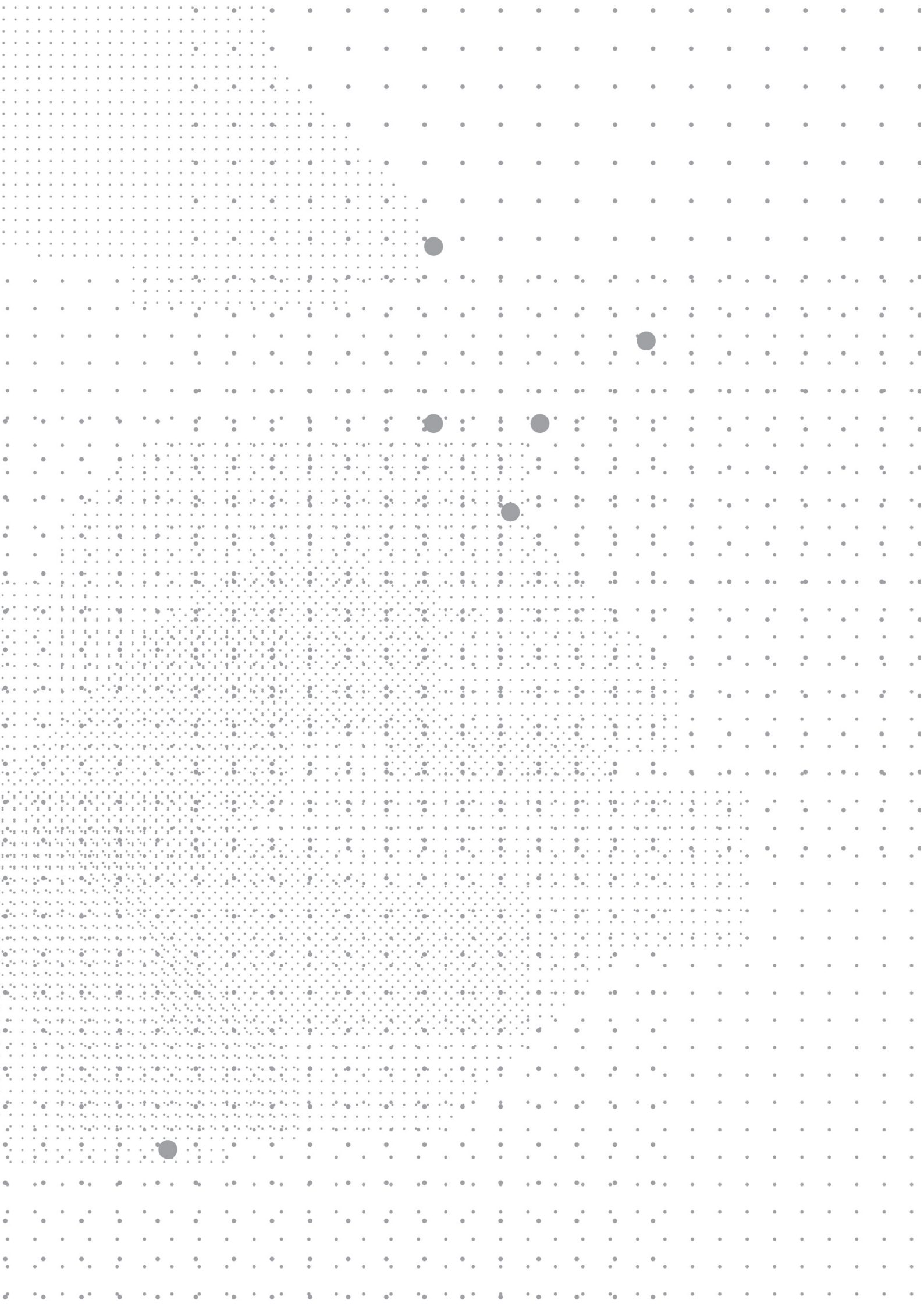

10. Професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост

Качественото професионално образование и обучение осигурява на лицата знания, умения и компетентности, необходими за достъпа до пазара на труда. Предоставянето на съответните умения може да бъде много ефикасен начин за овластяване на ЛПМЗ, за да могат да се възползват от възможностите за работа или да бъдат подготвени за самостоятелна заетост. Шансовете за работа в съответствие с уменията се засилват благодарение на програми за целево професионално обучение и алтернативни методи за оценяване във връзка с признаването на професионални и академични квалификации.

10.1. Резултати за 2021 г. по страни

Стъпка: Създаване на правната рамка

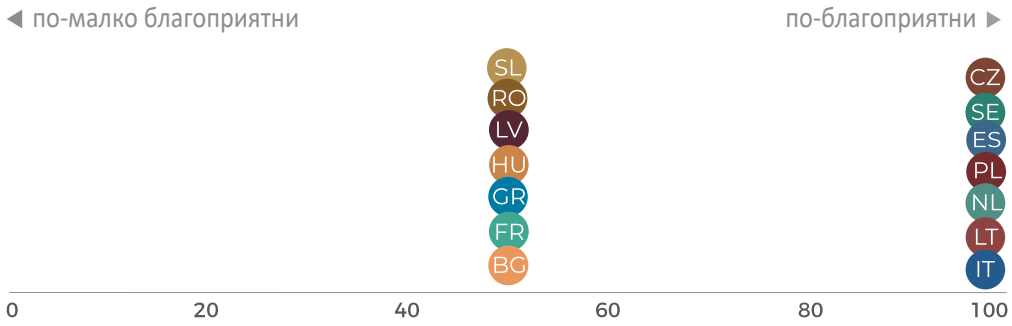

Оценени индикатори:

- Достъп до основно професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

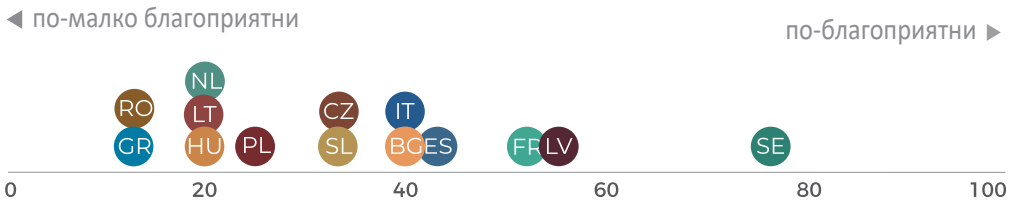

Оценени индикатори:

- Достъп до професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост за специални групи
- Административни бариери пред достъпа до професионално обучение
- Повишаване на информираността за специфичните предизвикателства за ЛПМЗ в сферата на професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост
- Достъп до мерки за професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост
- Продължителност на таргетирано професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

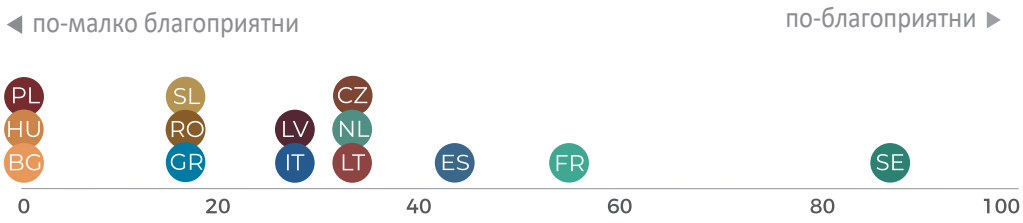

Оценени индикатори:

- Механизми за включване на интеграцията в общите политики за професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост
- Координация с регионални и местни власти за професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост за ЛПМЗ
- Партньорство с експертни неправителствени организации за професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост за ЛПМЗ

10.2. Основни тенденции от 2019 до 2021 г.

Професионалното обучение и образованието с насоченост към трудова заетост представляват един от най-стабилните индикатори през 2019 и 2020 година, като само в 3 страни са настъпили промени. Достъпът до професионално обучение се отличава като цяло с благоприятни законови разпоредби, тъй като в повечето страни е осигурен същият достъп до традиционното професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост както за гражданите на страната и общите условия могат да бъдат изпълнени от новопристигналите.

При индикаторите, свързани с политиките, обаче все още има слабости в практиките в повечето оценявани страни. Положителни развития има само в Румъния, докато в Полша и Словения има леко отстъпление. Както при няколко други индикатори, Швеция е с най-висок резултат. Силно се насърчават образованието и квалификацията по време на въвеждащата програма, която включва мерки за подготовка за трудова заетост. Шведската национална агенция за образование провежда и възлага целеви програми в тясно взаимодействие със службата по трудова заетост, а местни бизнеси предлагат възможности за професионално обучение. Двете държавни агенции провеждат редовно наблюдение на бройките и резултатите от съответните действия.

Трите индикатора, свързани с изпълнението и сътрудничеството, не показват съществени промени през 2019–2021 г., като в повечето страни продължава да има съществени слабости. Франция, която е сред страните с най-добри резултати, продължава да изпълнява Плана за инвестиции в умения за 2018–2022 г. ЛПМЗ се определят като приоритетна целева група, по-специално лицата на възраст под 25 години и тези, които са пристигнали преди по-малко от 5 години. Планът се изпълнява така, че се предоставят допълнителни средства на регионално равнище и се насърчават местни работодатели да правят инвестиции в обучението на ЛПМЗ.

Обща промяна от 2019 г. до 2021 г.

Стъпка: Създаване на правната рамка

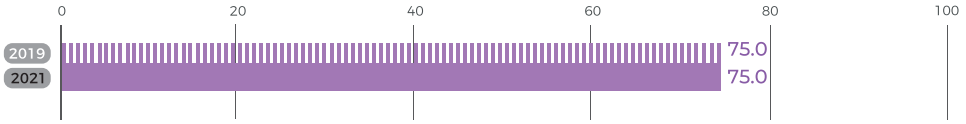

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

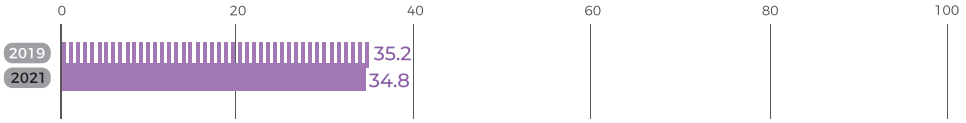

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

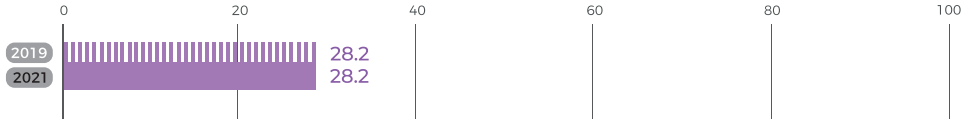

Средна стойност на оценките на индикаторите, оценени в рамките на всяка стъпка.
Средно за 14-те страни, оценени в Оценка 1 по NIEM 2019 и Оценка 2 по NIEM 2021

Обща промяна от 2019 г. до 2021 г. за всяка страна

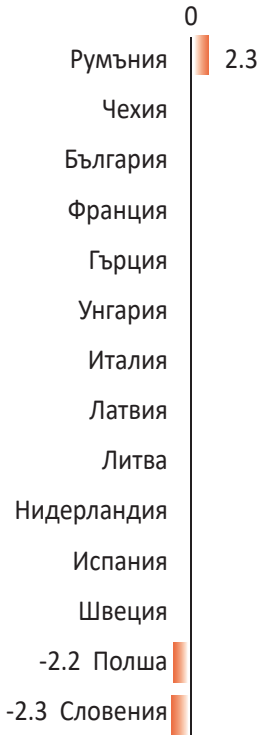

Средна стойност на оценките на всяка стъпка
(като средна стойност на индикаторите, оценени в рамките на всяка стъпка)

Положителни развития

- В **Румъния** се установяват по-малко административни пречки пред достъпа до професионално обучение, въпреки че все още за ЛПМЗ е трудно да осигурят необходимите оригинални документи, с които да докажат степента на образование в страната на произход.

Отрицателни развития

- В **Полша** за периода 2019–2021 г. не са отчетени инициативи или кампании за повишаване на осведомеността относно специфичното положение на лицата, получили международна закрила, във връзка с професионалното образование.
- В **Словения** професионалното обучение е било спряно или отложено за дълго време поради мерките за COVID-19. В службата по трудова заетост служители, които работят конкретно с ЛПМЗ, са били задължени да поемат други задачи, свързани с пандемията. Тъй като при това положение са можели да комуникират само по телефон или електронна поща, ЛПМЗ съобщават за все по-недостатъчна информация.

10.3. Добри практики при интеграцията на бежанците

Какво изискват правото на ЕС и международното право

В правото на ЕС и в известна степен в Женевската конвенция за лицата, получили международна закрила, се гарантира същото отнасяне както за гражданите на страната и достъп до целева подкрепа за посрещане на специфичните им потребности. По отношение на достъпа до професионално обучение Женевската конвенция изисква държавите да осигурят на бежанците поне най-доброто отнасяне, което се предоставя на чуждестранните граждани. Женевската конвенция въвежда общо задължение за улесняване на интеграцията (чл. 34) и то е отразено в още по-конкретното задължение, посочено в преработения текст на Квалификационната директива. Съгласно правото на ЕС достъпът до професионално обучение остава ограничен до получаването на статут, след което се гарантира – според преработения текст на Квалификационната директива – равно отнасяне към ЛПМЗ и гражданите на страната по отношение на достъпа до пазара на труда, професионалното обучение, образованието с насоченост към трудова заетост, процедурите за признаване и оценяване на квалификация, придобита в друга страна (чл. 26). В случаите на липса на необходимите документи ЛПМЗ могат да се възползват от алтернативни методи за оценяване (чл. 28). За периода преди получаването на статут Директивата за условията на прием предвижда за лицата, търсещи закрила, максимален срок от 9 месеца за получаване на достъп до пазара на труда (чл. 15). Директивата призовава държавите членки да определят условия за пазара на труда, с които се осигурява ефективен достъп и се избягват процедурни пречки. Държавите членки обаче не са задължени да осигуряват възможности за професионално обучение на лицата, търсещи международна закрила, и директива не споменава нищо по въпроса за признаването на квалификациите (чл. 16).

На практика тези критерии изискват страните да...

По стъпка: Създаване на правната рамка

... осигурят същия достъп както за гражданите на страната до професионално обучение и образование с насоченост към заетост в общообразователни учебни заведения при общи условия, които новодошлите да могат да изпълнят.	ES FR IT LT NL PL SE

По стъпка: Изграждане на рамката на политиките

... идентифицират групи със специални потребности в общообразователните учебни заведения за професионално обучение/образование и да осигурят целеви програми (самотни родители, жени, ЛПМЗ над 50 г., лица с увреждания, жертви на насилие и травма, непълнолетни, пристигнали на възраст над задължителната възраст за посещаване на училище).	SE *SE: за някои групи*
... не налагат административни пречки за достъпа до професионално обучение (трудни за осигуряване документи, забавяния, решения по преценка на служителя).	CZ HU IT LT NL PL SE
... гарантират, че властите редовно информират публичните служби по труда относно правото на професионално обучение и потребностите на ЛПМЗ, че службите по труда редовно информират служителите си и че частните доставчици на обучение са осведомени относно положението на ЛПМЗ.	SE
... предприемат мерки за повишаване на участието на ЛПМЗ в професионално обучение и образование с насоченост към заетост, както и мерки за насърчаване на работодателите да осигуряват професионално обучение и образование за ЛПМЗ.	FR LV
... гарантират, че ЛПМЗ се възползват от целево професионално обучение и образование с насоченост към заетост, докато имат потребност от него или без ограничение във времето.	SE

По стъпка: Изпълнение и сътрудничество

... включат интеграцията на ЛПМЗ в политиките за професионално обучение и образование с насоченост към заетост (стратегия за участие на заинтересованите страни, мониторинг, преглед на политиките).	LT
... координират с регионалните и местните власти и органите по труда професионалното обучение за ЛПМЗ чрез предоставяне на нематериална (напр. насоки, обучение) и материална (финансиране) подкрепа.	SE
... предоставят постоянно средства за специализирани НПО или организации с нестопанска цел, оказващи подкрепа за заетост за съдействие на ЛПМЗ за трудова заетост.	—

Състояние към 31 март 2021 г.; показаните страни отговарят на най-високия стандарт при индикатора

ПОСТИГАНЕ НА ИНТЕГРАЦИОННИ РЕЗУЛТАТИ – ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ И ОБРАЗОВАНИЕ С НАСОЧЕНОСТ КЪМ ТРУДОВА ЗАЕТОСТ

Оценени индикатори и въпроси

- Неудовлетворени потребности от обучение и допълнително образование
- Най-честите проблеми за ГИП, свързани с професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост

Различни източници на информация потвърждават, че в оценяваните държави съществуват значителни пречки пред достъпа до професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост. Ниските езикови умения са едно от най-често споменаваните предизвикателства пред достъпа до професионално обучение, тъй като повечето масови програми, свързани със заетостта, изискват по-високи нива на владеене на езика. Признаването на предишни квалификации и доказването на предишни образователни сертификати, за да могат да започнат програма за професионално обучение, съответстваща на техните квалификации, е друг проблем, често изтъкван от ЛПМЗ в оценяваните държави.

Липсата на информация относно възможностите за професионално обучение е друга често срещана пречка. Когато е предоставена, информацията изглежда недостатъчна, за да информира ЛПМЗ за наличието на програми за професионално обучение. Необходими са допълнителни професионални насоки. Като цяло ЛПМЗ намират системите за професионално образование трудни за ориентиране.

В Словения чиракуването и програмите за изучаване на езици на работното място са относително ограничени. ЛПМЗ могат да участват в националната професионална квалификация само ако могат да представят дипломи за основно образование. Поради това много възрастни ЛПМЗ са склонни да посещават програми за начално училище за възрастни, но е малко вероятно мнозинството да завършат програмата, тъй като се оказва твърде дълга и неподходяща за тяхната интеграция на пазара на труда. По подобен начин в Румъния достъпът до професионално обучение е обусловен от постигането на определени нива на формално образование, което в повечето случаи е завършване на 10 или дори 12 години формално образование. Тъй като формалното образование се признава единствено въз основа на официални документи, а повечето ЛПМЗ не разполагат с такива, те нямат право да се запишат в обучения, дори ако теоретично отговарят на условията за финансова подкрепа чрез финансиране от ЕС. Образователните програми като цяло вероятно ще бъдат скъпи за ЛПМЗ. Въпреки че Швеция предоставя различни възможности за програми за професионално обучение, те са много ограничени по отношение на наличността. В Гърция професионалното образование е един от стълбовете на Националната образователна стратегия, която беше инициирана през 2019 г. Въпреки това тази стратегия все още не е разработена и досега не е имало цялостен план за професионално обучение за ЛПМЗ.

Жените са по-склонни да съобщават за пречки, свързани със семейните нужди, както се съобщава от Швеция и Холандия, тъй като е по-вероятно те да бъдат заети с грижите за децата си и съответно имат по-малко време да се съсредоточат върху тяхното собствено обучение.

Проучване в Нидерландия показва, че понякога общините не искат ЛПМЗ да учат, а искат те да започнат работа веднага или да комбинират обучение с реална работа. Следователно ЛПМЗ може да обърнат по-малко внимание на своето обучение. В допълнение към предизвикателствата, споменати по-горе, интервютата в Словения и Чехия показват, че отдаването на професионално образование може да не изглежда финансово жизнеспособно за някои ЛПМЗ, тъй като те трябва да работят, за да задоволят основните си нужди. Интервютата с ЛПМЗ в Полша предполагат също, че трудовите мигранти от трети страни имат по-добър достъп до обучения, свързани със заетостта, в сравнение с ЛПМЗ и няма достъп до такива обучения за търсещи закрила.

11. Здравеопазване

Качественото професионално образование и обучение осигурява на лицата знания, умения и компетентности, необходими за достъпа до пазара на труда. Предоставянето на съответните умения може да бъде много ефикасен начин за овластяване на ЛПМЗ, за да могат да се възползват от възможностите за работа или да бъдат подготвени за самостоятелна заетост. Шансовете за работа в съответствие с уменията се засилват благодарение на програми за целево професионално обучение и алтернативни методи за оценяване във връзка с признаването на професионални и академични квалификации.

11.1. Резултати за 2021 г. по страни

Стъпка: Създаване на правната рамка

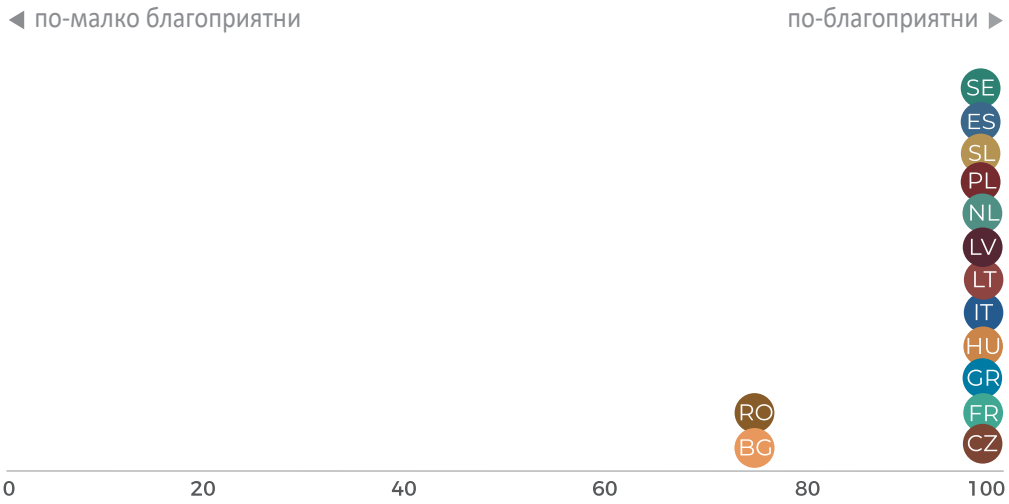

Оценени индикатори:

- Включване в система на здравно осигуряване
- Степен на здравно покритие

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

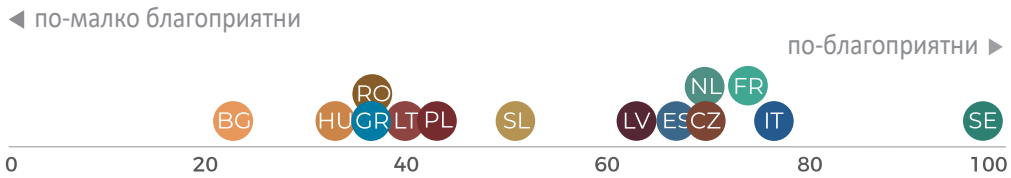

Оценени индикатори:

- Достъп до здравни грижи за лица със специални нужди
- Информация за доставчиците на здравни услуги относно правата на ЛПМЗ
- Информация относно правата и използването на здравни услуги сред ЛПМЗ
- Наличие на безплатни услуги за устен превод

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

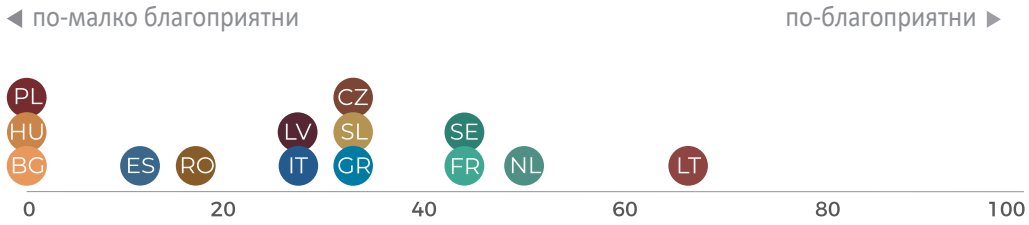

Оценени индикатори:

- Механизми за включване на интеграцията в общите здравни политики
- Координация с регионални и местни власти и/или здравни органи за здравеопазването при ЛПМЗ
- Партньорство с експертни неправителствени организации за здравеопазването на ЛПМЗ

11.2. Основни тенденции от 2019 до 2021 г.

Здравеопазването е направлението, в която страните получават най-голям брой точки по отношение на правната рамка. Във всички 14 страни е осигурено същото минимално здравно покритие за ЛПМЗ както за гражданите на страната по недискриминационен начин. През периода 2019–2021 г. уреденият в закона достъп до здравеопазване е стабилен и като цяло се поддържат благоприятни стандарти.

При индикаторите, свързани с рамката на политиките, положението като цяло е по-малко благоприятно и известно подобрение е установено само в резултат на развития в Чехия, Франция и Румъния. Двата основни фактори, които занижават резултатите, са повсеместните административни пречки и липсата на информация относно правата и използването на здравни услуги, като и двете затрудняват достъпа на ЛПМЗ до здравеопазване. Швеция получава възможно най-високия резултат и е единствената страна, която е изпълнила всички критерии.

Включването в общите политики, координацията между отделните нива на подкрепа, както и партньорството с експерти от НПО, както са измерени с индикаторите за изпълнение и сътрудничество, продължават да са слаба страна в областта на здравеопазването. В Чехия развитията се доближават до положителни, а в Полша и Словения са установени отрицателни промени. При този индикатори най-благоприятни са резултатите на Литва, тъй като Планът за действие за интеграцията на чужденци в литовското общество предвижда участието на съответните партньори с цел улесняване на интеграция на ЛПМЗ в сферата на здравеопазването. Той изисква и обучение на доставчиците на здравни услуги, за да се подобрят уменията им за интеркултурна комуникация, да се намалят стереотипите и да се съблюдават многообразието и равнопоставеността.

Обща промяна от 2019 г. до 2021 г.

Стъпка: Създаване на правната рамка

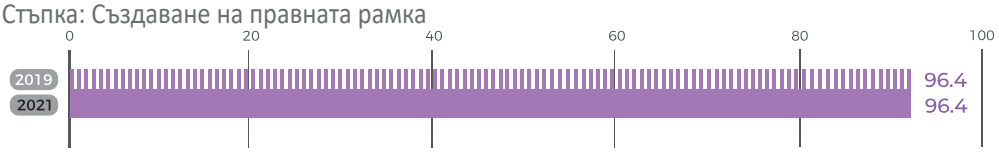

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

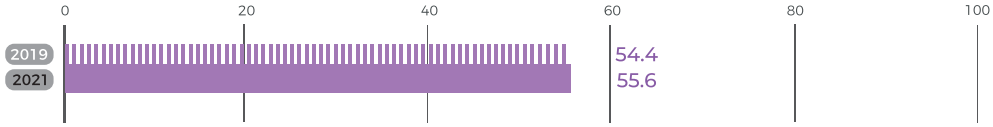

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

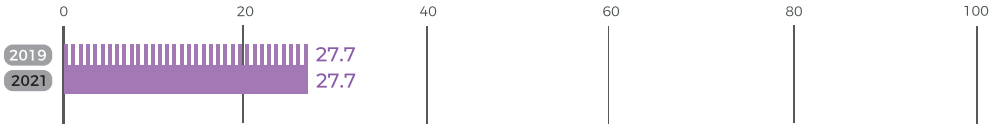

Средна стойност на оценките на индикаторите, оценени в рамките на всяка стъпка.
Средно за 14-те страни, оценени в Оценка 1 по NIEM 2019 и Оценка 2 по NIEM 2021

Обща промяна от 2019 г. до 2021 г. за всяка страна

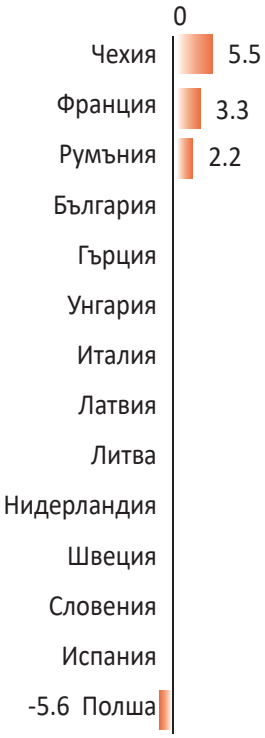

Средна стойност на оценките на всяка стъпка
(като средна стойност на индикаторите, оценени в рамките на всяка стъпка)

Положителни развития

- В **Чехия** държавата продължава да предоставя средства за експерти от НПО, които изпълняват Държавната програма за интеграция, както и съфинансиране за проекти по Фонд „Убежище, миграция и интеграция“ за подобряване на достъпа до здравеопазване и частично финансира социални услуги чрез бюджетни средства за социални услуги (Министерство на труда и социалните въпроси).
- Във **Франция** посредством План за уязвими лица властите редовно информират доставчиците на здравни услуги относно правата и потребностите на ЛПМЗ (вж. по-долу „Добри практики“). Освен това през 2021 г. се очаква да се отпуснат 1,2 млн. евро за финансиране на целеви структури, специализирани в здравни грижи за лица, търсещи закрила, и ЛПМЗ.[10]
- В **Румъния** няма административни пречки за достъпа да здравеопазване за ЛПМЗ, тъй като са отстранени системните грешки в софтуера. Преди това е имало множество случаи с ЛПМЗ, които са власяли здравни вноски, но това не е било отразено в националната система за здравеопазване. Все още се съобщава за езикови затруднения от ЛПМЗ, които не владеят румънски или английски.

Отрицателни развития

- В **Полша** през 2020 г. Службата за чужденци не е финансирала или съфинансирала предоставянето на здравни услуги на ЛПМЗ в партньорство с НПО. Освен това не е имало покана за проектни предложения по Фонд „Убежище, миграция и интеграция“ за интеграция на бежанци.

11.3. Добри практики при интеграцията на бежанците

Какво изискват правото на ЕС и международното право

В правото на ЕС се предвижда лицата, търсещи международна закрила, да получават необходимата и приспособена към тях медицинска помощ от момента на пристигането им, въпреки че ще могат да ползват без ограничения системата на здравеопазване едва след като получат статут. Съгласно Директивата за условията на прием (чл. 19) на етапа на приемане лицата, търсещи закрила, получават необходимите медицински грижи, което включва най-малко спешни грижи и основно лечение на болестите и тежките психични разстройства. На кандидатите със специални потребности като непълнолетни, хора с увреждания, възрастни, бременни жени, жертви на трафик на хора, лица с тежки заболявания, лица с психични увреждания и лица, преживели изтезания, изнасилване или други тежки форми на насилие, се осигуряват подходящи медицински грижи. Съгласно Квалификационната директива (чл. 30.1) лицата, получили международна закрила, имат същия достъп до здравни услуги като гражданите на страната. Уязвимите групи лица, получили международна закрила, могат да ползват подходящи медицински грижи извън общия пакет грижи в системата на здравеопазване (чл. 30.2).

[10] Трябва да се отбележи, че след указ, влязъл в сила през януари 2020 г., през първите 3 месеца след пристигането на националната територия, здравното покритие за лицата, търсещи закрила, е ограничено до спешна помощ и базисни лечения. Въпреки че важи само за лицата, търсещи закрила, тази мярка може да има дългосрочни последствия за здравеопазването на всички ЛПМЗ, особено на най-уязвимите сред тях.

На практика тези критерии изискват страните да...

По стъпка: Създаване на правната рамка	
... осигурят пълен достъп до система на здравно покритие при условия, на които новопристигналите могат да отговорят.	CZ ES FR GR HU IT LV LT NL PL SE SL
... осигурят същото покритие със здравни услуги както за гражданите на страната.	BG CZ ES FR GR HU IT LV LT NL PL RO SE SL
По стъпка: Изграждане на рамката на политиките	
... осигурят достъп до специални здравни грижи за уязвими лица (педиатрична грижа, грижи за непълнолетни, преживели насилие или травма, грижи по време на бременността и раждането, грижи за хора с физически или психически увреждания, грижи в домове за възрастни, психиатрични/психо-социални грижи за лица, преживели изтезания, изнасилване или други форми на травма.	CZ ES FR IT LT LV NL PL SE SL
... повишават активно осведомеността на доставчиците на здравни услуги относно правата и специфичните здравни проблеми на ЛПМЗ.	FR IT SE
... не поставят административни бариери за ползването на здравни услуги (трудни за осигуряване документи, забавяния, решения по преценка на служителя).	CZ GR LT NL RO SE
... осигуряват системно индивидуализирана информация относно правото на здравеопазване и използването на услуги.	CZ FR SE
... осигуряват безплатни услуги за превод в цялата система на здравеопазване или поне в основни области на медицински услуги.	IT ES SE
По стъпка: Изпълнение и сътрудничество	
... включат интеграцията на ЛПМЗ в политиките за здравеопазване (стратегия за участие на заинтересованите страни, мониторинг, преглед на политиките).	LT
... координират с регионалните и местните власти и/или здравните органи здравеопазването за ЛПМЗ, като предоставят нематериална (напр. насоки, обучение) и материална (финансиране) подкрепа.	SE
... предоставят постоянно средства на специализирани НПО за оказване на съдействие на ЛПМЗ за получаване на подходящи здравни грижи.	CZ

Състояние към 31 март 2021 г.; показаните страни отговарят на най-високия стандарт при индикатора

ПОДРОБНО: ДОБРИ ПРАКТИКИ

FR

Във **Франция** Планът за уязвими лица на Министерството на вътрешните работи включва различни мерки за повишаване на осведомеността относно специфичните здравни потребности на лицата, търсещи или получили международна закрила. Например, по едно от действията се предвижда създаването на инструмент, който медицинските специалисти да използват за грижите, предоставяни на лица, търсещи или получили закрила, с увреждания. Друга мярка е насочена към информиране на доставчиците на здравни услуги относно потребностите на лицата, търсещи или получили закрила, със специален акцент върху психологическата травма.

ПОСТИГАНЕ НА ИНТЕГРАЦИОННИ РЕЗУЛТАТИ – ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

Оценени индикатори и въпроси

- Неудовлетворени медицински нужди на лица, търсещи или получили международна закрила
- Неудовлетворени потребности от психо-социално/психично здраве на лица, търсещи или получили международна закрила
- Най-чести проблеми, свързани със здравето на лицата, търсещи или получили международна закрила

Що се отнася до неудовлетворени медицински нужди резултатите варират в различните държави. Като цяло сравнително малко ЛПМЗ съобщават за неудовлетворени медицински нужди в по-голямата част от страните, въпреки че в Румъния и Словения неудовлетворените здравни нужди се оказват значително предизвикателство за повечето ЛПМЗ. Съобщава се, че намирането на личен лекар е невъзможно в Любляна. В случай, че хората не могат да изберат такъв в Словения и останат без общопрактикуващ лекар, става невъзможно да си запишат час за специалист. Този проблем е още по-голям за ЛПМЗ без лична мрежа и контакти. Въпреки че данните не са налични във всички държави, е по-вероятно търсещите закрила да имат повече незадоволени медицински нужди в сравнение с ЛПМЗ. Например, тъй като търсещите закрила в Словения и Литва имат достъп само до спешна медицинска помощ, много от техните медицински нужди остават незадоволени. В Гърция, въпреки че търсещите закрила и членовете на техните семейства се считат за принадлежащи към уязвими групи и имат право на безплатен достъп до обществената здравна система и фармацевтично лечение, административните бариери и липсата на осведоменост по отношение на здравната система водят до ситуация, в която много здравни нуждите не са задоволени.

В повечето страни ЛПМЗ имат същия или много подобен достъп до здравеопазване като гражданите на страната. На практика обаче няколко бариери оказват отрицателно въздействие върху здравните резултати. Езиковата бариера, липсата на професионални преводачи и културни медиатори, сложните системи на здравеопазване и липсата на информация, дългите периоди на чакане, дискриминацията, недостигът на общопрактикуващи лекари и достатъчно специализирани лекари са пречките, често споменавани в различните страни. Например в Румъния ЛПМЗ получават (безплатни) основни здравни прегледи и достъп до спешни услуги,

докато са в центровете за настаняване. За да получат достъп до системата на общественото здравеопазване, ЛПМЗ трябва да платят минималната застрахователна такса (подобно на гражданите), но те са разубеждавани да го правят, докато нямат стабилен доход. В България основната пречка пред достъпа до здравни услуги се дължи на нежеланието на общопрактикуващите лекари да записват ЛПМЗ. Много ЛПМЗ, особено уязвимите, не могат да си позволят да плащат месечните си здравноосигурителни вноски, което води до липса на достъп до редовни и ефективни здравни грижи. В Унгария социално и медицинско осигуряване се предоставя само на лица с регистриран адрес. Тъй като някои наемодатели не позволяват на наемателите да регистрират адреса на наетите от тях жилища като постоянен адрес, в много случаи ЛПМЗ имат проблеми с достъпа до здравни грижи.

Когато става въпрос за неудовлетворени нужди от психо-социално/психично здраве, данните са ограничени. В Чехия и Латвия някои ЛПМЗ говориха за трудности при получаване на подходяща психологическа подкрепа, когато имат най-голяма нужда от нея. В България активното участие на НПО с бюджети от проекти на ЕС или ВКБООН изглежда ефикасно за намаляване на неудовлетворените потребности от психо-социално/психично здраве. Данните от Словения показват, че неудовлетворените здравни нужди са още по-големи по отношение на психичното здраве, също като се има предвид, че не много бежанци биха се чувствали комфортно да изразят своите нужди от подкрепа за психично здраве. Повечето ЛПМЗ в Румъния са склонни просто да игнорират проблемите на психо-социалното/психичното здраве, страхувайки се от стигматизация и предразсъдъци. Подкрепата е рядка, предоставя се само в приемателните центрове, когато някои НПО са активни. Сред експертите има консенсус, че на темата не се обръща достатъчно внимание. В Унгария и Литва достъпът до психологическа и психиатрична помощ е общ проблем, тъй като грижите и терапията, предоставяни чрез държавната здравноосигурителна система, не са достъпни за повечето хора, борещи се с психични проблеми. Този проблем засяга още по-силно ЛПМЗ. Италия се откроява положително като страна, в която се обръща специално внимание на ЛПМЗ със специфични психични нужди. Но и тук дългите периоди на изчакване рискуват да подкопаят добрите намерения. В различните страни липсата на специализирани терапевти, които могат да лекуват травмите, които обикновено претърпяват бежанците, както и езиковите бариери, представляват допълнителни пречки пред подходящата терапия.

12. Обществено осигуряване

Общественото осигуряване не е привилегия, а необходимост за лицата, получили международна закрила, с оглед на възможността да изградят отново живота си в нова страна. Когато пристигнат в страната, бежанците обикновено са загубили целия си доход и всичките си спестявания, както и основната социална подкрепа и тази в семейството. Те трябва да започнат нов живот, без да имат почти никаква финансова сигурност или подкрепа от семейството и приятелите. Ефективната закрила изисква не само подкрепа, с която да се посрещнат насъщните потребности на ранния етап на приемане, но и достъп до целия пакет услуги в общественото осигуряване, с което да се осигури но-нататъшната интеграция в дългосрочен план. Благодарение на социалното подпомагане бежанците, особено жените сред тях, могат да имат известна степен на финансова независимост по време на социално-икономическата интеграция.

12.1. Резултати за 2021 г. по страни

Стъпка: Създаване на правната рамка

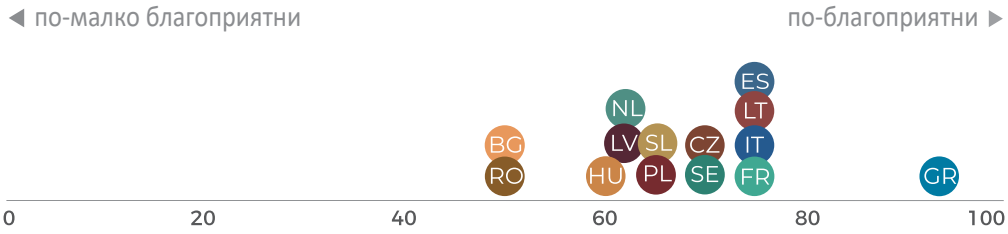

Оценени индикатори:

- Включване в система за обществено осигуряване
- Степен право на социални помощи

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

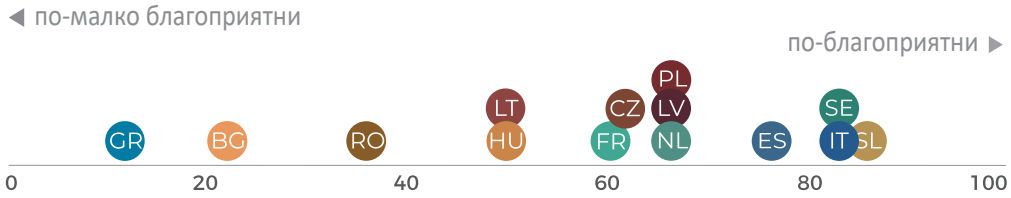

Оценени индикатори:

- Административни бариери пред право на социални помощи
- Информация сред звената за социално подпомагане за правата на ЛПМЗ
- Информация за социалните услуги сред ЛПМЗ

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

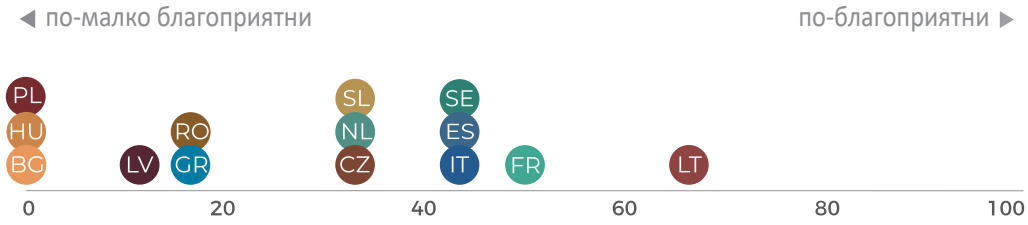

Оценени индикатори:

- Механизми за включване на интеграцията в общите социални политики
- Координация с регионални и местни власти и/или звена за социално подпомагане за социалната сигурност на ЛПМЗ
- Партньорство с експертни неправителствени организации за ограничаване на бедността на ЛПМЗ

12.2. Основни тенденции от 2019 до 2021 г.

Уреденият в закона достъп до системите за обществено осигуряване и правата за ЛПМЗ, както са уловени от индикаторите по NIEM, показват слабо влошаване от 2019 до 2021 г. най-вече поради наложени допълнителни изисквания в Гърция и Словения. Само във Франция, Италия, Литва и Испания за ЛПМЗ са осигурени същите условия както за гражданите на страната, докато във всички други страни законът изключва ЛПМЗ от правото да получават някои обезщетения/помощи или поставя условия, на които новопристигналите не могат да отговорят.

Като цяло индикаторите, свързани с рамката на политиките, отбелязват леко подобрение в сравнение с 2019 г. Положителни промени има във Франция, Латвия и Полша, докато в Словения има известно влошаване. Като цяло в няколко страни се предоставя някаква информация относно правата при общественото осигуряване, въпреки че все още има няколко пречки, които затрудняват достъпа на ЛПМЗ до обезщетения/социални помощи.

Индикаторите за изпълнение и сътрудничество, при които цялостното ниво все още е недостатъчно, се характеризират с положителни развития във Франция и неблагоприятни промени в Гърция и Румъния. Литва получава най-добрия резултат, тъй като Планът за действие за интеграция на чужденците в литовското общество 2018–2020 г. е насочен и към осигуряване на цялостна подкрепа за доходите на ЛПМЗ и предоставя подкрепа на местно равнище за изпълнението на тази задача.

Обща промяна от 2019 г. до 2021 г.

Стъпка: Създаване на правната рамка

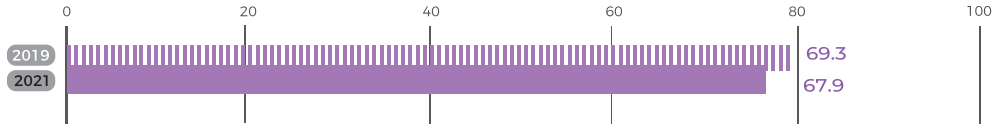

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

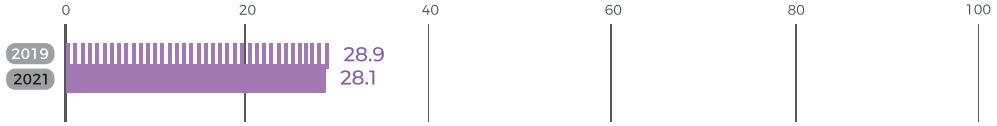

Средна стойност на оценките на индикаторите, оценени в рамките на всяка стъпка.
Средно за 14-те страни, оценени в Оценка 1 по NIEM 2019 и Оценка 2 по NIEM 2021

Обща промяна от 2019 г. до 2021 г. за всяка страна

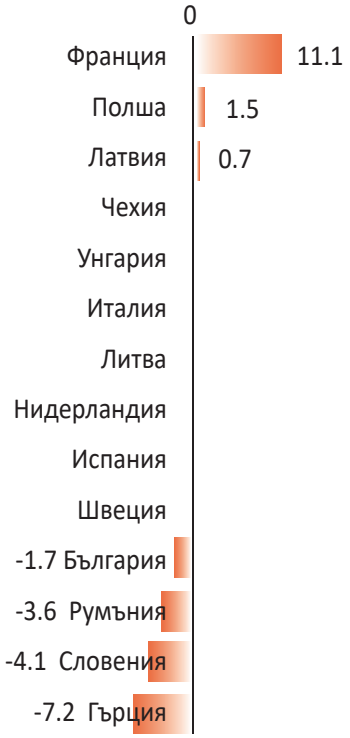

Средна стойност на оценките на всяка стъпка
(като средна стойност на индикаторите, оценени в рамките на всяка стъпка)

Положителни развития

- Във **Франция** има подобрение в подкрепата за социалните органи във връзка с посрещането на социалните потребности на ЛПМЗ, като е подобрено предоставянето на информация на служителите относно правата на ЛПМЗ и специфичните ограничения при тях.
- В **Латвия**, след като социалните служби са по-добре запознати с нуждите на ЛПМЗ, вече няма административни пречки пред получаването на обезщетения/социални помощи и минимален гарантиран доход.
- В **Полша** в резултат от скорошни развития в съдебната практика са отпаднали административните пречки за достъпа до обезщетения при нетрудоспособност и увреждания.[11]

Отрицателни развития

- В **България** през март 2019 г. Парламентът приема нов Закон за социалните услуги, който влиза в сила през юли 2020 г. В новия закон не се прави разграничение между гражданите на страната и ЛПМЗ, когато става дума за достъпа до обезщетения/социални помощи и минимален гарантиран доход. Въведени са обаче условия, на които ЛПМЗ не могат да отговорят като новодошли.
- В **Гърция** законът предвижда достъп до обезщетения/социални помощи за ЛПМЗ, които се ползват със същите права и достъп до социални услуги както гражданите на страната по недискриминационен начин. Не всички бенефициенти обаче имат достъп до социални права и обезщетения/социални помощи. По-специално, семейни надбавки се отпускат само на семейства, които могат да докажат 5 г. постоянно, непрекъснато и законно пребиваване в Гърция, с което на практика от тези надбавки се изключват повечето ЛПМЗ. За разлика от преди, правителството дори не отпуска средства на НПО, които имат дейности за облекчаване на бедността сред бежанците.
- В **Румъния** предходната междуведомствена стратегия за интеграция е приключила през 2019 г. и не е подновена през 2020 г., поради което няма механизъм за включване на интеграцията на бежанците в общественото осигуряване.[12]
- В **Словения** поради промяна в Закона за регулиране на пазара на труда от 2019 г. за граждани на трети страни и ЛПМЗ има ново изискване да бъдат регистрирани като безработни, за да имат достъп до минимален гарантиран доход (социални помощи). Безработните лица трябва да се явят на изпит по словенски език (ниво А1) в срок от 12 месеца. Ако не го издържат, не могат да получават обезщетения/социални помощи, освен в изключителни случаи.

[11] За да имат достъп до финансовата помощ за деца „500 плюс“, програмата (по Закона от 2016 г. за държавната помощ при отглеждане на деца) изисква мигрантите да имат документ за пребиваване с анотацията „достъп до пазара на труда“. Административните съдилища са постановили, че документът за пребиваване е само потвърждение на правото, което има съответното лице. И така, лице, което има достъп до пазара на труда, автоматично има достъп до помощи. Следователно за ЛПМЗ вече не е необходимо да изпълняват горепосочените изисквания.
[12] Нова стратегия е приета през август 2021 г., след крайната дата на това изследване.

12.3. Добри практики при интеграцията на бежанците

Какво изискват правото на ЕС и международното право

Според правото на ЕС лицата, търсещи международна закрила, остават зависими от предоставянето на материални условия за прием и за тях не се гарантират целеви мерки за подкрепа през периода на преход след получаването на статут. Директивата за условията на прием изисква на лицата, търсещи закрила, да се осигури адекватен стандарт на живот, който гарантира издръжката им и осигурява тяхното физическо и психично здраве, но не посочва конкретно ниво на подкрепа (чл. 17). Квалификационната директива предвижда, че след получаването на статут бежанците имат достъп до социално подпомагане при същите условия както гражданите на страната, но за лицата с предоставена субсидиарна закрила се гарантират единствено основни обезщетения (чл. 29). Държавите членки, които ползват тази дерогация, трябва да покажат, че тя не е дискреционна, служи за легитимна цел и е съразмерна на постигането на тази цел и че нивото на основните обезщетения е определено в съответствие с Хартата на основните права на ЕС. И двете директиви не уреждат нищо във връзка с използването на целеви мерки, с които могат да се решат конкретните финансови затруднения на лицата, получили международна закрила, при прехода им от приемателните центрове към техния нов живот в условията на липса на спестявания и социална подкрепа.

На практика тези критерии изискват страните да...

По стъпка: Създаване на правната рамка

... осигурят същия достъп до обществено осигуряване както за гражданите на страната при условия, които новопристигналите могат да изпълнят.	ES FR IT LT
... осигурят ключови социални грижи (социални помощи/ минимален гарантиран доход; обезщетения, свързани с безработица, болест/увреждане, семейство/деца; пенсия за старост/наследствена пенсия) на същото ниво както за гражданите на страната, както и целеви (напр. за прехода) помощи	CZ ES FR LT LV NL SE

По стъпка: Изграждане на рамката на политиките

... не налагат административни бариери за ползването на правото на социални грижи (трудни за осигуряване документи, забавяния, решения по преценка на служителя).	HU IT LT LV NL SE PL
... гарантират, че властите информират редовно службите за социално подпомагане относно правата и специфичните ограничения за ЛПМЗ и че службите за социално подпомагане информират редовно служителите си.	SL SE IT
... предоставят системно информация на отделните лица относно правата на ЛПМЗ във връзка с обществеността осигуряване и използването на услуги.	CZ FR SL PL

По стъпка: Изпълнение и сътрудничество	
... включат интеграцията на ЛПМЗ в политиките за обществено осигуряване (стратегия за участие на заинтересованите страни, мониторинг, преглед на политиките).	LT
... координират с регионалните и местните власти и/или органи за социално подпомагане въпросите, свързани с общественото осигуряване за ЛПМЗ, като предоставят нематериална (напр. насоки, обучение) и материална (финансиране) подкрепа.	FR NL SE
... предоставят постоянно средства на специализирани НПО за оказване на съдействие на ЛПМЗ във връзка с достъпа им до подкрепа за доходи и намаляване на бедността.	ES

Състояние към 31 март 2021 г.; показаните страни отговарят на най-високия стандарт при индикатора

ПОДРОБНО: ДОБРИ ПРАКТИКИ

Предоставяне на обезщетения и помощи на местно равнище

LV

В **Латвия** се предоставя еднократна помощ на ЛПМЗ от общините, без да се поставя изискване за официално заявено местоживеене. От януари 2021 г. в Закона за социалните услуги и социалното подпомагане има разпоредба, която предвижда, че лице без официално заявено местоживеене (по уважителни причини) може да кандидатства за подкрепа от общината, където понастоящем живее. Общината е задължена да оцени материалното състояние на лицето и, ако е необходимо, да одобри подпомагане за това лице. Общината трябва също така да разгледа възможността за предоставяне на психологическа помощ или необходимата за нея социална помощ на лицето.

ПОСТИГАНЕ НА ИНТЕГРАЦИОННИ РЕЗУЛТАТИ – ОБЩЕСТВЕНО ОСИГУРЯВАНЕ

Оценени индикатори и въпроси

- Лица, получили международна закрила, живеещи в бедност (доходи под прага на риска от бедност преди и след социални помощи)
- Най-често срещаните проблеми за лицата, търсещи или получили международна закрила, свързани със социалното осигуряване и социалното подпомагане

Доколкото е налично чрез изследването на NIEM (данни за индикатора за бедност могат да бъдат събрани само в 7 държави), резултатите показват, че във всички оценени държави доход под прага на риска от бедност засяга значителен дял от ЛПМЗ. Докато в България, Чехия (за признати бежанци), Румъния, Литва и Латвия този дял – след социалните трансфери – изглежда

очевидно по-нисък от половината от всички ЛПМЗ, в Чехия (за ЛПМЗ), Италия и Словения повече от около половината от ЛПМЗ са засегнати. В Италия се счита дори че повечето ЛПМЗ имат доходи под прага на риска от бедност. Ефект от социалните помощи за ясно намаляване на дела на ЛПМЗ, получаващи доход под прага на риска от бедност, се оценява, че съществува само в Чехия (за признати бежанци), Литва и Словения. Значителен брой бежанци са или безработни, или получават минимални заплати в повечето страни. Малко вероятно е социалните помощи да са достатъчни, за да покрият основните нужди на ЛПМЗ в повечето страни. Както се съобщава от Румъния, все по-голям брой ЛПМЗ участват в така наречената gig economy (напр. услуги за доставка). Въпреки че това може да осигури приличен доход в краткосрочен план, то не включва никакъв вид социални осигуровки.

Сложността на системите за социална сигурност, липсата на информация, дългите периоди на чакане за получаване на месечни обезщетения и езиковата бариера са най-често споменаваните предизвикателства за ЛПМЗ. В Словения периодът на изчакване стана още по-дълъг по време на пандемията от COVID-19. В Гърция помощта на НПО при предоставянето на информация относно социалните права беше посочена като съществена. Няма въведена политическа мярка, нито достъпна официална информация, която да помогне на ЛПМЗ да получат право на социални помощи. Въпреки че принципът на равно третиране се прилага за ЛПМЗ, в някои случаи ЛПМЗ просто са изключени от обезщетенията поради предпоставки, на които ЛПМЗ не могат да отговарят (напр. постоянен адрес за определен период). В Словения, въпреки че на ЛПМЗ е разрешено да работят на непълно работно време, докато получават социални помощи, повечето ЛПМЗ не са информирани за това и не са склонни да работят поради страх от загуба на социални помощи. В Чехия някои ЛПМЗ дори свидетелстват, че не са успели да получат някои от наличните предимства, защото системата е била твърде сложна, за да забележи възможността на първо място. В България, тъй като ЛПМЗ често имат затруднения с достъпа до банкови услуги, съществуват пречки по отношение на обезщетенията за безработица, които се изплащат само по банков път. Отрицателните нагласи на персонала, работещ в институциите, предоставящи социални услуги, бяха изрично посочени като предизвикателство за ЛПМЗ в Литва и Полша.

13. Образование

Образованието дава на децата перспектива за личностно развитие, социална мобилност, по-добри възможности за трудова заетост и нова социална мрежа. То е от решаващо значение за социално приобщаване и по-добри резултати при интеграцията. Училищата са места за взаимодействие между лицата, получили международна закрила, и местната общност, за засилване на взаимното разбирателство и за връзка с родителите, които са у дома. Учителите и другите служители в училището са първите, които установяват проблеми с интеграцията и реагират на тях, като нарушения във физическото и психичното здраве, риск от отпадане поради законова или финансова нестабилност или тормоз и дискриминация. Образователните системи са тези, които имат отговорността да противодействат на ксенофобията и да насърчават езиковото многообразие, гражданството и социалните умения за всички ученици.

13.1. Резултати за 2021 г. по страни

Стъпка: Създаване на правната рамка

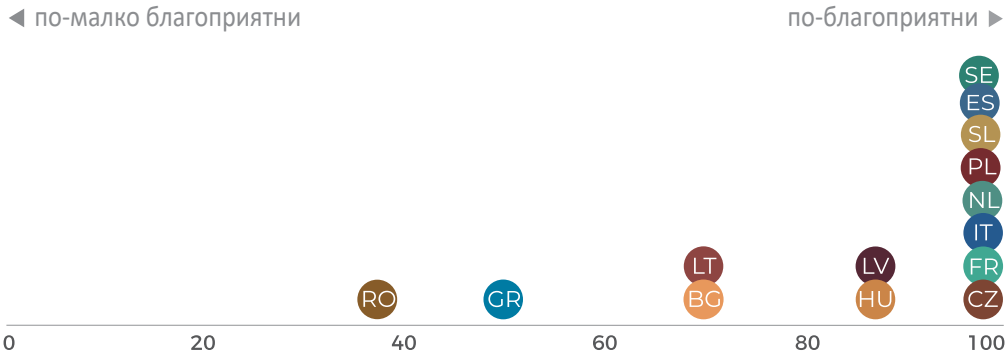

Оценени индикатори:

- Достъп до образование от предучилищно до висше образование

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

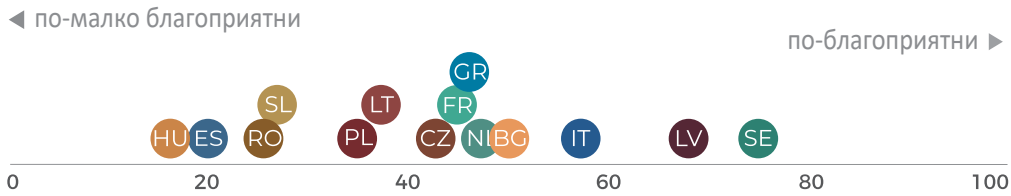

Оценени индикатори:

- Достъп до образование за специални групи
- Административни бариери пред образованието
- Повишаване на информираността относно специфичните потребности на ЛПМЗ в образованието
- Записване в образование в задължителната възраст
- Продължителност на езиковата подкрепа
- Регулярност на програмите за ориентация и езиковите програми и мерките за целево обучение

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

Оценени индикатори:

- Механизми за включване на интеграцията в общите образователни политики
- Координация с регионални и/или местни звена за образование и училищни настоятелства за образованието на ЛПМЗ
- Партньорство с експертни неправителствени организации за образованието на ЛПМЗ

13.2. Основни тенденции от 2019 до 2021 г.

В областта на образованието не са установени съществени развития през 2019–2021 г. в 14-те страни, участващи в NIEM. Това е една от най-статичните области на интеграция през оценявания период, която се отличава със значителни празноти между приетите закони и повсеместната липса на политики и програми за насърчаване на включването на практика на деца бежанци.

Навсякъде в законодателно е уреден достъпът до образование. В действителност в почти всички страни за ЛПМЗ е осигурен същият достъп до различни образователни нива както за гражданите на страната, включително предучилищно, начално/основно, средно образование и трите степени на висше образование. Чехия, Франция, Италия, Нидерландия, Полша, Словения, Испания[13] и Швеция са страните с възможно най-високия стандарт, прилаган спрямо лица със статут на бежанец и лица с предоставена субсидиарна закрила. В тези страни е осигурен същият достъп за ЛПМЗ както за гражданите до образователната система до последното ниво на висше образование, без да се налагат обременяващи критерии, които новопристигналите не могат да изпълнят. От друга страна, няколко отрицателни условия се отразяват негативно на включването на ЛПМЗ в образователната система в Гърция, където непълнолетните деца на лица, търсещи закрила, и деца, търсещи закрила, имат достъп до образователната система само при положение, че спрямо техните родители няма влязла в сила мярка за извеждане от страната. Освен това децата на граждани на трети държави с непълен комплект документи могат да се запишат в училище, ако отговарят на определени условия.

Индикаторите, свързани с политиките, показват множество затруднения по отношение на ефективната интеграция на ЛПМЗ в образователната система. Въпреки че в повечето страни няма административни пречки за достъпа до начално, основно и средно образование, често има такива пречки за пълния достъп до степените на висше образование. Малко са страните с политики, насочени конкретно към включването на ученици в системата. Също много рядко в оценяваните страни има разпоредби, които уреждат достъпа до образование за уязвими групи. Една от причините за високия резултат на Швеция е всеобхватната система за записване в училищата на деца, получили международна закрила. Тази

[13] В Испания автономните общности имат изпълнителни и административни правомощия в сферата на образованието, с някои различия между регионите. „Неприсъствието“ на страната в диаграмата не е поради отрицателна оценка, а поради резултат „неприложим“.

система има ясни критерии за оценяване на образователните нива и предишно обучение, превод по време на оценяването, насоки за случаите, когато липсват документи от страната на произход, и наблюдение на децата, записани в училища за деца със специални потребности. Освен това редовно се провеждат езикови курсове и целенасочени образователни мерки, за които е осигурено редовно финансиране.

Италия, Словения и Нидерландия имат най-високи резултати по отношение на изпълнението и координацията. В тези страни правителствата осигуряват материална и нематериална подкрепа за регионалните органи по образование и училищните съвети, за да могат да отговорят по-добре на образователните потребности на децата и младежите, получили международна закрила. В тези страни продължава и предоставянето на средства за експерти от НПО. В повечето страни обаче няма стратегия за участието на различни заинтересовани субекти с цел подпомагане на интеграцията в образователната система, както и механизъм за наблюдение на образователните политики и резултатите на децата, получили международна закрила. Малко са и страните, които напълно са постигнали цялостна координация между централното ниво и регионалните и местните органи по образование. Освен това в повечето страни не се осигурява системна подкрепа от държавата за експерти по образование от НПО на базата на установен механизъм.

Обща промяна от 2019 г. до 2021 г.

Стъпка: Създаване на правната рамка

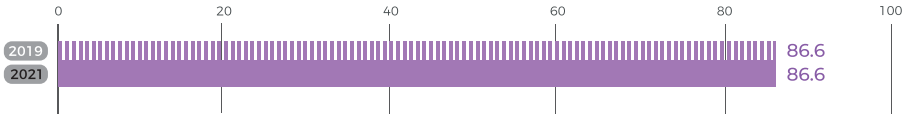

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

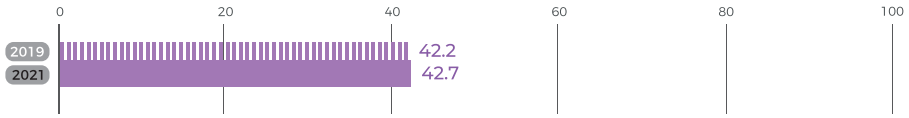

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

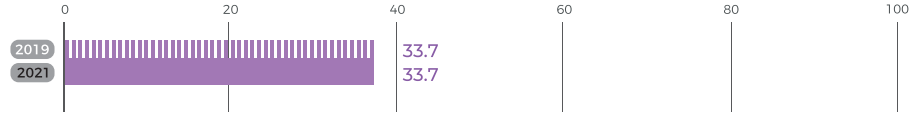

Средна стойност на оценките на индикаторите, оценени в рамките на всяка стъпка.
Средно за 14-те страни, оценени в Оценка 1 по NIEM 2019 и Оценка 2 по NIEM 2021

Обща промяна от 2019 г. до 2021 г. за всяка страна

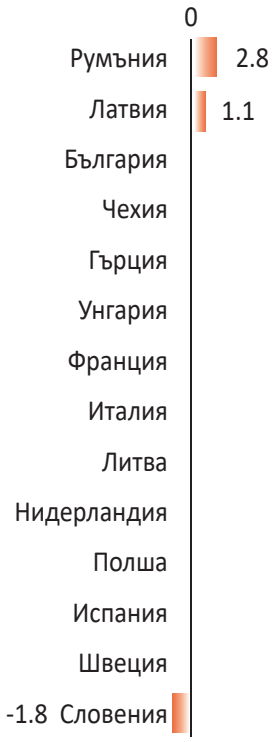

Средна стойност на оценките на всяка стъпка
(като средна стойност на индикаторите, оценени в рамките на всяка стъпка)

Положителни развития

- В **Румъния** в резултат от промени в законодателството от 2019 г. понастоящем за учениците бежанци системно се провеждат програми за ориентация и изучаване на езика. С подкрепата на финансиране от Фонд „Убежище, миграция и интеграция“ са осигурени нови средства, на които най-вече се разчита за езиковите програми.
- В **Латвия** държавата извършва оценяване на образователните нива на децата, като за целта се използва превод, който понякога е на първия език на детето. Услугите за превод се осигуряват от НПО с държавно финансиране. Оценяването се провежда скоро, след като дадено лице или семейство подаде молба за международна закрила. Услугите за превод се заявяват от наставници, които придружават децата и родителите им на срещите с училищните директори и учители.

Отрицателни развития

- В **Словения** е преустановено финансирането за повишаване на осведомеността относно специфичните затруднения за децата бежанци, след като новото правителство поема управлението през март 2020 г. Средствата са пренасочени към други приоритети, а в медиите се появяват отрицателни материали за НПО, чиято дейност се представя като неоправдан публичен разход.

13.3. Добри практики при интеграцията на бежанците

Какво изискват правото на ЕС и международното право

Съгласно правото на ЕС лицата, търсещи международна закрила, трябва да имат достъп до образование, но това може да бъде организирано отделно от общообразователните учебни програми и занятия до получаването на статут, когато непълнолетните лица, получили международна закрила, вече имат пълен достъп до общообразователната система. Съгласно Директивата за условията на прием (чл. 14) на непълнолетните лица, търсещи закрила, в срок до 3 месеца от подаване на молбата се осигурява достъп до образование при условия, които са сходни на тези за гражданите на страната. Разпоредбата на същия член предвижда, че на ненавършилите пълнолетие се осигуряват подготвителни учебни часове, включително учебни часове по езиково обучение, за улесняване на включването им в образователната система, но не дава насоки относно организирането или качеството на тези учебни часове. Държавата членка следва да осигури алтернативни възможности за обучение, ако достъпът до националната образователна система не е възможен поради особеното положение на ненавършилия пълнолетие. За децата, получили международна закрила, Квалификационната директива (чл. 27) предвижда сигурен и пълен достъп до образование. За да се улесни процесът на интеграция в училище, тези стандарти надхвърлят ограничените гаранции в Женевската конвенция, които изискват само достъп до начално образование, докато останалите форми на образование се предлагат при възможно най-благоприятни условия, като се осигурява поне същото отнасяне както към чуждестранните граждани. В петия от Общите основни принципи за политиката по интеграция на имигранти в ЕС, посветен на образованието, се подчертава, че усилията в областта на образованието са от решаващо значение за подготовката на имигрантите и, по-специално, на техните деца за тяхното по-успешно и по-активно участие в обществото.

На практика тези критерии изискват страните да...

По стъпка: Създаване на правната рамка

... осигурят същия достъп до обществено осигуряване както за гражданите на страната при условия, които новопристигналите могат да изпълнят.	BG CZ ES FR GR HU IT LV NL PL SE SL

По стъпка: Изграждане на рамката на политиките

... вземат предвид специфичното положение на уязвими лица, получили международна закрила (непридружени и непълнолетни деца, жертви на насилие и травма, деца, пристигнали на възраст, която е над възрастовия праг за задължително образование).	—
... не налагат административни пречки пред достъпа до образование (трудни за осигуряване документи, забавяния, решения по преценка на служителя).	BG FR HU IT NL PL SE

... проактивно повишават осведомеността сред заинтересованите страни относно специфичното положение на ЛПМЗ по отношение на образованието (училища/университети са информирани от властите, училища/университети информират служителите, кампании за повишаване на чувствителността на учениците и студентите).	—
... приемат системи за обстойно оценяване и мерки за записване на деца със статут на международна закрила в задължителната училищна система.	LV SE
... осигуряват подкрепа за изучаване на езика въз основа на индивидуално оценяване до достигане на добро владеене или без ограничение във времето.	FR IT LT PL SE *IT: частично*
... предлагат системно редовни програми за ориентация и езиково обучение и целеви мерки за образование, за които има редовно финансиране.	BG FR LV LT CZ NL SE
По стъпка: Изпълнение и координация	
... въведат механизми с участието на заинтересованите страни с цел включване на интеграцията на деца и младежи в политиките за образование.	LT
... осигурят системна координация с регионалните и/или местните органи по образование и училищните съвети във връзка с образованието за деца и младежи със статут на международна закрила.	BG GR SL NL IT SE
... осигуряват постоянно средства за специализирани НПО в установена за целта рамка.	CZ ES NL

Състояние към 31 март 2021 г.; показаните страни отговарят на най-високия стандарт при индикатора

ПОДРОБНО: ДОБРИ ПРАКТИКИ

Механизми за координация с органите по образование и училищните съвети

NL

В **Нидерландия** правителството оказва подкрепа на регионалните власти и училищните съвети с допълнителни средства за насърчаване на интеграцията на ЛПМЗ. Първият аспект е свързан с това, че местните власти и училищата получават финансиране от холандското правителство чрез LOWAN (организация, чиято дейност подкрепя образованието на новодошли) по-специално за включването на непълнолетни ЛПМЗ в средното образование и подготовката им за участие в холандската образователна система. Вторият аспект е отразен в насоките, разработени от правителството в тясно взаимодействие с органа за убежище COA и LOWAN, за оказване на съдействие на общините във връзка с образованието на непълнолетни ЛПМЗ.

ПОСТИГАНЕ НА ИНТЕГРАЦИОННИ РЕЗУЛТАТИ – ОБРАЗОВАНИЕ

Оценени индикатори и въпроси

- Въздействие и ползи от езиковата и образователната подкрепа
- Най-често срещаните проблеми за лица, търсещи или получили международна закрила, свързани с училищното образование

Като цяло, делът на респондентите, които съобщават, че техните деца или те самите са се възползвали от езикова и учебна подкрепа в училищната система, е силно променлив в оценяваните държави. В някои страни (като България, Франция, Италия, Румъния, Словения, Швеция) повечето или почти всички респонденти съобщават, че са се възползвали от подкрепа за обучение, докато в други (като Чехия, Литва) само няколко респонденти са успели да потвърдят това.

Съществуват сериозни опасения по отношение на образователната подкрепа в различните страни. Липса на достатъчна и ефективна езикова подкрепа, липса на персонализирана подкрепа за обучение за деца, получили международна закрила, административни пречки за достъп до формално образование, липса на информация и насоки относно възможностите за образование, липса на ресурси за справяне с предизвикателствата на интеграцията в училищата, чести премествания и смяна на училище, отрицателен нагласите и предразсъдъците в училищната среда и липсата на цялостен подход към интеграцията на бежанците са най-често споменаваните предизвикателства от ЛПМЗ и експерти от различни страни. Словенският пример илюстрира общата картина. Там организирането на езикови курсове и допълнителни програми за деца, получили международна закрила, е оставено на училищата. Освен това няма стандартизиран достъп до училищата за деца, получили международна закрила, като някои училища провеждат писмени тестове, докато други – не. Съобщава се, че езиковите курсове не са достатъчни, за да могат децата бежанци да следват учебните програми. Повече индивидуална подкрепа е възможна само ако децата са диагностицирани със специални нужди. Съществува и тенденция децата от ЛПМЗ да се насочват към „по-лесни“ училища и към професионални училища вместо към гимназии.

Някои страни отказват на учениците бежанци шанса да постигнат по-добри резултати при интеграцията чрез целенасочена подкрепа в училищата. Министерството на образованието в Гърция не предоставя достатъчно езикови курсове, за да отговори на нуждите на бежанците. В Унгария няма публично финансирано образование или подкрепа за изучаване на езици за деца бежанци. Също така в Румъния Министерството на образованието забавя приемането на необходимото вторично законодателство, което би премахнало някои затруднения във финансирането, стимулирайки училищата да приемат и по-добре да интегрират деца мигранти.

14. Изучаване на езика и социална ориентация

Социалната ориентация и изучаването на езика на приемащото общество осигуряват основни практически знания, които помагат на лицата, получили международна закрила, да се справят в ежедневието, което е в съответствие с четвъртия от Общите основни принципи за политиката по интеграция на имигранти в ЕС. Достатъчно доброто владеене на езика, познаване на институциите, администрацията и социалните норми отваря по-големи възможности в обществения живот – от по-активното участие в социални дейности до достъпа до жилищно настаняване и пазара на труда, здравеопазване и социална система, обучение и образование – и може да улесни достъпа до дългосрочно пребиваване и гражданство. Привличането на доброволци за участие в тези програми може да спомогне за преодоляване на културното разделение между новопристигналите в страната и приемащата общност и да повиши информираността на обществото относно реалното положение на бежанците.

14.1. Резултати за 2021 г. по страни

Стъпка: Създаване на правната рамка

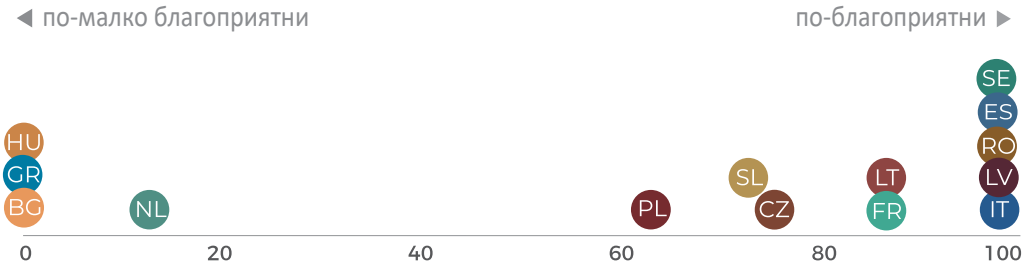

Оценени индикатори:

- Достъп до публично финансирано обучение по чужд език
- Достъп до обществено финансирана социална ориентация

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

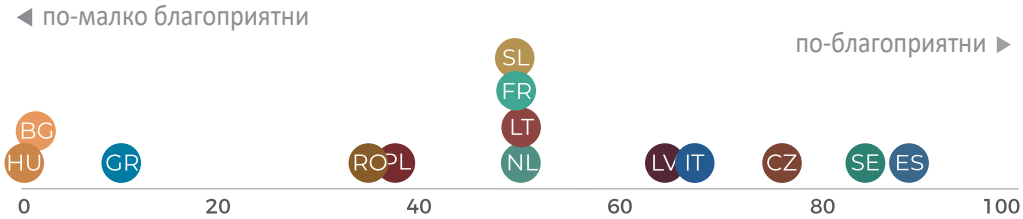

Оценени индикатори:

- Качество на езиковите курсове
- Продължителност на изучаването на езика на приемащото общество
- Административни бариери пред изучаването на езика на приемащото общество
- Продължителност на съдействието при писмен и устен превод
- Качество на курсовете за социална ориентация
- Осигуряване на социална ориентация за специални групи
- Административни бариери пред социалната ориентация

14.2. Основни тенденции от 2019 до 2021 г.

Индикаторите по NIEM за изучаване на езика и социална ориентация са уловили известни развития за периода 2019–2021 г. Що се отнася до законовите разпоредби за достъпа до курсове за изучаване на езика на приемащото общество и социална ориентация, са настъпили неблагоприятни промени в Словения. Към пролетта на 2021 г. безплатни курсове за ЛПМЗ без други задължения като разходи и задължително посещаване има само в Чехия, Италия, Латвия, Румъния, Испания и Швеция. В повечето страни обаче е осигурен достъп до безплатни курсове за социална ориентация, без да се налагат задължения за ЛПМЗ.

Индикаторите, свързани с политиките, показват подобрения в Чехия, Гърция и Нидерландия, като повечето са свързани с начина за участие в курсовете за език и социална ориентация, а леки отрицателни развития са настъпили в Латвия. Като цяло ЛПМЗ все още се сблъскват с пречки поради липсата на помощ с устен и писмен превод при предоставянето на публични и социални услуги. В повечето страни обаче няма административни изисквания, които да затрудняват достъпа до финансирани от бюджета курсове за език и социална ориентация.

Испания продължава да е с най-висок брой точки за рамката за политиките. Помощта за изучаване на езика, писмен и устен превод се оказва в зависимост от индивидуалните потребности до достигане на високо езиково ниво; и се предприемат мерки за гарантиране на високо качество на обучението. По отношение на курсовете за социална ориентация също няма административни бариери и се предлагат широка гама курсове, съобразени със специални потребности.

Обща промяна от 2019 г. до 2021 г.

Стъпка: Създаване на правната рамка

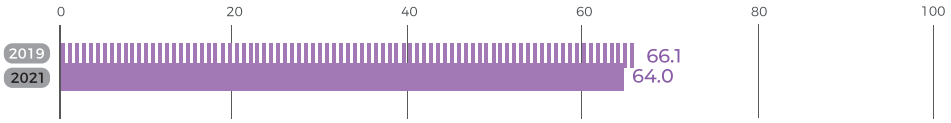

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

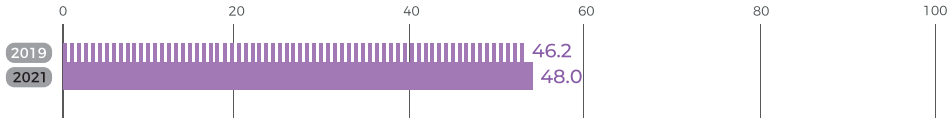

Средна стойност на оценките на индикаторите, оценени в рамките на всяка стъпка.
Средно за 14-те страни, оценени в Оценка 1 по NIEM 2019 и Оценка 2 по NIEM 2021

Обща промяна от 2019 г. до 2021 г. за всяка страна

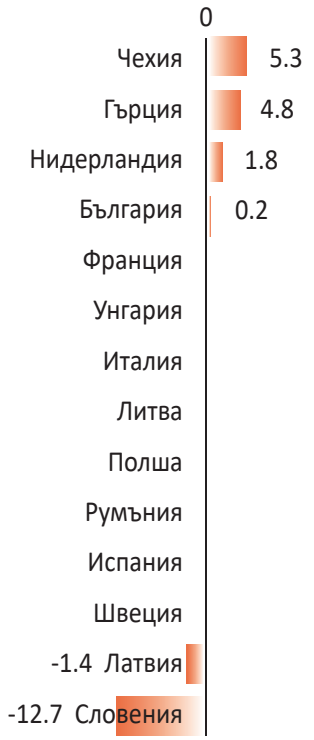

Средна стойност на оценките на всяка стъпка
(като средна стойност на индикаторите, оценени в рамките на всяка стъпка)

Положителни развития

- В **Чехия** е подобрено качеството на курсовете за социална ориентация. Сега курсовете се осъществяват по национална учебна програма и редовно се оценяват на базата на национални стандарти за качество. Участниците получават брошурата „Вашият нов дом“, която е налична на 8 езика и съдържа подробна информация.
- В **Гърция** все още няма финансирани от бюджета езикови курсове като обща политика за всички ЛПМЗ. В рамките на новата Национална стратегия за интеграция обаче програмата HELIOS 2 (финансирана от ЕС по Фонд „Убежище, миграция и интеграция“) включва пилотна програма за 6-месечни курсове по гръцки език, провеждани от юни 2019 г. от Международната организация по миграция и техни партньори. Езикови курсове са предвидени и в други мерки по стратегията, които предстои да се изпълняват.
- В **Нидерландия** курсовете за социална ориентация (които обаче не са безплатни) се оценяват редовно на базата на национални стандарти за качество.

Отрицателни развития

- В **Словения** според новото законодателство периодът на интеграция, през който ЛПМЗ получават подкрепа, е намален от 3 на 2 години. ЛПМЗ имат достъп до безплатни курсове по словенски език и еднократен тест по словенски език, ако в срок от 1 месец от получаването на статут подпишат споразумение за интеграционни дейности със Службата за прием и интеграция на мигранти.
- В **Латвия** за качеството на езиковите курсове е установено, че не се предлагат в различни формати съобразно различните целеви групи. Необходими са гъвкава учебна програма, включително курсове с различна натовареност и продължителност, както и курсове за неграмотни лица.

14.3. Добри практики при интеграцията на бежанците

Какво изискват правото на ЕС и международното право

Съгласно правото на ЕС, въпреки че Директивата за условията на прием (преработен текст) не посочва конкретни форми на подкрепа за интеграция за лицата, търсещи закрила, в Квалификационната директива (преработен текст) за лицата, получили международна закрила, е уредено правото на достъп до подкрепа за интеграция (чл. 34). В Директивата се уточнява, че при предоставянето на подкрепа се отчитат специфичните потребности на тези лица. Разпоредбата на Директивата въвежда общото задължение, което може да се извлече от члена от Женевската конвенция относно натурализацията, която се тълкува като улесняваща процеса на интеграция до приключването му от законова гледна точка. Общите основни принципи за политиката по интеграция на имигранти в ЕС подчертават, че интеграцията е динамичен, двупосочен процес, в който участват както мигрантите, така и местното население. В Основните общи принципи 7 и 9 са изброени по-конкретни форми на създаване на социално сближаване. На лицата, получили международна закрила, и членовете на приемащото общество трябва да се даде възможност да общуват редовно помежду си и да участват в споделени форуми и междукултурни диалози. В това взаимодействие следва да има и диалог с органите, вземащи решения, при което ЛПМЗ могат да работят съвместно с национални, регионални и местни власти за разработването на по-добри политики за интеграция.

На практика тези критерии изискват от страните да...

По стъпка: Създаване на правната рамка

... осигурят безплатни езикови курсове без свързани с тях допълнителни задължения.	CZ ES FR IT LV RO SE
... осигурят безплатни курсове за социална ориентация без свързани с тях допълнителни задължения.	CZ ES FR IT LT LV PL RO SE *PL: осигурявани във връзка със социалната работа* *RO: ограничена наличност*

По стъпка: Изграждане на рамката на политиките

... осигурят високо качество на езиковото обучение (записване в курс в зависимост от нуждите, специални учебни програми, обучени учители за преподаване на втори език, редовно оценяване на базата общи критерии за страната, различни формати за различните целеви групи).	CZ SE
... осигурят езиково обучение на базата на индивидуално оценяване до достигане на високо ниво на владеене на езика или без определен срок	ES IT LT SE

... не налагат административни пречки пред достъпа до езиково обучение (трудни за осигуряване документи, забавяния, решения по преценка на служителя).	CZ ES GR IT LT NL PL SE SL
... осигурят писмен и устен превод в зависимост от нуждите при взаимодействието с властите и публичните служби до достигане на високо ниво на владеене на езика или без определен срок.	ES IT LV SE
... осигурят високо качество на курсовете за социална ориентация (стандартни национални учебни програми, взаимодействие с приемащото общество, редовно оценяване посредством национални стандарти, материали за допълнителна информация).	SE
... осигурят социална ориентация за групите със специални потребности (непридружени малолетни и непълнолетни, родители с деца, жени, възрастни, лица, преживели насилие и други форми на травма, неграмотни или полу-неграмотни лица)	ES SE
... не налагат административни пречки за социалната ориентация (трудни за осигуряване документи, забавяния, решения по преценка на служителя).	CZ ES IT LT LV NL PL SE

Състояние към 31 март 2021 г.; показаните страни отговарят на най-високия стандарт при индикатора

ПОСТИГАНЕ НА ИНТЕГРАЦИОННИ РЕЗУЛТАТИ – ИЗУЧАВАНЕ НА ЕЗИКА И СОЦИАЛНА ОРИЕНТАЦИЯ

Оценени индикатори и въпроси

- Въздействие на езиковите курсове (курсове, полезни за научаване на колкото се иска език/за научаване на специфичен речник, необходим за работа/за включване в местната общност/за намиране на по-добра работа или образование)
- Въздействие на програмите за социална ориентация (курсове, полезни за научаване на толкова много за страната, колкото искате/за достъп до обществени услуги/за включване в местната общност/за намиране на по-добра работа или образование)
- Най-често срещаните проблеми за лицата, търсещи или получили международна закрила, са свързани с изучаването на чужд език и социалната ориентация

Като цяло, резултатите в областта на езиковото обучение и подкрепата за социална ориентация за ЛПМЗ предполагат, че липсват структурирани подходи в различните страни. Наблюдават се значителни различия в оценката дали курсовете са полезни. Сред 8-те държави, в които могат да бъдат събрани подходящи данни (в 3 от които само частично), изглежда, че в Чехия, Румъния,

Словения и Швеция езиковите курсове са били счетени за полезни за повече от 20 % от участниците, докато курсовете за социално ориентиране са били полезни – в смисъла на този доста нисък показател – в Чехия, Франция, Италия и Латвия. Езиковите курсове бяха оценени като по-полезни от социалното ориентиране в Румъния, докато във Франция, Латвия и Словения курсовете за социално ориентиране бяха счетени за по-полезни от езиковите курсове.

Като цяло беше установено, че съдържанието на курсовете е твърде теоретично и не е предназначено да отговори на практическите нужди на ЛПМЗ в различните страни. Времевите ограничения са един от най-важните усложняващи фактори, когато се разглежда ефективността на езиковите курсове. Често хората нямат възможности да практикуват новия език, ако нямат социална мрежа или работа. Липсата на информация за курсовете е друго предизвикателство, повдигнато от някои респонденти.

Някои ЛПМЗ споменават, че са обезсърчени от сложността на местния език, който не е подобен на майчиния им език. Отново резултатите от Словения са показателни. Въпреки че признатите бежанци имат достъп до много часове езикови курсове, повечето от тях съобщават, че не научават толкова, колкото са очаквали. Някои от установените проблеми са свързани с липсата на специално разработени услуги и пренебрегването на специалните нужди при проектирането на езикови курсове. Например, някои хора са неграмотни и първо се нуждаят от курс за ограмотяване, докато някои хора се нуждаят само от разговорен курс. За хора, които никога не са ходили на училище, е трудно да останат концентрирани 3 часа в клас. За програмата за социална ориентация, от друга страна, се съобщава, че получава предимно положителни отзиви и се счита за полезна за ЛПМЗ. Програмата има за цел да бъде гъвкава и да индивидуализира съдържанието. Въпреки това бяха повдигнати някои въпроси поради различията в профилите на ЛПМЗ, които посещават курса.

В Полша, България, Гърция и Унгария през отчетния период не е имало публично финансирани курсове по език и социална ориентация. Такива курсове се предоставят само от неправителствени организации в някои от тези страни. В Литва респондентите посочиха, че не са участвали във финансирани от държавата курсове за социално ориентиране, въпреки тяхното съществуване. Освен това, търсещите закрила не отговарят на условията за публично финансирани програми за социална ориентация в Швеция и не отговарят на условията нито за публично финансирани програми за социална ориентация, нито за езикови курсове в Словения.

15. Изграждане на мостове

Интеграцията е двустранен процес, който изисква усилия от страна и на мигрантите, и на приемащото общество. Политиките за интеграция трябва да предвиждат роля и отговорности за местните граждани, да насърчават граждански инициативи и да способстват за гостоприемен социален климат без ксенофобия и дискриминация. Даването на възможност за участие на лицата, получили международна закрила, укрепва социалното сближаване и засилва тяхното активно гражданство. Ако тези лица могат да допринасят за разработването на политики за интеграцията им, за тях това означава не само овластяване, но и възможност да спомагат за подобряване на качеството и ефективността на мерките за интеграция.

15.1. Резултати за 2021 г. по страни

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

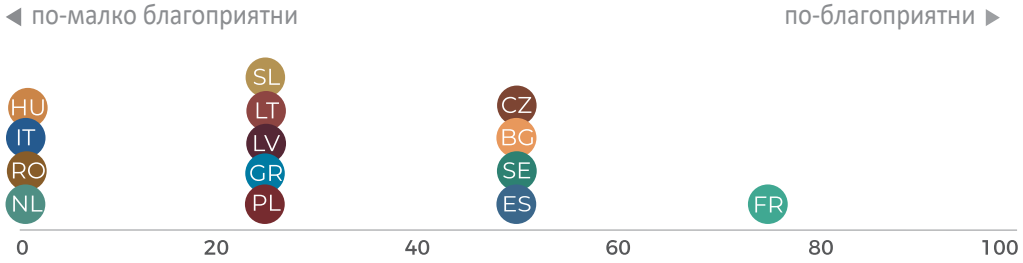

Оценени индикатори:

- Очаквания за взаимно приспособяване от ЛПМЗ и приемащото общество
- Повишаване на информираността относно специфичната ситуация на ЛПМЗ

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

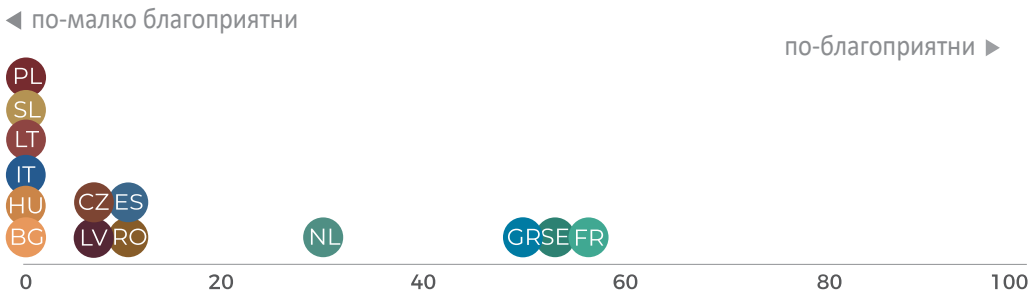

Оценени индикатори:

- Координация с регионалните и местните власти относно социалното сближаване
- Насърчаване на доброволни инициативи, които да допълват публичните политики
- Подкрепа за въвличането на ЛПМЗ в граждански активности
- Участие в процесите на национални консултации
- Участие в процесите на местни консултации

15.2. Основни тенденции от 2019 до 2021 г.

Изграждането на мостове продължава да е най-слабата област на интеграцията на ЛПМЗ в 14-те страни и за периода 2019–2021 г. се характеризира с едно от най-големите колебания. При индикаторите, свързани с политиките, които изискват активно участие от страна на приемащото общество и повишаване на осведомеността относно положението на ЛПМЗ, се отчитат отрицателни промени в Унгария и Румъния, където през този период не е приета национална стратегия за интеграция на бежанците. Положителни промени обаче има в Полша и България. Може да се отбележи и напредък при индикаторите, свързани със сътрудничеството, във Франция (при консултирането с ЛПМЗ по въпроси за интеграцията им) и Литва (при подкрепата за доброволчеството).

Франция има най-високия резултат, тъй като изграждането на мостове представлява ключов елемент в националната стратегия за интеграция на бежанци. Стратегията изисква приемащото общество да участва активно и подкрепя това чрез държавни средства за микропроекти, обучение на доброволци и услуги от гражданското общество. Сред ангажиментите и отговорностите на регионално и местно равнище са точките за контакт в отделните служби и ръководни комитети за изготвяне на пътните карти за интеграцията на ЛПМЗ. Сключват се „териториални договори“ с областните градове за инициативи, които насърчават различни възможности за интеграция и взаимодействие между бежанците и приемащото общество.

Обща промяна от 2019 г. до 2021 г.

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

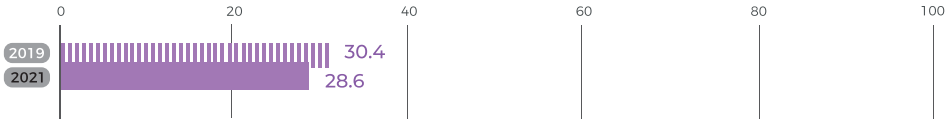

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

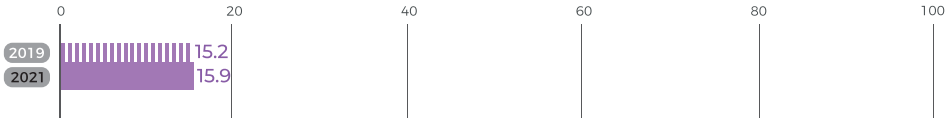

Средна стойност на оценките на индикаторите, оценени в рамките на всяка стъпка.
Средно за 14-те страни, оценени в Оценка 1 по NIEM 2019 и Оценка 2 по NIEM 2021

Обща промяна от 2019 г. до 2021 г. за всяка страна

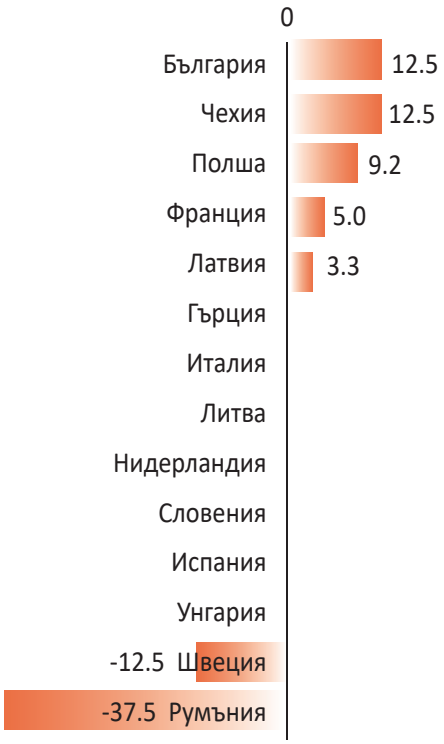

Средна стойност на оценките на всяка стъпка
(като средна стойност на индикаторите, оценени в рамките на всяка стъпка)

Положителни развития

- В **България** въпреки липсата на конкретни ангажименти за интеграцията на бежанците, очакванията по новата Национална стратегия по миграция 2021-2025 са приемащото общество да участва активно в процеса на интеграция. В нея се посочва, че интеграцията „се постига само с активното участие и на двете страни в процеса – законните мигранти и приемащото общество“.
- В **Чехия** поканата за проектни предложения по Фонд „Убежище, миграция и интеграция“ през 2019 г. (със съфинансиране от държавния бюджет) е довела до провеждането на 3 важни кампании и проекти за повишаване на осведомеността относно положението на мигрантите, сред които ЛПМЗ.
- В **Полша** националното правителство е започнало отново да отпуска на НПО средства по Фонд „Убежище, миграция и интеграция“, като някои НПО са осъществили дейности сред избрани местни общности с цел засилване на чувствителността им по отношение на мигрантите и ЛПМЗ. Сред тези инициативи има и някои спонтанни дейности за популяризиране.
- Във **Франция** правителството полага усилия за приобщаване и консултиране на бежанци по въпроси, свързани си интеграцията (вж. по-долу „Добри практики“).
- В **Латвия** се предоставя държавно финансиране за доброволчески инициативи на НПО, които предоставят различни видове подкрепа на ЛПМЗ, включително доброволчески инициативи, посредством правителствената програма „Фонд НПО“.

Отрицателни развития

- В **Румъния** през отчетния период няма национална стратегия за интеграция, която да определи ролята на приемащото общество в интеграцията на ЛПМЗ. Постоянният структуриран диалог между съответните заинтересовани страни – установен на централно ниво през предходните години – вече не функционира. Няма финансирани от бюджета кампании, каквито е имало в миналото, за повишаване на осведомеността на приемащото общество относно положението на ЛПМЗ и за преодоляване на предразсъдъците.
- В **Унгария**, тъй като няма развитие след приключването на Стратегията за миграция 2014–2020 г., вече няма държавна политика, която да насърчава създаването на отворено приемащо общество и да спомага за засилване/ създаване на междукултурен диалог.

15.3. Добри практики при интеграцията на бежанците

Какво предвиждат правото на ЕС и международното право

Според първия Общ основен принцип на политиката за интеграция на имигранти в ЕС интеграцията е динамичен, двустранен процес на взаимно приспособяване на всички и имигранти и жителите на държавите членки. Освен това в седмия Общ основен принцип се подчертава, че честото взаимодействие между имигрантите и гражданите на държавите членки е от съществено значение за интеграцията. Споделените форуми, междукултурният диалог, информираността относно имигрантите и техните култури и подобряването на условията на живот в градската среда засилват взаимодействието между имигрантите и гражданите на държавите членки. Деветият Общ основен принцип посочва също така, че участието на имигрантите в демократичните процеси и във формулирането на политики и мерки за интеграция, особено на местно равнище, спомага за тяхната интеграция. Изпълнителният комитет на ВКБООН също посочва през 2005 г., че интеграцията на бежанците е динамичен и многостранен двупосочен процес, който изисква усилия от всички засегнати страни, в това число и необходимостта бежанците да бъдат подготвени да се приспособят към приемащото общество, без да трябва да загърбват културната си идентичност, както и съответно готовност от страна на приемащите общности и публичните институции за посрещнат бежанците и да отговорят на потребностите на една многообразна общност.

На практика тези критерии изискват от страните да...

По стъпка: Изграждане на рамката на политиките

... въведат стратегия за интеграцията на ЛПМЗ, при която се очаква или се задължава приемащото общество да участва активно и да съдейства за приспособяването на бежанците.	BG FR SE *BG: стратегията не е специално за ЛПМЗ*
... провеждат редовно кампании с публично финансиране за осведомяване на приемащото общество относно положението на ЛПМЗ и преодоляване на предразсъдъци и нагласи.	ES

По стъпка: Изпълнение и сътрудничество	
... изискат от регионалните и местните власти да разработят стратегии за взаимодействието на приемащото общество с ЛПМЗ и да осигурят средства за изпълнението на тези стратегии.	FR NL SE
... насърчават доброволчески инициативи в допълнение към публичните политики, като финансират съгласуването на такива инициативи на всички равнища, които да станат част от стандартния интеграционен пакет за ЛПМЗ, както и да оказват подкрепа за оценяването им.	—
... подкрепят участието на ЛПМЗ в граждански дейности чрез целево информиране относно правата и възможностите за ЛПМЗ да се включат в такива дейности, както и чрез предоставяне на средства на организации за привличане на ЛПМЗ.	FR NL SE
... създадат орган, който да се консултира с ЛПМЗ по въпроси, свързани с интеграцията им, като в него участва поне едно сдружение на ЛПМЗ или негов избран представител като постоянен член.	FR
... ангажират – чрез национална стратегия за интеграция – регионалните и местните власти за включване на ЛПМЗ в процесите на консултация и да им осигурят средства за създаването на постоянни консултативни органи.	—

Състояние към 31 март 2021 г.; показаните страни отговарят на най-високия стандарт при индикатора

ПОДРОБНО: ДОБРИ ПРАКТИКИ

Академия за участието на бежанци

FR

Във **Франция** междуведомствената делегация за прием и интеграция на бежанци (DiAir) и мозъчният тръст IFRI в партньорство с ВКБООН през 2020 г. създават „Академия за участие на бежанци“. През октомври 2020 г. е обявена покана за кандидатстване, на която откликват 235 ЛПМЗ. В резултат от това 12 ЛПМЗ (шест мъже и шест жени на възраст от 21 до 53 години от девет страни, които живеят в различни департаменти на Франция) са избрани за едномесечно обучение по публично говорене, застъпничество и запознаване с френските институции и свързаните с тях сектори. Целта е да се подготвят за участие във вземащи решения органи (управителни съвети, журита за селекция на проекти и др.) в правителствени институции или НПО.

Насърчаване на доброволчески инициативи

IT

В **Италия** INTEGR-ACTION (Универсална гражданска служба за лица със статут на бежанец или хуманитарен статут) е практика, започнала през 2018 г., чиято цел е да набира доброволци за Универсалната гражданска служба. Могат да кандидатстват млади хора за извършване на различни социални дейности в Италия и чужбина Могат да участват и лица, търсещи и получили закрила. Тази практика продължава и всяка година има покани за заявяване на участие.

Подкрепа за участието на ЛПМЗ в граждански дейности и обществения живот

LV

В **Латвия** ЛПМЗ се определят като специфична целева група в новия План за развитие на всеобхватно и граждански активно общество 2021–2023 г. Мерките за подкрепа включват механизми за консултиране за ЛПМЗ във връзка с налични услуги, насърчаване на участието на ЛПМЗ в обществения живот, както и курсове за ранно езиково обучение и социокултурна ориентация. Тъй като започва да действа през 2022 г., тази реформа не е отразена в резултатите на Латвия към 2021 г.

Интеграцията като двустранен процес

LT

В **Литва** неотдавна са въведени промени в законодателството за държавната подкрепа за ЛПМЗ, като са уредени някои важни принципи за интеграцията на ЛПМЗ. По-специално, понятието за интеграция е определено като процес на взаимно приспособяване между ЛПМЗ, приемащата страна и общество. Освен това в закона се посочва, че предоставянето на услуги на ЛПМЗ и членовете на семействата им трябва да бъде съобразено с техните потребности посредством индивидуални планове и че обществената подкрепа се предоставя, като се взема предвид постигнатият от ЛПМЗ напредък.

Предоставяне на индивидуализирани услуги и междукултурни дейности

GR

В **Гърция** в различни общини са създадени Центрове за интеграция на мигранти, които предоставят специализирани услуги на граждани на трети страни, включително ЛПМЗ. Тези центрове предлагат, освен другото, курсове по гръцки език, история и култура на възрастни и насърчават междукултурни дейности за мигранти и родени в страната деца и младежи. Служителите на центровете са междукултурни медиатори, които познават мигрантските и бежанските общности, социални работници с опит в работата с мигранти, малцинства или социално слаби лица, юристи с опит в областта на миграционното или бежанското право, както и психолози, които са обучени по въпросите на посттравматичните стресови разстройства и полагането на грижи за уязвими лица.

ПОСТИГАНЕ НА ИНТЕГРАЦИОННИ РЕЗУЛТАТИ – ИЗГРАЖДАНЕ НА МОСТОВЕ

Оценени индикатори и въпроси

- Брой ЛПМЗ в граждански (политически, социално-културни, доброволчески) дейности
- Най-чести пречки пред ЛПМЗ за включване в граждански дейности и ангажиране с приемащото общество

Като цяло, не е много вероятно ЛПМЗ да участват редовно в граждански дейности в оценяваните държави. Въз основа на индикативните данни от 9 държави, в които могат да се събират данни от ЛПМЗ, само няколко са участващи в политически дейности. Както се съобщава в Чехия, политическите дейности и политическите въпроси като цяло са непривлекателни за много ЛПМЗ, тъй като те често бягат от родните си страни точно по политически причини. Често те или се страхуват да участват в политически дейности, или като цяло са уморени от политиката.

В Унгария участието на ЛПМЗ в граждански дейности е много ниско и според по-ранни резултати от изследвания и мнението на експерти от неправителствени организации. Активното политическо участие също се обезсърчава от страха от властите и уязвимостта, произтичаща от автоматичния преглед на статута, извършван на всеки 3 г. Примерът с Румъния показва, че слабото политическо участие също съответства на липсата на ангажираност на правителството за включване на ЛПМЗ и техните представители във вземането на решения (както е измерено в индикатор, свързан с политиките, виж Глава 15). Въпреки че има няколко асоциации на имигранти, по-специално там, където има някои исторически връзки между страните (добър пример е Сирия), няма постоянен структуриран диалог с всички съответни заинтересовани страни. Между 2015 г. и 2018 г. правителството инициира форум с множество заинтересовани страни, който включва ЛПМЗ и НПО. През 2019 г. обаче той беше преустановен – въпреки положителните резултати, до които доведе, особено ценните подобрения в законодателството и практиката.

Въпреки че делът на ЛПМЗ, участващи в социално-културни дейности, изглежда малко по-висок, отколкото за политически дейности в 5 държави, като цяло времевите ограничения и ограничените езикови умения също бяха споменати като пречки за по-активно социално участие в различните страни. Социалното участие като цяло не се разглежда като приоритет от много ЛПМЗ, докато не бъдат интегрирани в други области от екзистенциално значение. Липсата на стабилност и несигурността на техния живот им пречи да се съсредоточат върху граждански дейности, както се съобщава от няколко страни.

Според експерти и ЛПМЗ в страните, активното социално участие вероятно ще бъде възпрепятствано и от липсата на финансова сигурност, тъй като процентът на хората, живеещи под прага на риска от бедност, е значително висок. Социално-културните дейности за ЛПМЗ се организират предимно от НПО и местни общностни групи, като в някои страни се споменават няколко други възможности. Резултатите като цяло предполагат, че в страните липсва последователен подход за включване на ЛПМЗ в граждански и социални

дейности. Това често означава, че информацията за дейности и възможности не се администрира централно и не винаги достига до потенциално заинтересовани участници.

Въпреки че не са много често срещани, някои ЛПМЗ в няколко държави споменаха, че участват в доброволчески дейности. В Словения ЛПМЗ изглежда са по-мотивирани да участват в доброволческа работа, тъй като службата за социално подпомагане предоставя месечно обезщетение при условие, че ЛПМЗ имат договор за доброволна работа. По подобен начин в Нидерландия правителството насърчава доброволческите дейности като въвеждане в нидерландското общество и възможна първа стъпка към платена заетост. Липсата на информация, време и езикови умения обаче са основни обезсърчаващи фактори.

Предразсъдъците към мигрантите и опитът с дискриминация са други фактори, които възпрепятстват процеса на изграждане на мостове с приемащото общество. Интервюираните ЛПМЗ в Швеция се съгласиха с идеята, че интеграцията е свързана със сътрудничество между новодошлите и приемащата общност, създаване на по-безопасни, по-приветливи места, където всеки се чувства добре дошъл. Но те говориха за трудността при свързването с хора от местната общност и споменаха, че възприемат шведското общество като „затворено“. ЛПМЗ в Италия също посочиха слабостта на взаимното доверие между приемащото общество и новодошлите като пречка за създаване на мостове и увеличаване на ангажираността на мигрантите с новата страна. Българският пример показва как изключително негативната политическа реторика и речта на омразата на най-високо политическо ниво могат да повлияят на обществените представи.

ЧАСТ III

Профили на страните

16. Преглед на резултатите на страните

16.1. Въведение и индикатори

В Част III на този доклад са представени подробни профили на 14-те оценени страни, като се описват резултатите в различните направления на интеграцията и в зависимост от основните стъпки за осигуряване на всеобхватна рамка на интеграцията, свързани с индикатори за законодателството, политиките и изпълнението/сътрудничеството.

С помощта на тези профили се очертават развитията след предишния мониторинг по NIEM, както и празнотите в съществуващите рамки и необходимостта от подобрения. Чрез сравнението с профилите на други страни може да се набележат приоритети за определяне на цели и за догонване на участващи в NIEM страни, които са с по-добри резултати.

За всяка страна са показани четири графики, като във всички се сравнява положението през 2021 г. с резултатите за 2019 г. по скала от 0 до 100. Те са свързани с 12-те направления на интеграция, анализирани в Част II на доклада, както и, в допълнение, с въздействието на етапа на прием върху интеграцията. В общия брой резултати са отчетени някои индикатори, свързани с етапа на прием, тъй като те влияят съществено на перспективата за успешна интеграция след получаването на статут.

На всяка графика колоните, които показват резултатите, са описани на базата на четири широки, маркирани цветово обхвата точки. В тях съответната рамка за интеграцията на лицата, получили международна закрила, може да бъде определена като напълно липсваща (под 25 точки), частично подкрепяща (под 50 точки), умерено подкрепяща (под 75 точки) и силно подкрепяща (до 100 точки).

Напълно липсваща	Частично подкрепяща	Умерено подкрепяща	Силно подкрепяща
0–24.9	25–49.9	50–74.9	75–100

Графика „Общи резултати“

Тази графика обхваща всички оценени направления и представя общите резултати за страната. За всяко направление представените резултати са средният брой точки, присъдени за „стъпки“ (законодателство, политики, изпълнение и сътрудничество), както са включени в направлението. Общият брой точки за страната, показан в долната част, е средният брой точки за всички направления.

Графика „Стъпка: Създаване на правната рамка“

Тази графика обхваща всички оценени направления и представя общите резултати Графиката е свързана с всички направления, които имат индикатори за правна уредба. При тази „стъпка“ се прави разграничение между лица със статут на бежанец и лица с предоставена субсидиарна закрила. Често има видима разлика между резултатите за тези две групи, което се отразява съществено на перспективата за интеграция. Общият брой точки за „стъпката“ е средният брой точки в направленията. Включените индикатори са:

Въздействие на приема върху интеграцията

- Процедура за идентифициране на кандидати със специални нужди при приема

Пребиваване

- Вид и продължителност на разрешението за пребиваване след получаване на статута
- Подновяване на разрешението за пребиваване
- Изисквания за предоставяне на постоянно/дългосрочно пребиваване
- Улеснени условия до постоянно/дългосрочно пребиваване
- Улеснени условия за уязвими лица, кандидатстващи за постоянно/дългосрочно пребиваване

Събиране на семейство

- Дефиниция на семейство за целите на процедурата за събиране на семейство
- Единство на семейството и правен статут на членовете на семейство
- Изискване за пребиваване за събиране на семейство
- Изискване за икономически ресурси за събиране на семейство
- Изискване за жилище за събиране на семейство
- Изискване за здравна застраховка за събиране на семейство
- Изискване за владеене на език за събиране на семейство
- Изискване за участие в интеграционни мерки за събиране на семейство
- Срок за улеснени изисквания за събиране на семейство
- Документи от страната на произход, които да докажат семейни връзки
- ДНК тест/тест за възраст, които да докажат семейни връзки
- Улеснен достъп до уязвими лица при кандидатстване за събиране на семейство
- Ускорено производство за събиране на семейство
- Статут на членовете на семейството
- Автономно разрешение за пребиваване за членовете на семейството
- Достъп до услуги за членове на семейството

Гражданство

- Улеснено изискване за пребиваване за натурализация
- Изискване за период на пребиваване за натурализация
- Изискване за икономически ресурси за натурализация
- Езикова оценка за натурализация
- Изискване за оценка на интеграция/гражданство за натурализация
- Изискване за съдимост за натурализация
- Документи от страната на произход за натурализация
- Облекчени условия за уязвими лица, кандидатстващи за натурализация
- Натурализация по право за второто поколение
- Ускорена продължителност на процедурата

Жилищно настаняване

- Свободно движение и избор на местоживеене в страната
- Достъп до жилищно настаняване и услуги, свързани с настаняването
- Достъп до право на собственост

Трудова заетост

- Достъп до работа
- Достъп до самонаемане
- Право на признаване на официални степени и право на валидиране на умения
- Процедури за признаване на чуждестранни дипломи, сертификати и др.
- Подкрепа за признаване на чуждестранни дипломи, сертификати и др.

Професионално образование и образование с насоченост към трудова заетост

- Достъп до основно професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост

Здравеопазване

- Включване в система на здравно осигуряване
- Степен на здравно покритие

Обществено осигуряване

- Включване в системата за обществено осигуряване
- Степен на право на социални помощи

Образование

- Достъп до образование от предучилищно до висше образование

Изучаване на езика и социална ориентация

- Достъп до публично финансирано обучение по чужд език
- Достъп до обществено финансирана социална ориентация

Графика „Стъпка: Изграждане на рамката на политиките“

Тази графика е свързана с всички измерения, които имат индикатори за политиките. Прави се разграничение между лица със статут на бежанец и лица със субсидиарна закрила в направленията за пребиваване, събиране на семейство и гражданство, тъй като често има значителни разлики при тези две групи, които са обект на закрила. Във всички други направления е представен средният брой точки за лицата със статут на бежанец и лицата с предоставена международна закрила, тъй като във всички страни като цяло резултатите за двете групи са много сходни. Общият брой точки за „стъпката“ е средният брой точки в направленията. Включените индикатори са:

Въздействие на приема върху интеграцията

- Средна продължителност на фазата на прием

Пребиваване

- Административни бариери за постоянно/дългосрочно пребиваване
- Такси за получаване на постоянно/дългосрочно пребиваване

Събиране на семейство

- Услуги за намиране на член на семейство (family tracing)
- Такси за събиране на семейство

Гражданство

- Такси за натурализация

Жилищно настаняване

- Достъп до жилищно настаняване за уязвими лица
- Повишаване на информираността за специфичните предизвикателства за ЛПМЗ на жилищния пазар
- Целеви жилищни съвети, консултации, представителство
- Предоставяне на временно жилищно подпомагане
- Осигуряване на основна жилищна подкрепа
- Период на целева жилищна подкрепа
- Административни бариери за достъп до обществено жилище
- Оценка на качеството на жилищата

Трудова заетост

- Достъп до работа за специални групи
- Административни пречки за достъп до работа
- Повишаване на информираността за специфичните предизвикателства за ЛПМЗ на пазара на труда
- Оценка на уменията
- Консултиране при търсене на работа и положителни действия
- Целенасочена подкрепа за предприемачи

Достъп до професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост за групи със специални потребности

- Достъп до професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост за специални групи
- Административни бариери пред достъпа до професионално обучение
- Повишаване на информираността за специфичните предизвикателства за
- ЛПМЗ в сферата на професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост
- Достъп до мерки за професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост
- Продължителност на таргетирано професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост

Здравеопазване

- Достъп до здравни грижи за лица със специални нужди
- Информация за доставчиците на здравни услуги относно правата на ЛПМЗ
- Информация относно правата и използването на здравни услуги сред ЛПМЗ
- Наличие на безплатни услуги за устен превод

Обществено осигуряване

- Административни бариери пред право на социални помощи
- Информация сред звената за социално подпомагане за правата на ЛПМЗ
- Информация за социалните услуги сред ЛПМЗ

Образование

- Достъп до образование за специални групи
- Административни бариери пред образованието
- Повишаване на информираността относно специфичните потребности на ЛПМЗ в образованието
- Записване в образование в задължителната възраст
- Продължителност на езиковата подкрепа
- Регулярност на програмите за ориентация и езиковите програми и мерките за целево обучение

Изучаване на езика и социална ориентация

- Качество на езиковите курсове
- Продължителност на изучаването на езика на приемащото общество
- Административни бариери пред изучаването на езика на приемащото общество
- Продължителност на съдействието при писмен и устен превод
- Качество на курсовете за социална ориентация
- Осигуряване на социална ориентация за специални групи
- Административни бариери пред социалната ориентация

Изграждане на мостове

- Очаквания за взаимно приспособяване от ЛПМЗ и приемащото общество
- Повишаване на информираността относно специфичната ситуация на ЛПМЗ

Графика „Стъпка: Изпълнение и сътрудничество“

Графиката е свързана с всички направления, които имат индикатори за изпълнението и сътрудничеството, които обикновено се отнасят едновременно за лицата със статут на бежанец и лицата с предоставена субсидиарна закрила. Общият брой точки за „стъпката“ е средният брой точки в направленията. Включените индикатори са:

Включване на интеграцията в общите политики

- Национална стратегия за интеграция на ЛПМЗ
- Ангажимент в националната стратегия за интеграция на ЛПМЗ
- Мониторинг и преглед на политиките за интеграция на ЛПМЗ

Жилищно настаняване

- Механизми за включване на интеграцията в общите жилищни политики
- Координация с регионални и местни власти за жилищно настаняване за ЛПМЗ
- Партньорство за жилищно настаняване с експертни неправителствени организации

Трудова заетост

- Механизми за включване на интеграцията в общите трудови политики
- Координация с регионални и местни власти за заетост за ЛПМЗ
- Партньорство за заетост с експертни неправителствени организации

Професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост

- Механизми за включване на интеграцията в общите политики за професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост
- Координация с регионални и местни власти за професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост за ЛПМЗ
- Партньорство с експертни неправителствени организации за професионално обучение и образование с насоченост към трудова заетост за ЛПМЗ

Здравеопазване

- Механизми за включване на интеграцията в общите образователни политики
- Координация с регионални и/или местни звена за образование и училищни настоятелства за образованието на ЛПМЗ
- Партньорство с експертни неправителствени организации за образованието на ЛПМЗ

Обществено осигуряване

- Механизми за включване на интеграцията в общите социални политики
- Координация с регионални и местни власти и/или звена за социално подпомагане за социалната сигурност на ЛПМЗ
- Партньорство с експертни неправителствени организации за ограничаване на бедността на ЛПМЗ

Образование

- Механизми за включване на интеграцията в общите образователни политики
- Координация с регионални и/или местни звена за образование и училищни настоятелства за образованието на ЛПМЗ
- Партньорство с експертни неправителствени организации за образованието на ЛПМЗ

Изграждане на мостове

- Координация с регионалните и местните власти относно социалното сближаване
- Насърчаване на доброволни инициативи, които да допълват публичните политики
- Подкрепа за въвличането на ЛПМЗ в граждански активности
- Участие в процесите на консултация на национални консултации
- Участие в процесите на консултация на местни консултации

16.2. България

Стъпка: Създаване на правната рамка

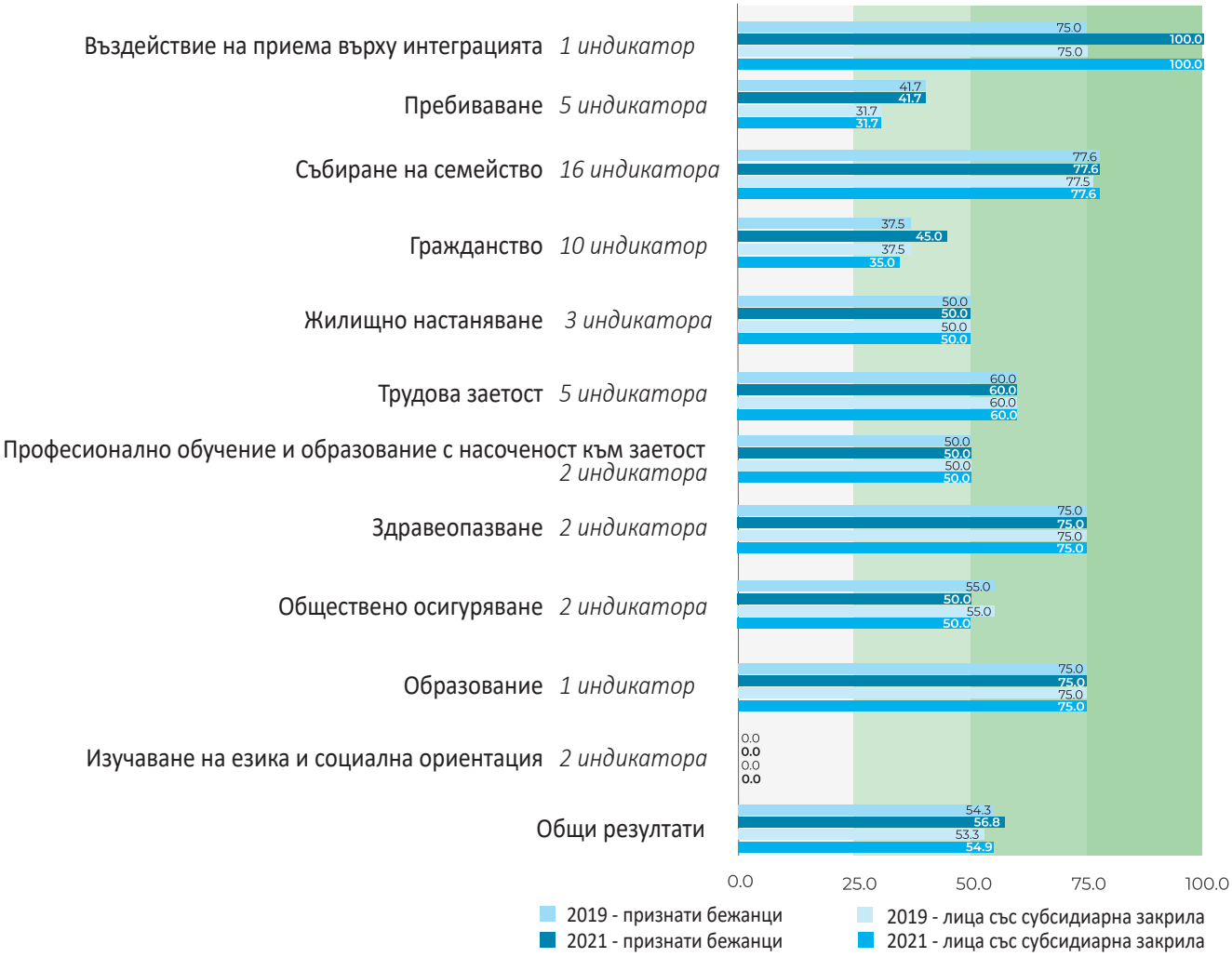

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

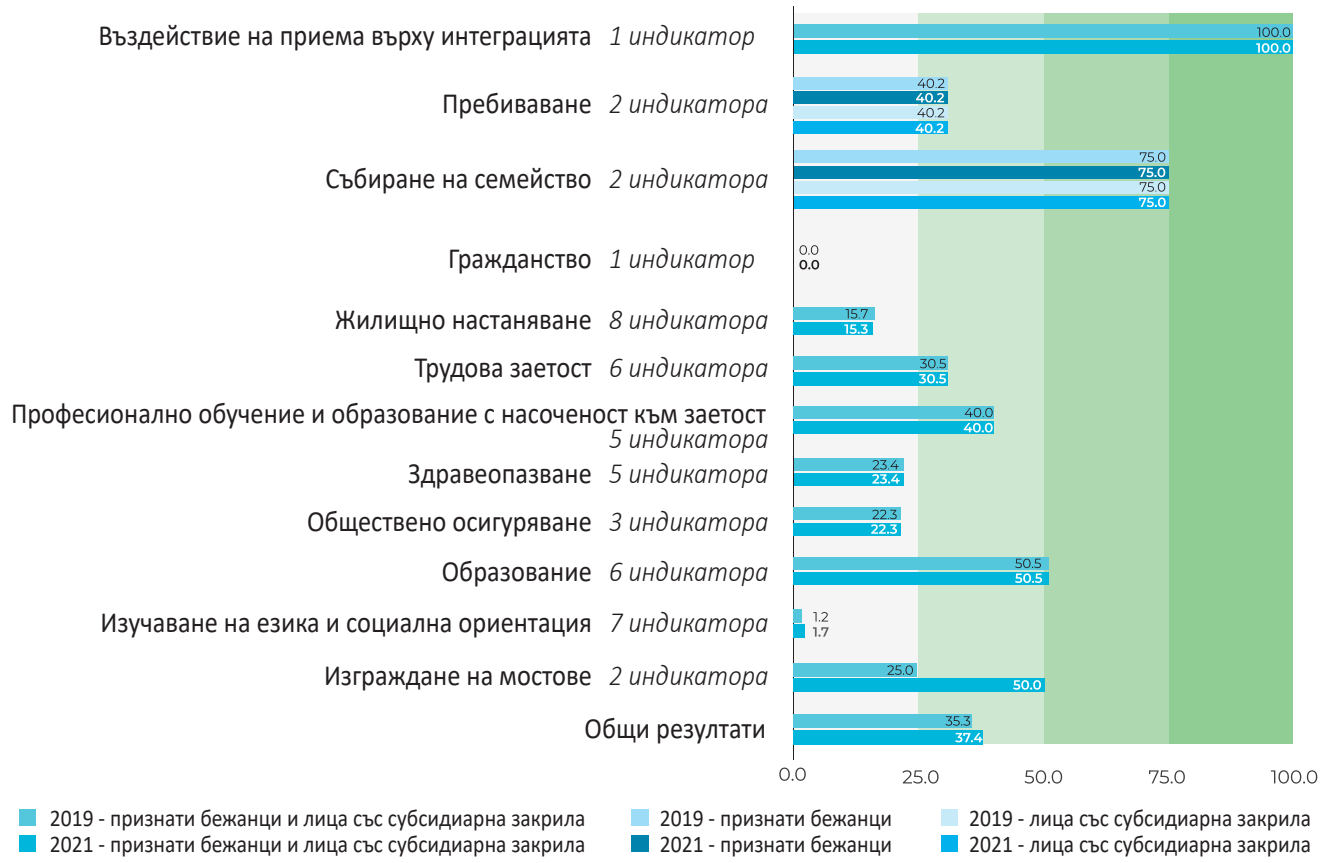

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

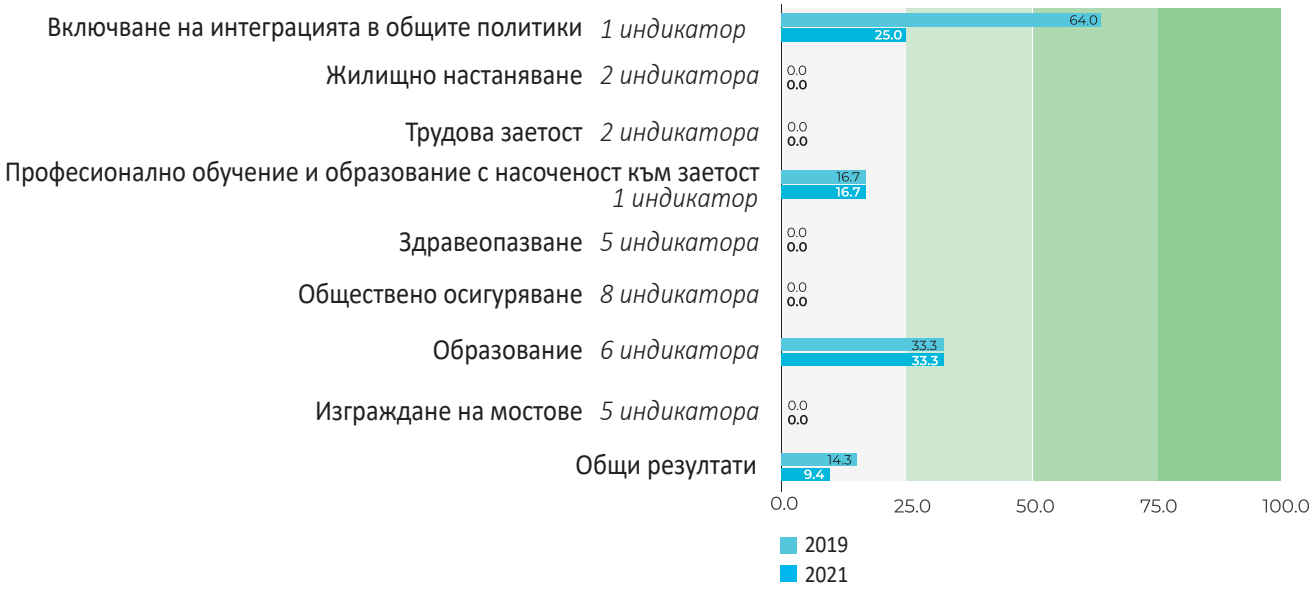

Общи резултати

16.3. Чехия

Стъпка: Създаване на правната рамка

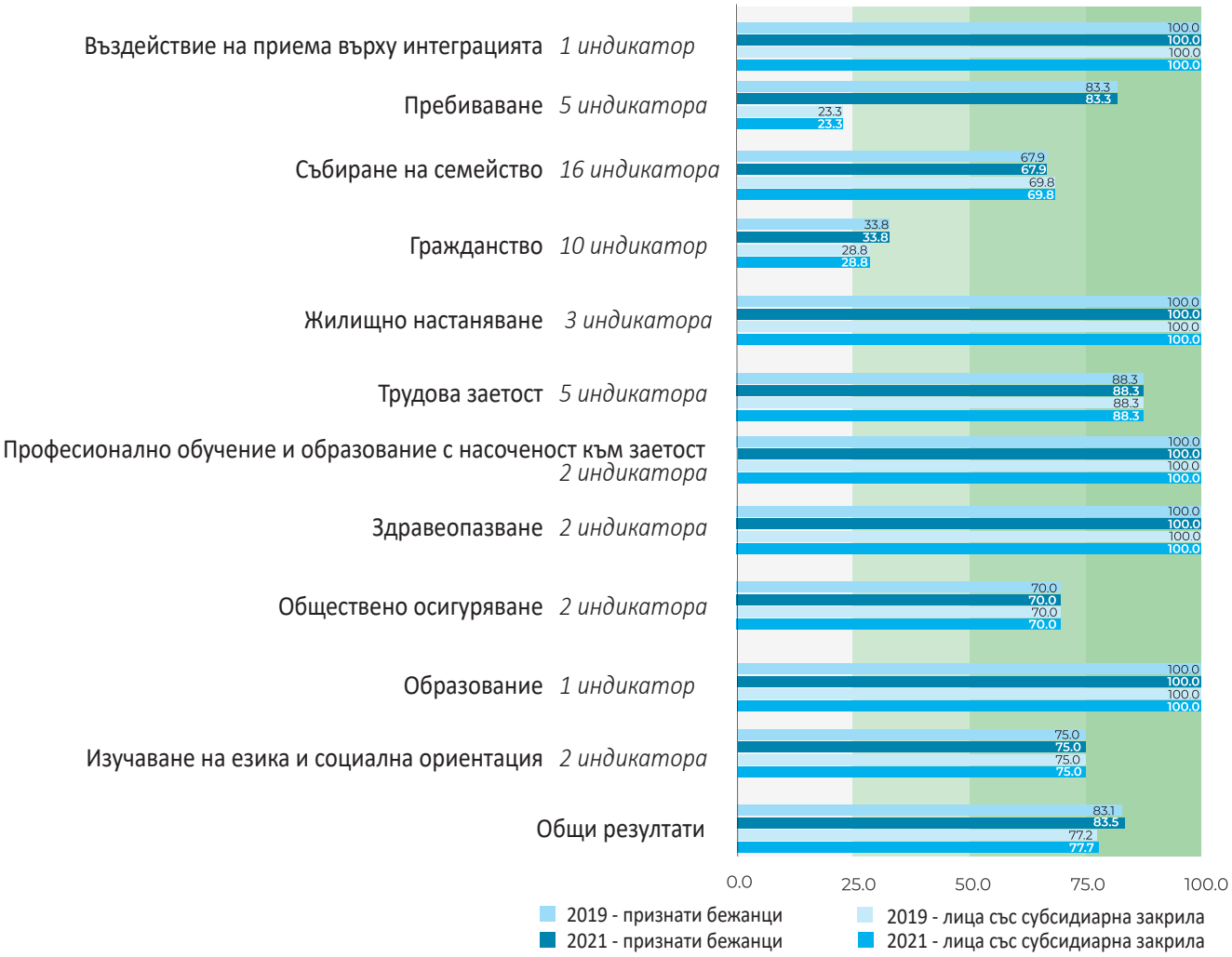

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

Общи резултати

16.4. Франция

Стъпка: Създаване на правната рамка

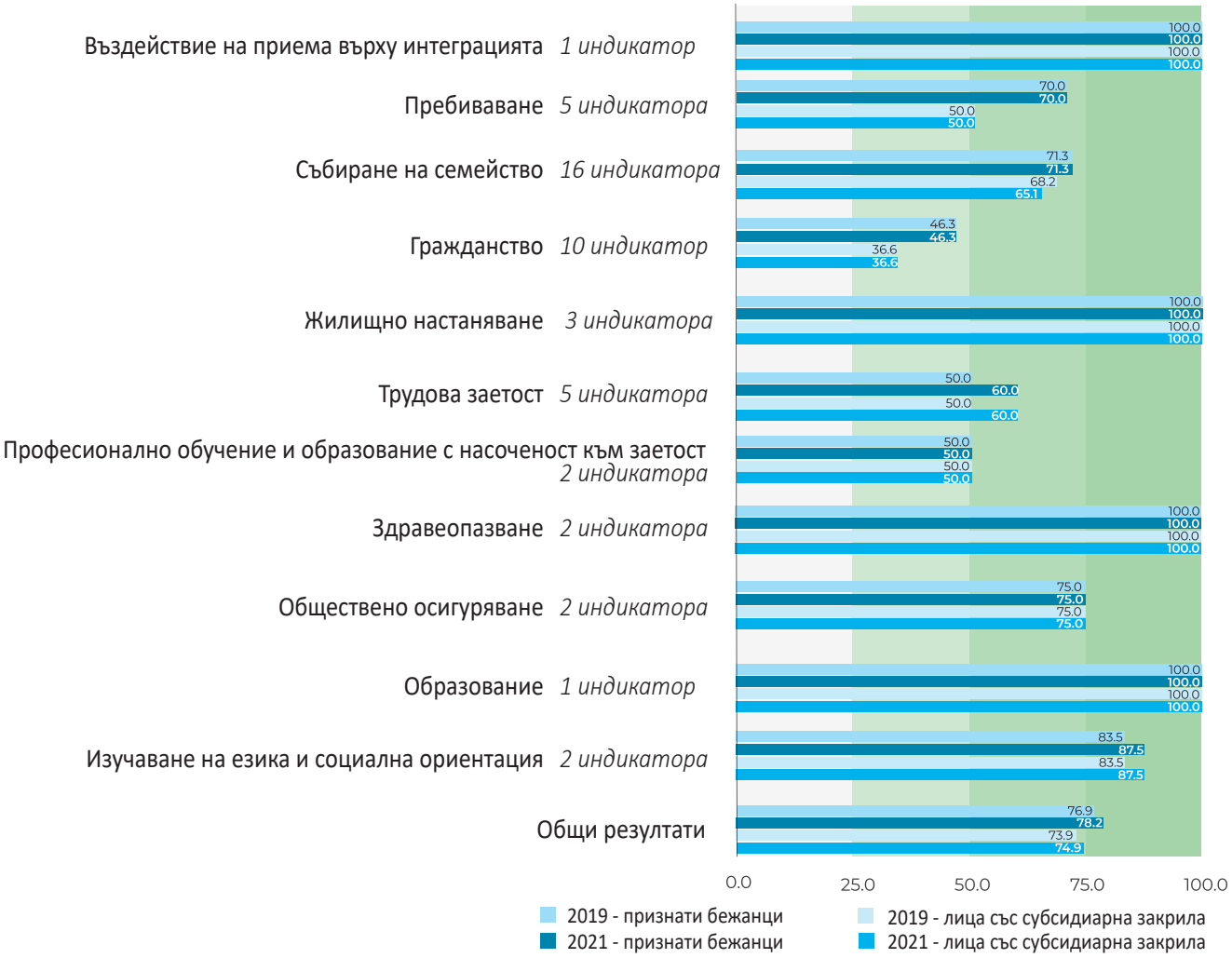

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

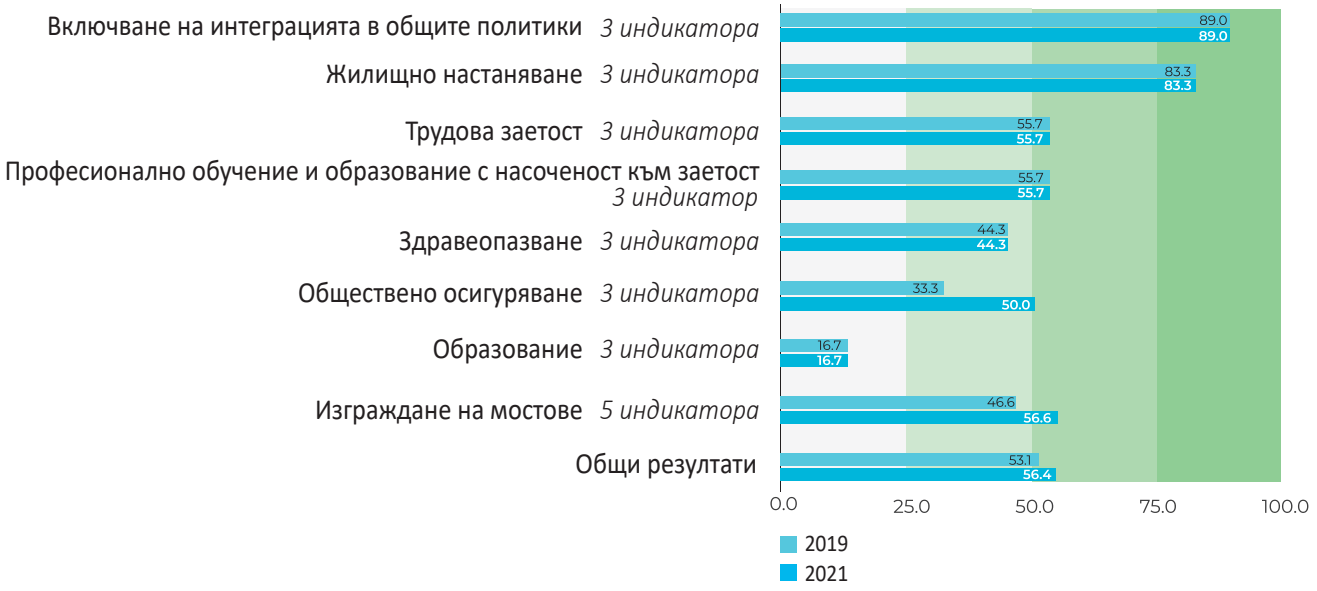

Общи резултати

16.5. Гърция

Стъпка: Създаване на правната рамка

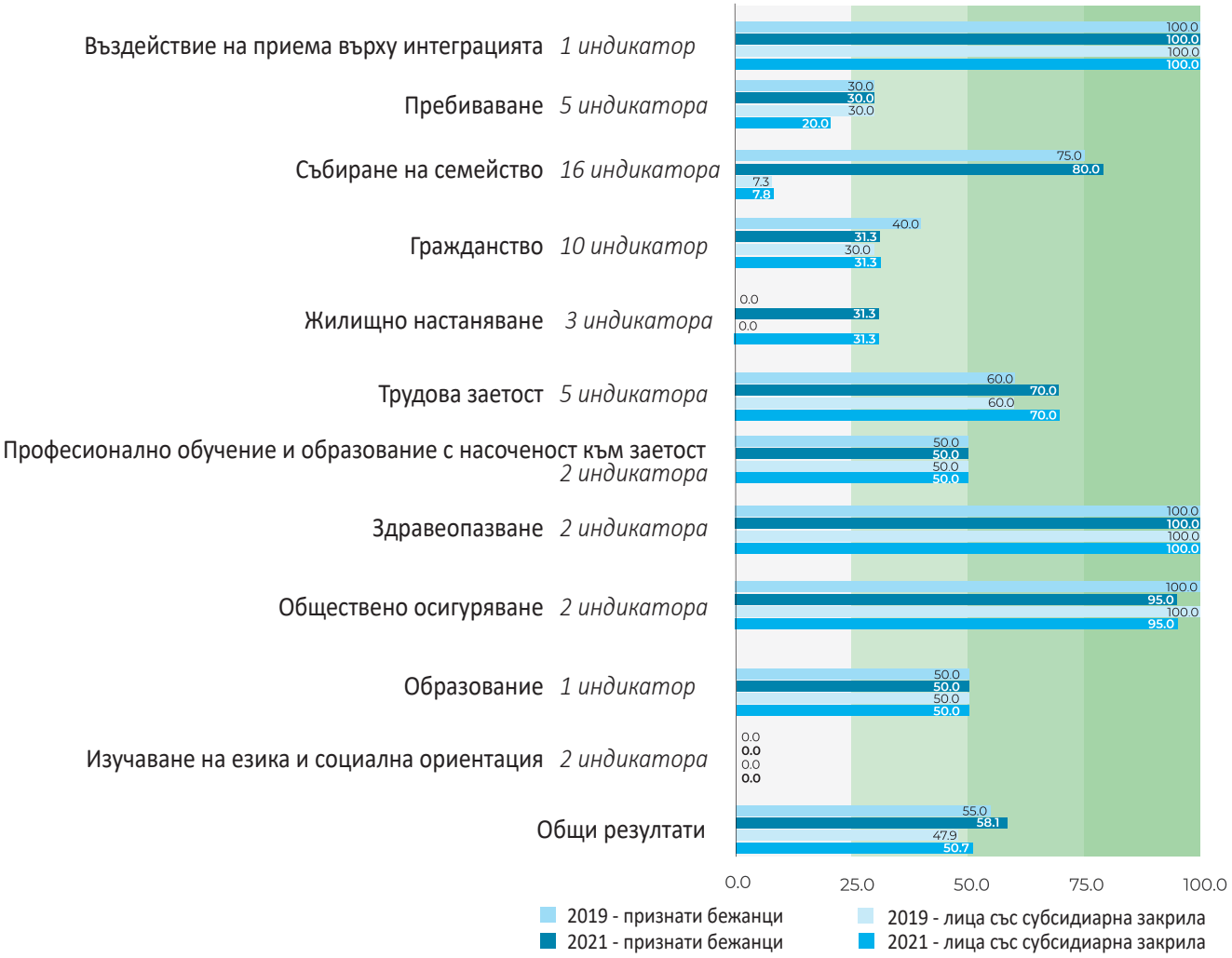

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

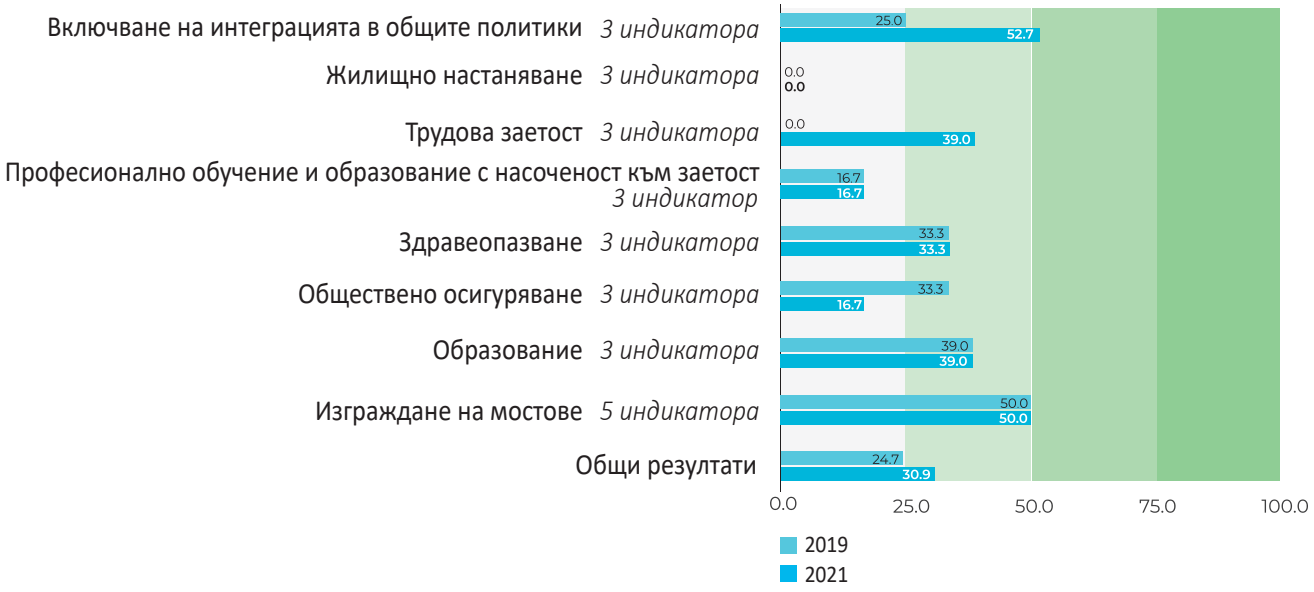

Общи резултати

16.6. Унгария

Стъпка: Създаване на правната рамка

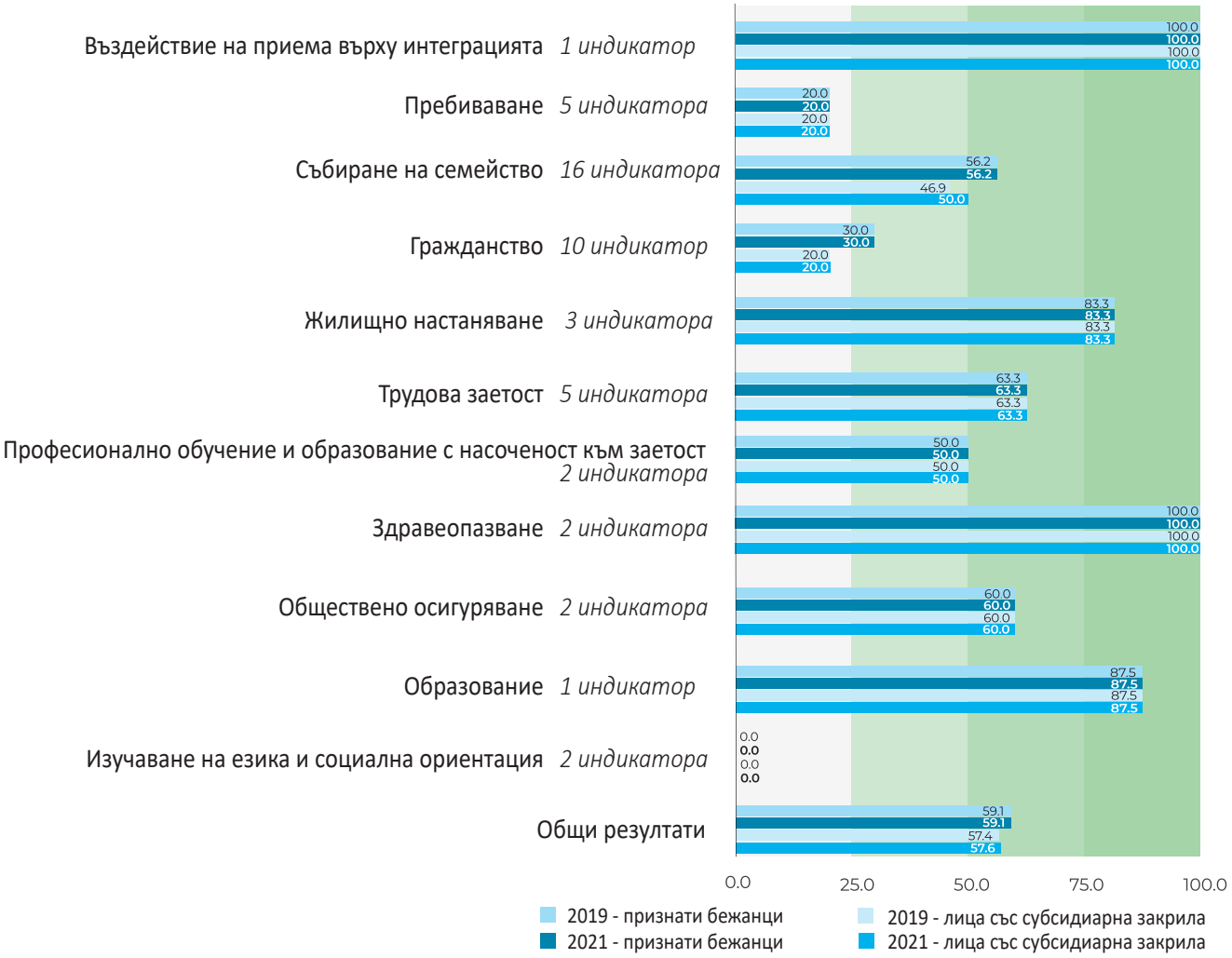

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

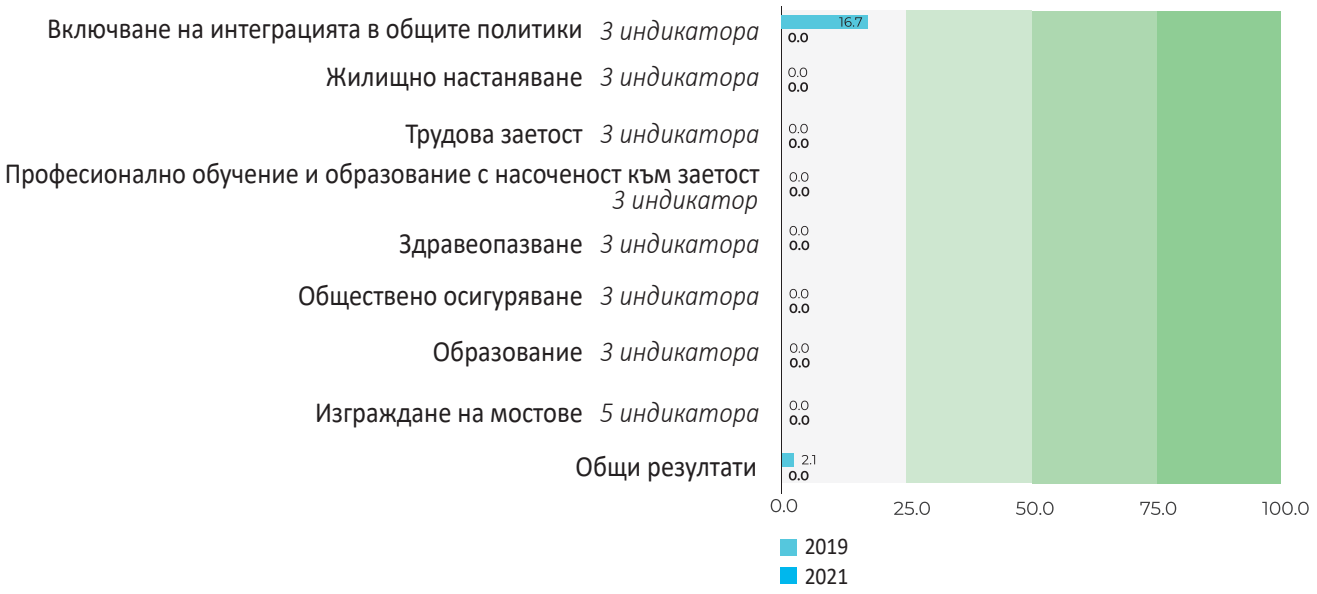

Общи резултати

16.7. Италия

Стъпка: Създаване на правната рамка

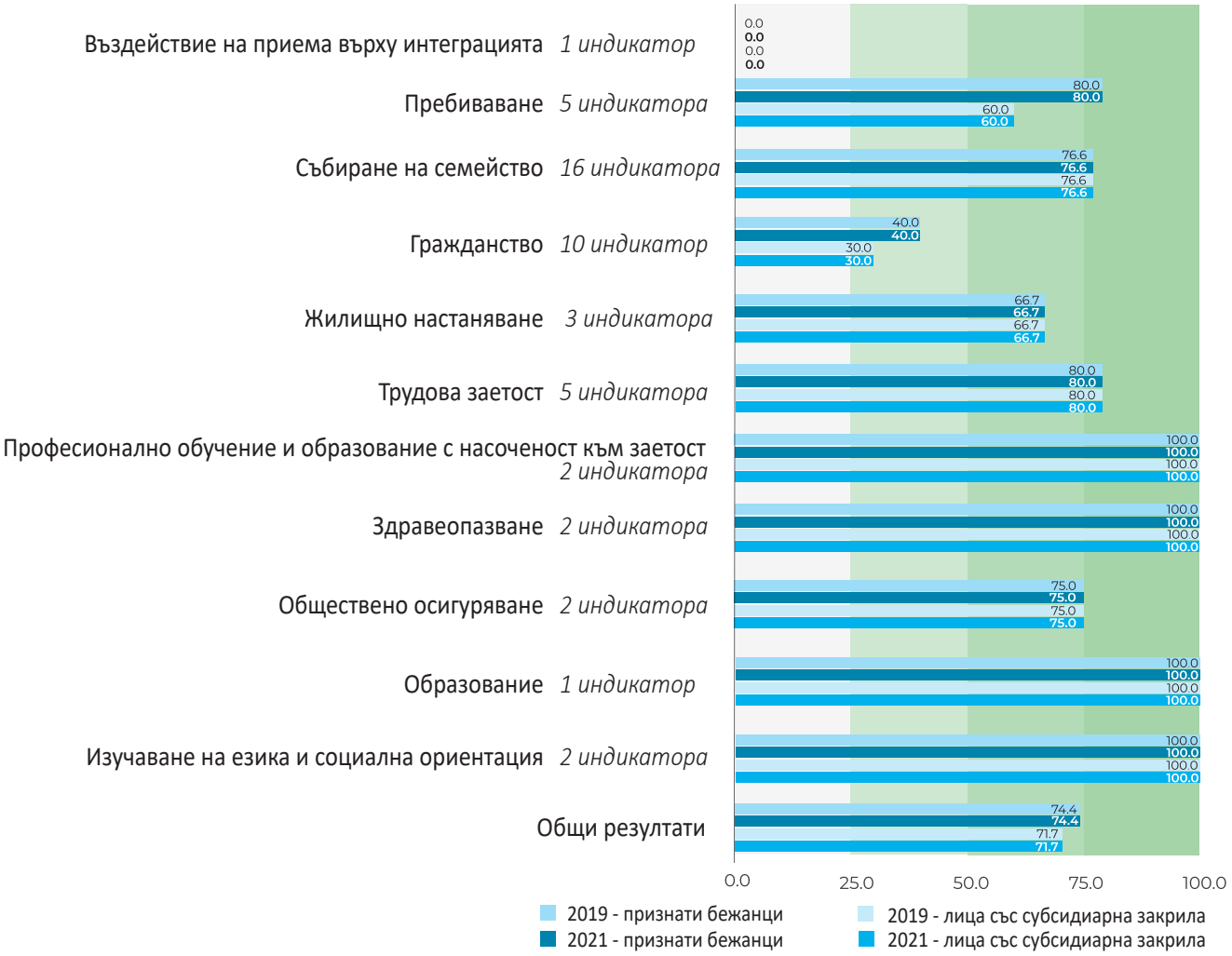

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

Общи резултати

16.8. Латвия

Стъпка: Създаване на правната рамка

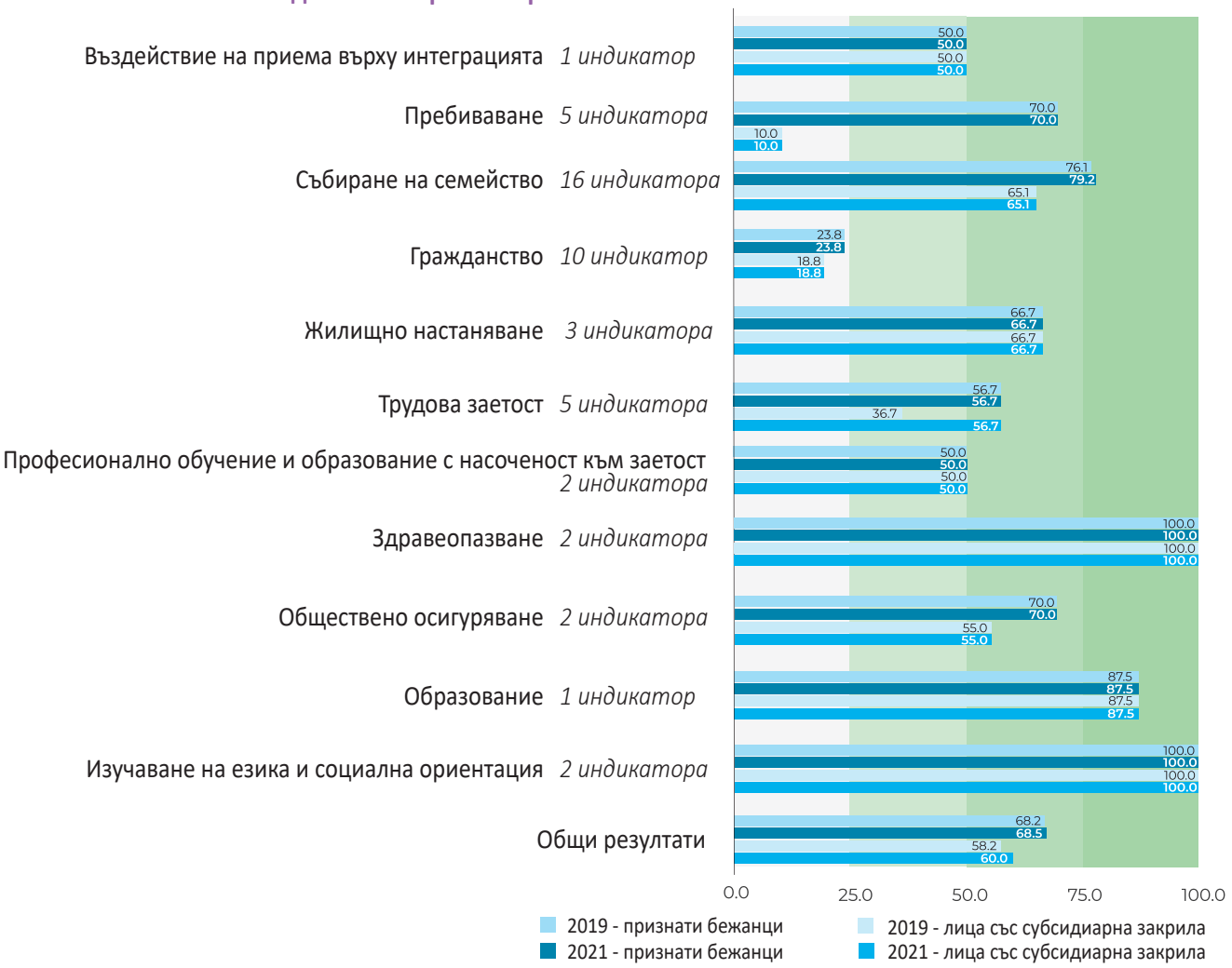

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

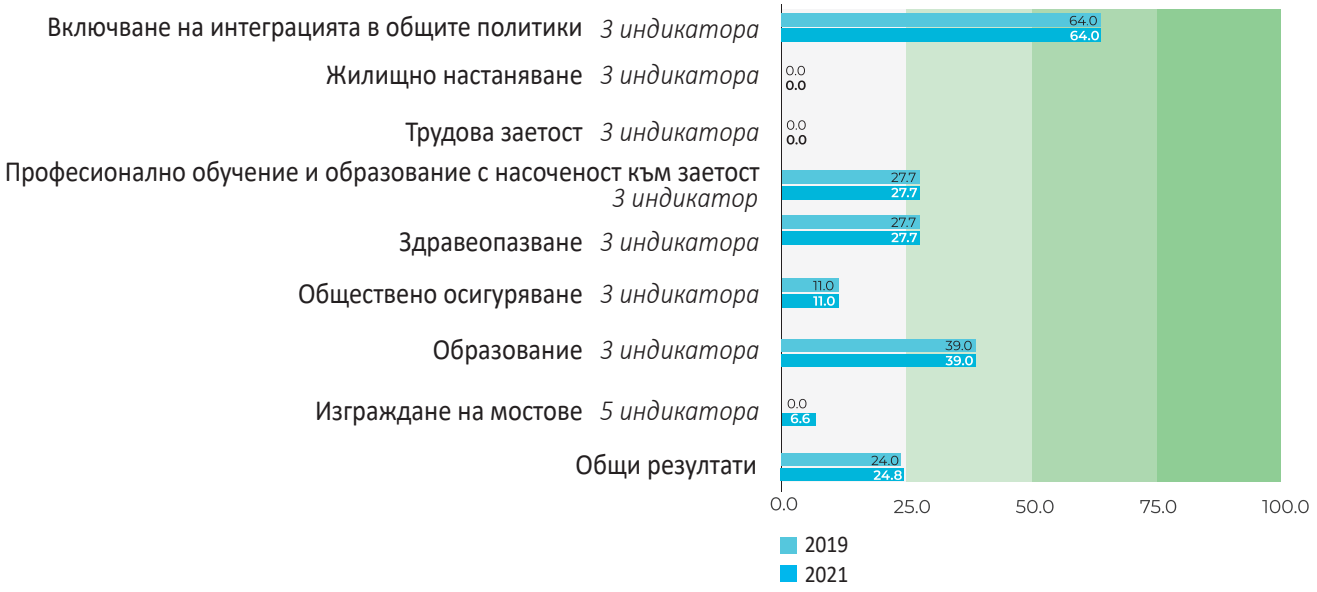

Общи резултати

16.9. Литва

Стъпка: Създаване на правната рамка

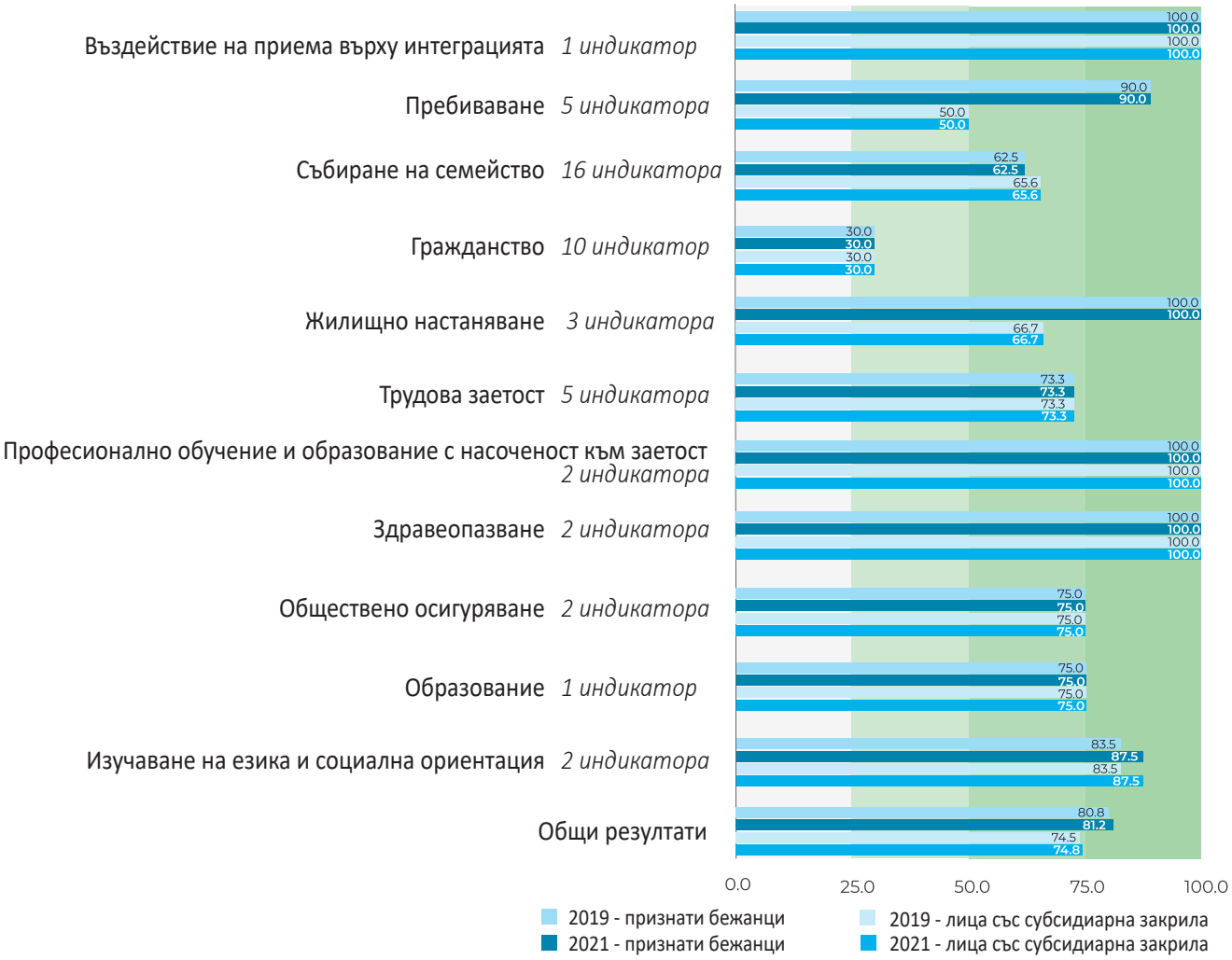

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

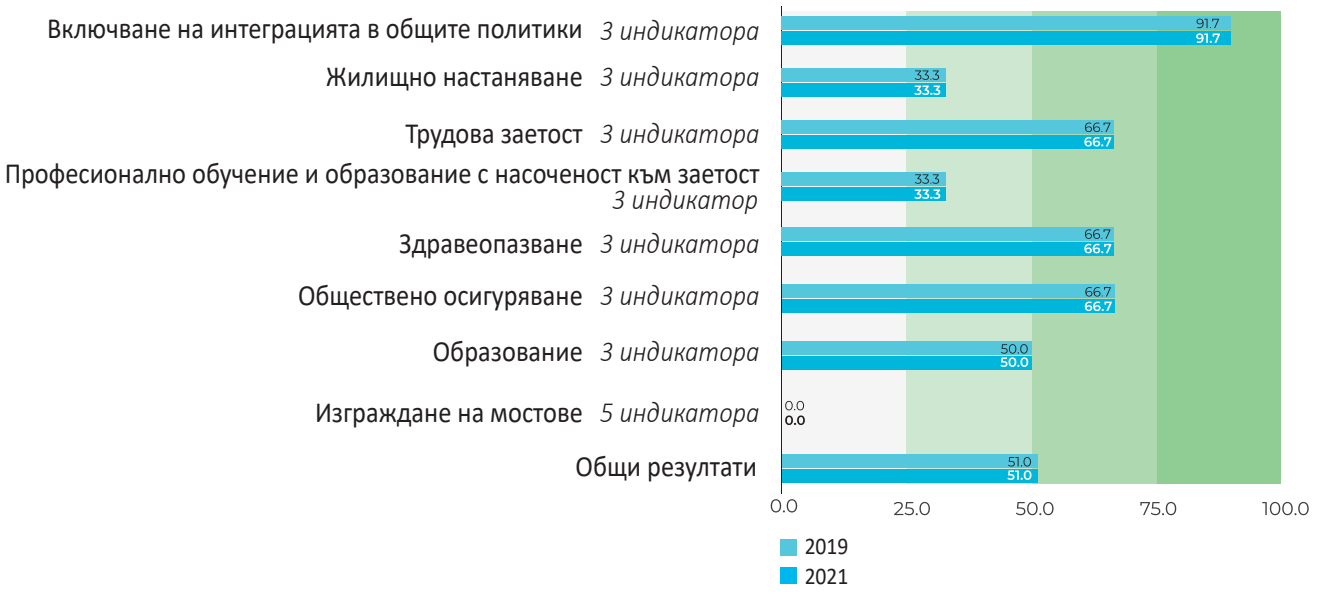

Общи резултати

16.10. Нидерландия

Стъпка: Създаване на правната рамка

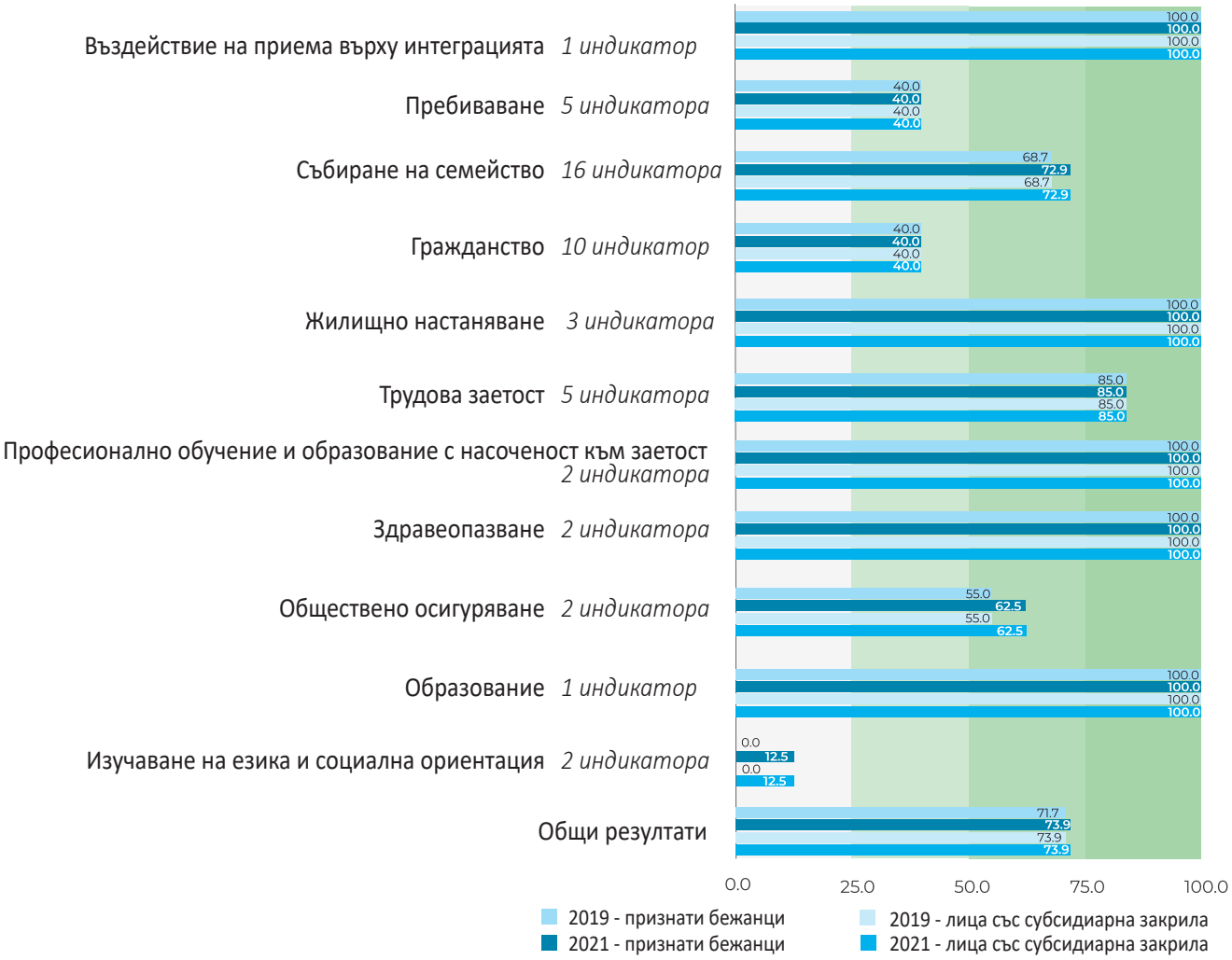

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

Общи резултати

16.11. Полша

Стъпка: Създаване на правната рамка

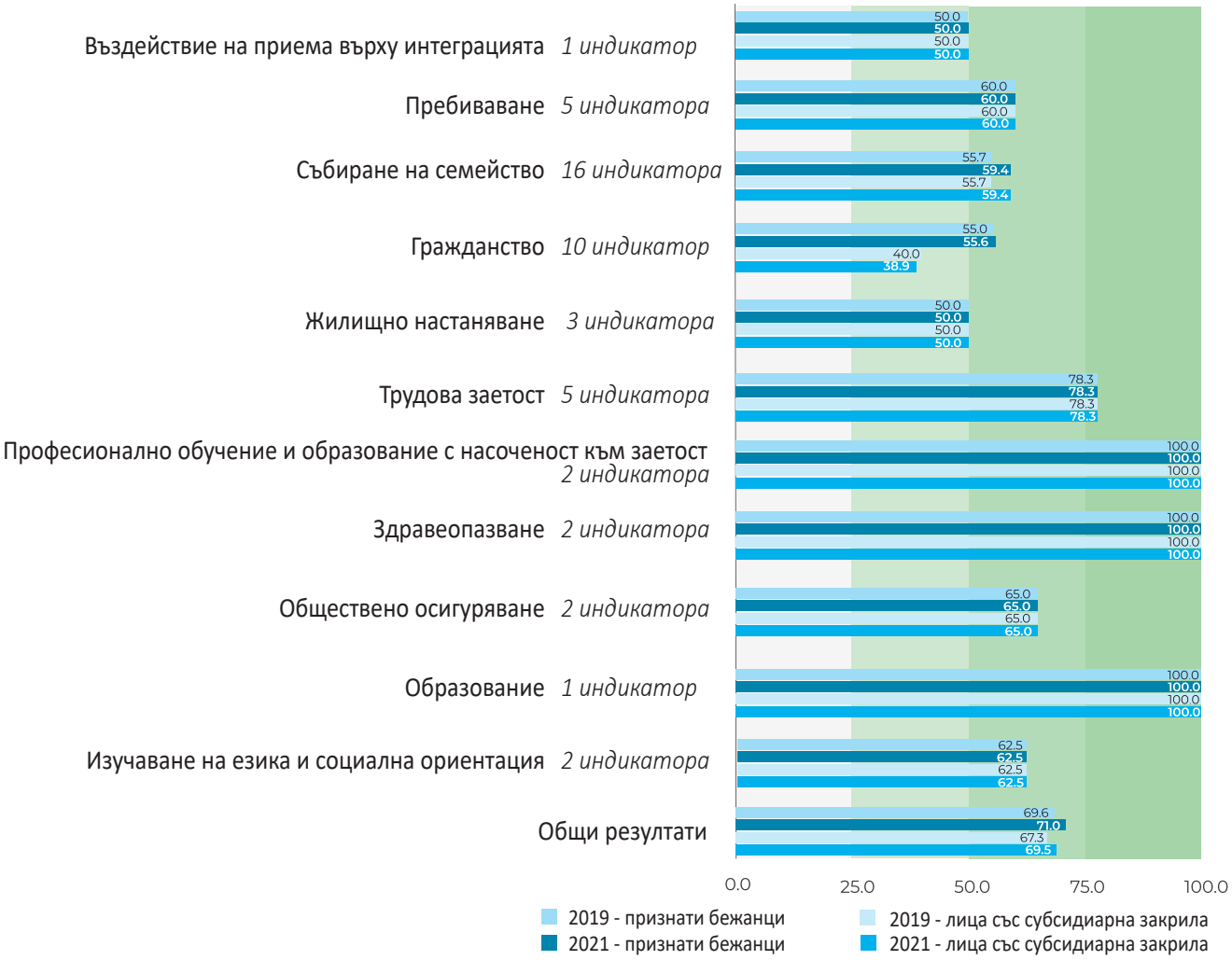

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

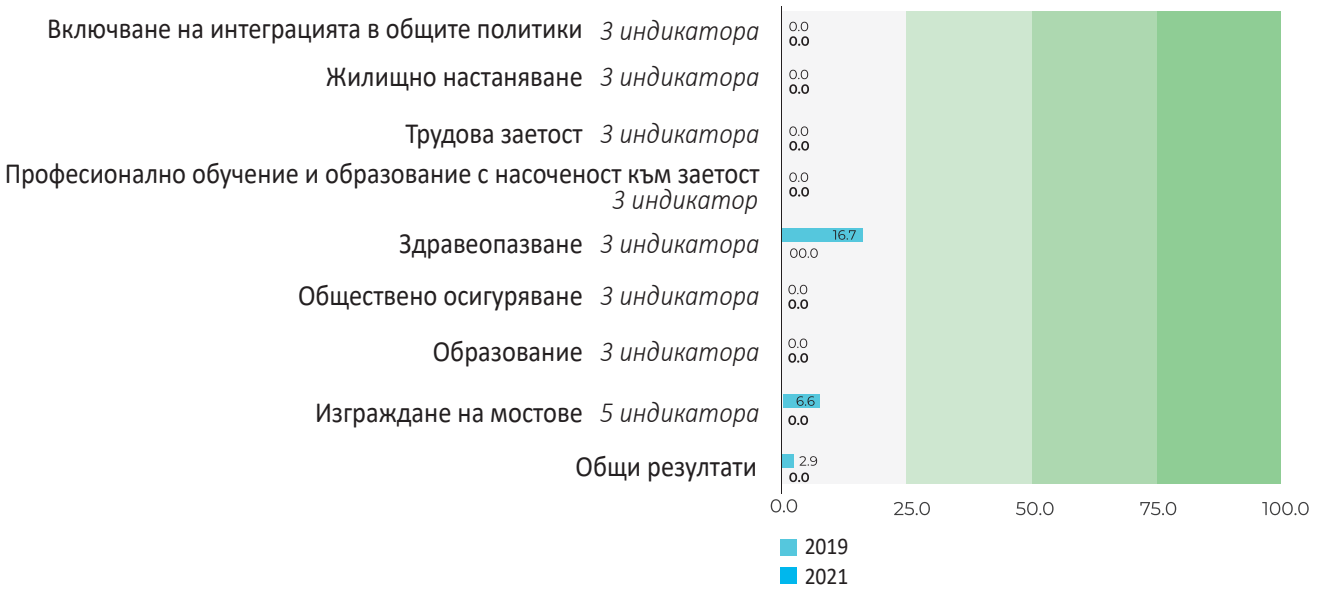

Общи резултати

16.12. Румъния

Стъпка: Създаване на правната рамка

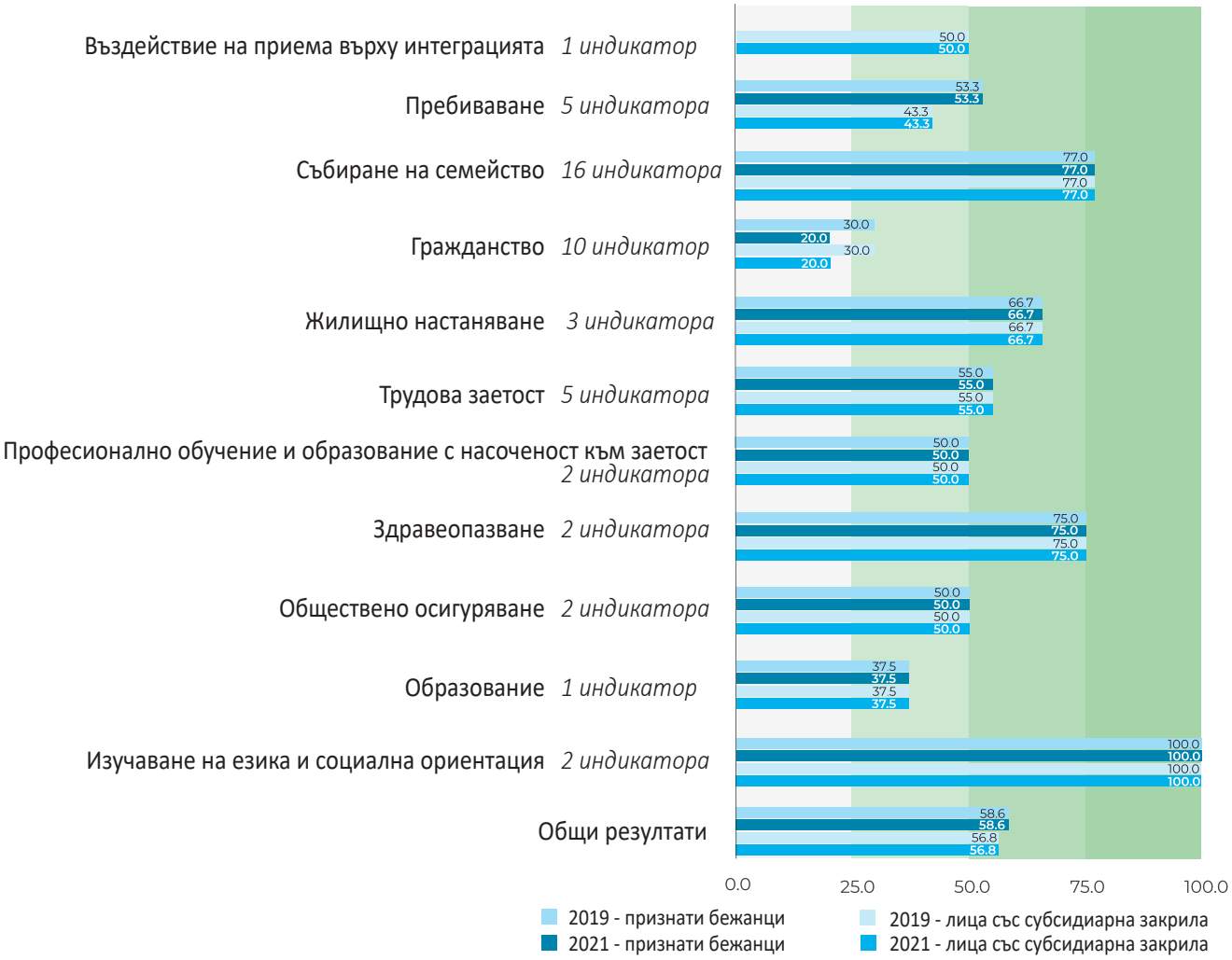

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

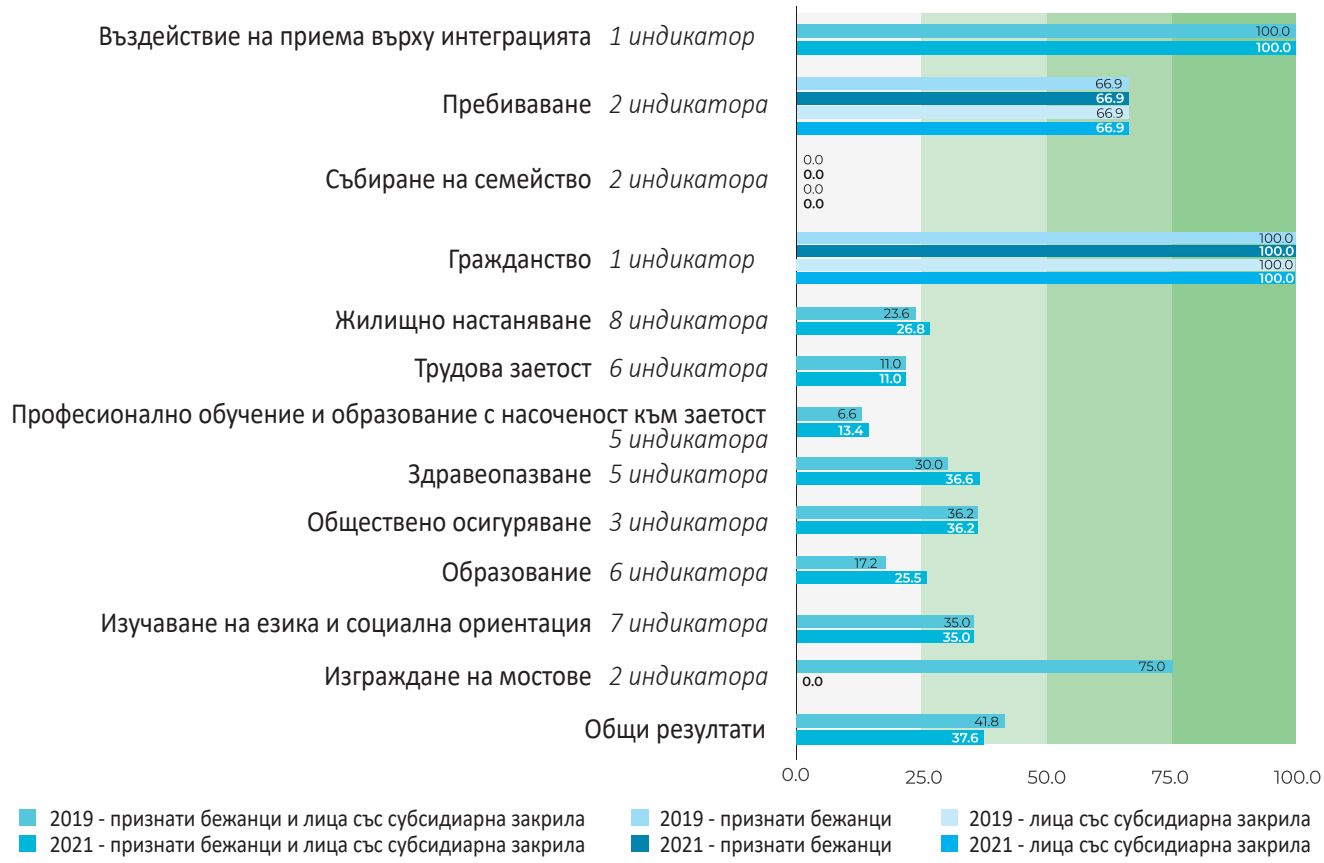

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

Общи резултати

16.13. Словения

Стъпка: Създаване на правната рамка

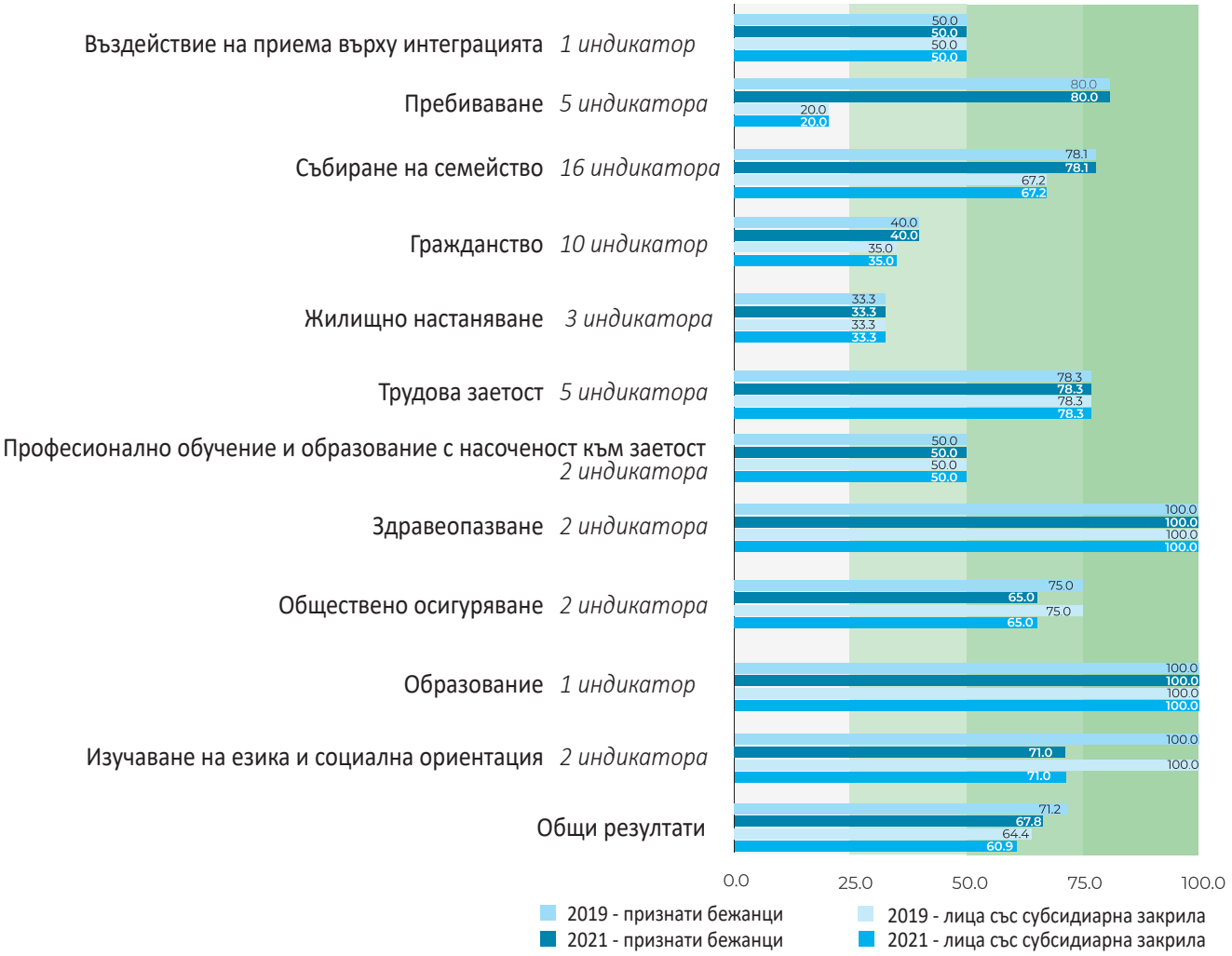

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

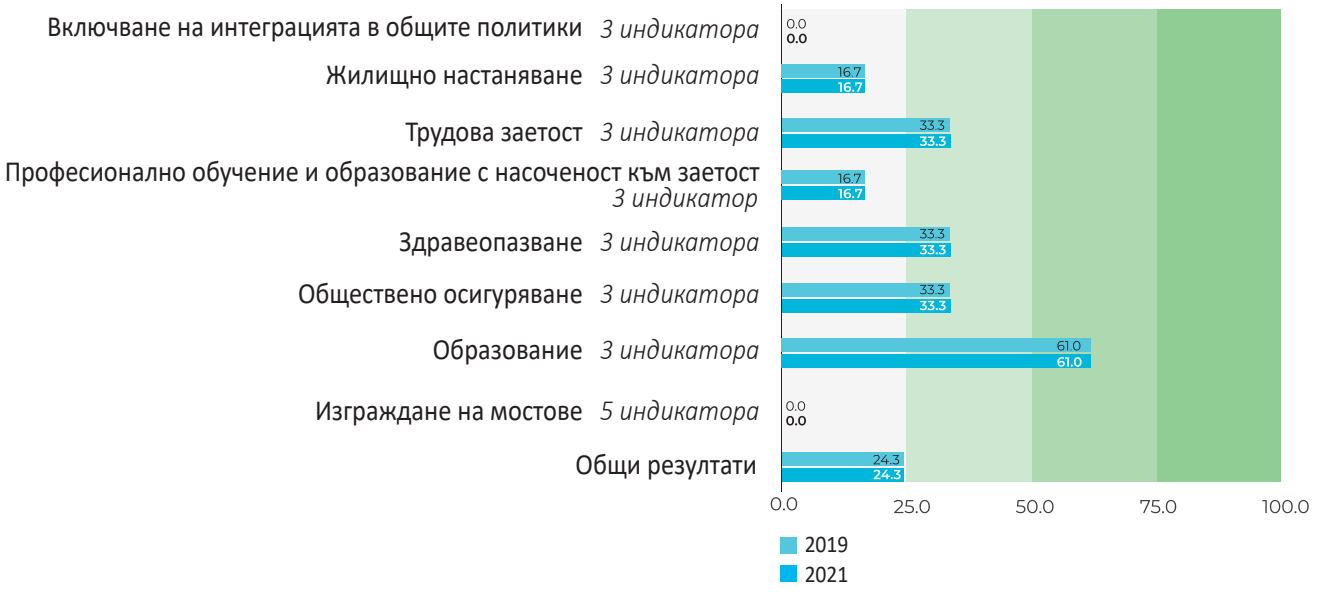

Общи резултати

16.14. Испания

Стъпка: Създаване на правната рамка

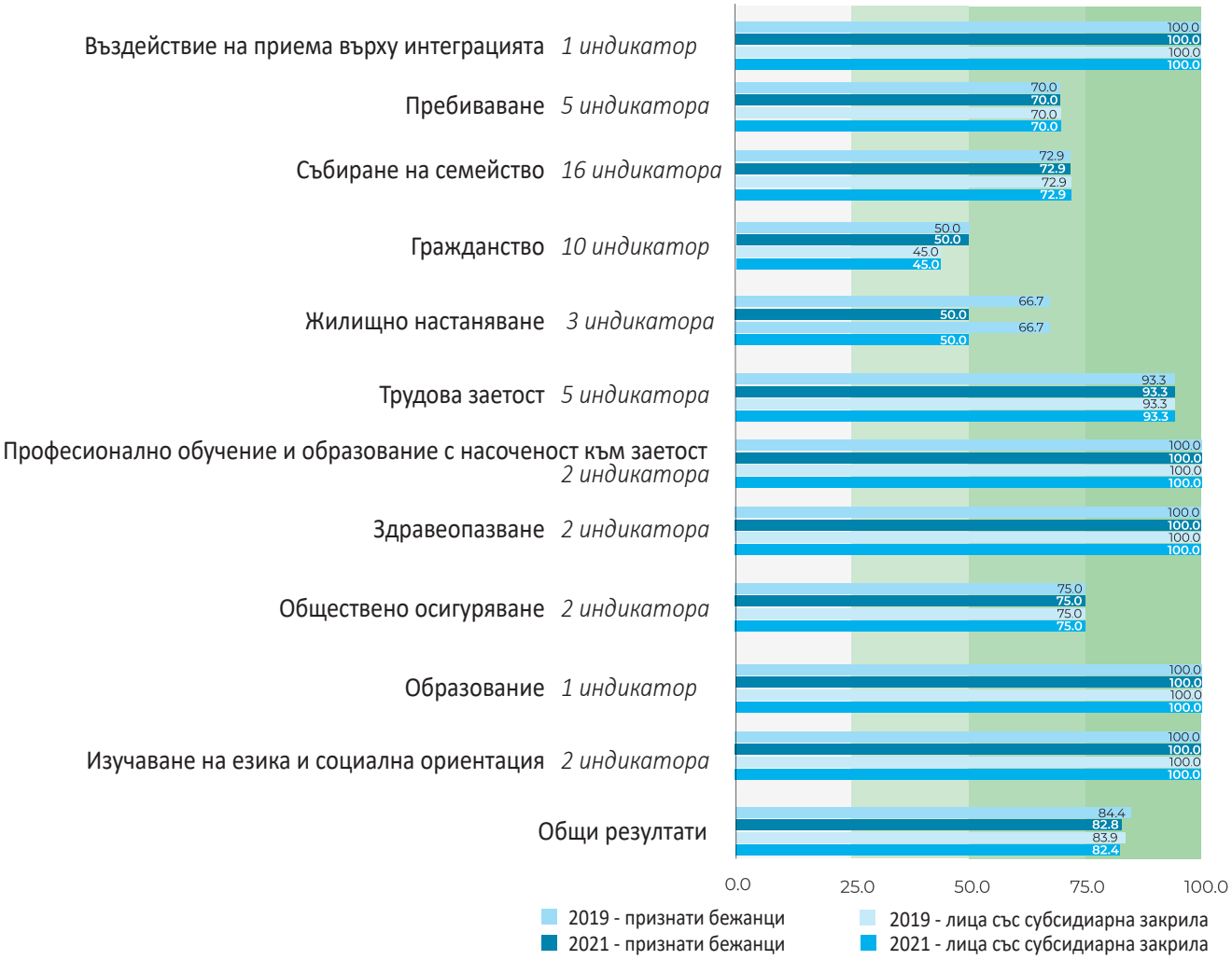

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

Общи резултати

16.15. Швеция

Стъпка: Създаване на правната рамка

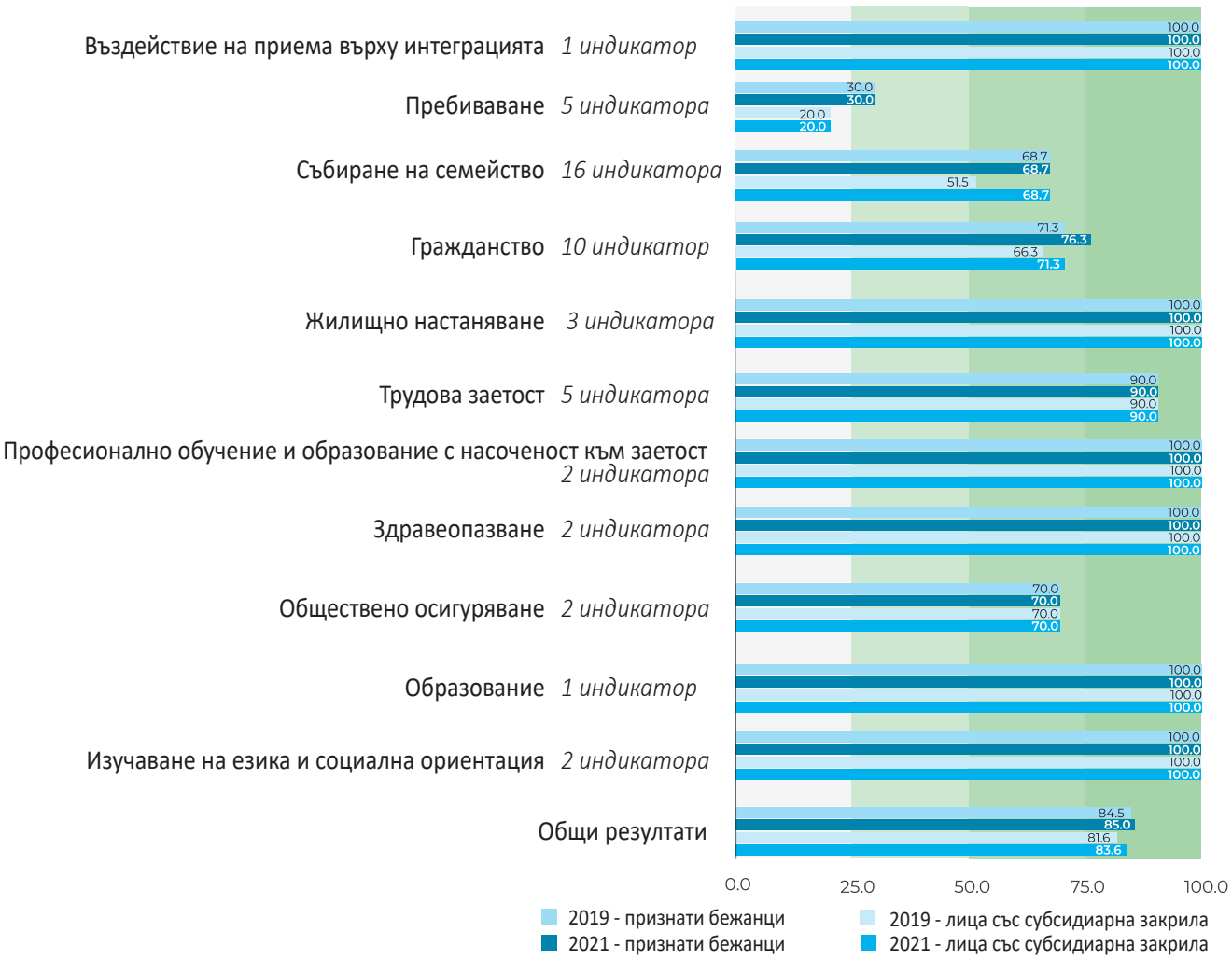

Стъпка: Изграждане на рамката на политиките

Стъпка: Изпълнение и сътрудничество

Общи резултати

Справочна литература

ВКБООН (2001). Закрила на семейството: Предизвикателства при изпълнението на политиката във връзка с презаселването.

ВКБООН (2002). Презаселването на бежанци: Международен наръчник с насоки за приемането и интеграцията. Женева: ВКБООН

ВКБООН (2006). ВКБООН Основен глосар с термини. Женева: ВКБООН

ВКБООН (2007). Бележка относно интеграцията на бежанци в Европейския съюз. Брюксел: Бюро на ВКБООН за Европа

ВКБООН (2008). ВКБООН, Бележка относно тестовете с ДНК за установяване на семейна връзка при бежанците

ВКБООН (2009). Бележка относно интеграцията на бежанци в Централна Европа. Будапеща: Регионално представителство на ВКБООН за Централна Европа

ВКБООН (2011a). Подобряване на достъпа до образование за деца и младежи, търсещи закрила, в Централна Европа. Будапеща: Регионално представителство на ВКБООН за Централна Европа

ВКБООН (2011b). Закрилата на бежанците и смесената миграция: Планът с 10 точки в действие. Женева: ВКБООН

ВКБООН (2011c). Подобряване на достъпа до образование за деца и младежи, търсещи закрила, и бежанци в Централна Европа. Будапеща: Регионално представителство на ВКБООН за Централна Европа

ВКБООН (2012). Събиране на семействата на бежанци. Отговорът на ВКБООН на Зелената книга на Европейската комисия относно правото на събиране на семейството на граждани на трети страни, живеещи на територията на Европейския съюз (Директива 2003/86/ЕО)

ВКБООН (2013). Ново начало. Интеграцията на бежанците в Европа. Брюксел: Бюро на ВКБООН за Европа

ВКБООН и MPG (2022) Ефективно приобщаване на бежанците: Подходи с активно участие за практици на местно равнище. Женева: ВКБООН

Европейски съвет за бежанци и изгнаници ECRE. Информационна база данни за убежището (AIDA). www.asylumineurope.org

Европейски съвет за бежанци и изгнаници ECRE. Принципи за справедлива и устойчива закрила на бежанците в Европа. Брюксел: ECRE

Европейски съвет за бежанци и изгнаници ECRE. Отстъпление при правата на бежанците? Двустепенният режим на закрила на Европа и отражението му върху правата на лицата, получили закрила. Сравнителен доклад по AIDA. Брюксел: ECRE

Европейски съвет за бежанци и изгнаници ECRE. Понятието за уязвимост в европейските процедури за убежище. Сравнителен доклад по AIDA. Брюксел: ECRE

Европейска миграционна мрежа EMN (2015). Интеграцията на лица, получили международна закрила/хуманитарна закрила на пазара на труда: политики и добри практики. Обобщен доклад за Фокус проучването на EMN за 2015 г.

Европейска комисия (2005). Комюнике относно Общия дневен ред за интеграция: рамка за интеграцията на гражданите на трети страни в ЕС. Брюксел: Европейска комисия

Европейска комисия (2011a). Зелена книга относно правото на събиране на семейството на граждани на трети страни, живеещи на територията на ЕС (Директива 2003/86/ЕО)

Европейска комисия (2011b). Индикатори за интеграцията на имигранти. Пилотно проучване. Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз

Европейска комисия (2011c). Европейски дневен ред за интеграцията на граждани на трети страни. Комюнике на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите, COM(2011) 455 финален, Брюксел, 20.7.2011 г.

Европейска комисия (2014). Финално комюнике на Комисията до Европейския парламент и Съвета относно насоки за прилагането на Директива 2003/86/ЕО относно правото на събиране на семейството, COM(2014) 210 Брюксел, 3.4.2014 г.

Европейска комисия (2015). Европейски дневен ред за миграцията. Комюнике на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите, COM(2015) 240 финален, Брюксел, 13.5.2015 г.

Европейска комисия (2016a). План за действие за интеграцията на граждани на трети страни. Комюнике на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите, COM(2016) 377 финален, Брюксел, 7.6.2016 г.

Европейска комисия (2016b). Трудова заетост и социално развитие в Европа в Europe Annual Review 2016 Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз

Европейска комисия (2020). План за действие относно интеграцията и приобщаването за периода 2021-2027 г. Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите, COM(2020) 758 final, Брюксел, 24.11.2020 г.

Европейска комисия и ОИСР (2018). Заселване през 2018 г. Индикатори за интеграцията на имигранти. Париж: OECD Publishing

Европейски парламент (2018). Интеграцията на бежанци в Австрия, Германия и Швеция: Сравнителен анализ. Генерална дирекция за вътрешни политики, Проучване за Комитета по трудова заетост и социални въпроси

Европейски съюз (2012). Харта на основните права на Европейския съюз, 26 October 2012, 2012/C 326/02

Евростат (2018). Статистика за интеграцията на мигранти – индикатори за регионален пазар на труда. Статистиката обяснена

Изпълнителен комитет на ВКБООН (2005). Заключение относно местната интеграция

Общо събрание на ООН (1948). Всеобща декларация за правата на човека, 10 декември 1948 г., 217 A (III)

Общо събрание на ООН (1951). Конвенция за статута на бежанците, 28 юли 1951 г., Обединени нации, серия „Договори“, том 189, с. 137

Общо събрание на ООН (1966). Международен пакт за социалните, икономическите и културните права, Обединени нации, серия „Договори“, том 993

Общо събрание на ООН (1989). Конвенция за правата на детето, 20 ноември 1989 г., Обединени нации, серия „Договори“, том 1577, р. 3

Съвет на Европа (1950). Европейска конвенция за правата на човека и основните свободи, изменена с Протоколи № 11 и 14, 4 ноември 1950 г., ETS 5

Съвет на Европа (1996). Европейска социална харта (преработен текст), ETS 163

Съвет на Европа (1997). Измерване и индикатори за интеграция. Страсбург: Съвет на Европа

Съвет на Европа (1997). Европейска конвенция за гражданството, 6 ноември 1997 г., ETS 166

Съвет на Европа (2019). Аспекти на правата на човека в политиките за интеграция на имигранти и бежанци. Публикация на Специалния представител на Генералния секретар за въпросите на миграцията и бежанците. Страсбург: Съвет на Европа

Съвет на Европейския съюз (2003). Директива 2003/86/ЕО на Съвета от 22 септември 2003 г. относно правото на събиране на семейството. Официален вестник на Европейския съюз 251

Съвет на Европейския съюз (2010). Среща в Сарагоса, Заключения на Съвета и представителите на правителствата на държавите членки относно интеграцията като двигател на развитието и социалното сближаване

Съвет на Европейския съюз (2011). Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и Съвета от 13 декември 2011 г. относно стандарти за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила (преработен текст), 20 дек. 2011 г., OJ L 337; декември 2011 г.

Съвет на Европейския съюз (2013). Директива 2013/33/ЕС на Европейския парламент и Съвета от 26 юни 2013 г. за определяне на стандарти относно

приемането на кандидати за международна закрила (преработен текст), 29 юни 2013 г., OJ L. 180/96-105/32; 29.6.2013, 2013/33/EU

Съвет на Европейския съюз, Съвет по правосъдие и вътрешни въпроси (2004). 2618-та Среща на Съвета, Анекс: Общи основни принципи за политиката на интеграция на имигрантите, 14615/04 (Presse 321), Брюксел, 19 ноември

Atkinson, T., Cantillon, B., Marlier, E. & Nolan, B. (2002). Social Indicators. The EU and Social Inclusion. Oxford: Oxford University Press

Baio, G., Blangiardo, G., & Blangi, M. (2011). Centre Sampling Technique in Foreign Migration Surveys: A Methodological Note. Journal of Official Statistics, 27(3), 451-465

Benton, M., Diegert, P. (2018). A needed evidence revolution. Using cost-benefit analysis to improve refugee integration programming. Brussels: Migration Policy Institute Europe and Bertelsmann Stiftung

Burkin, K., Huddleston, T. & Chindea, A. (2014). Refugee integration and the use of indicators: Evidence from Central Europe, UNHCR Regional Representation for Central Europe

Castles, S., Korac, M., Vasta, E., & Vertovec, S. (2002). Integration: Mapping the Field. London: Home Office

Conte, C. (2021). The uneven legal and policy framework facing persons with humanitarian status in Europe: Current gaps and possible solutions for improving integration policies. NIEM in-depth analysis. Brussels: Migration Policy Group

Crisp, J. (2004, April). The local integration and local settlement of refugees: a conceptual and historical analysis. New Issues in Refugee Research (102)

Fearon, J. D. (2004). Why some civil wars last so much longer than others? Journal of Peace Research 41(3): 275-301

FRA European Union Агенция на Европейския съюз за основните права (2019). Интеграцията на млади бежанци в ЕС: добри практики и предизвикателства. Люксембург: Служба за публикации на ЕС

Gag, M., McGill, P., Norström, E., Omodeo, M., Pretty, S., Schröder, M., Seukwa, L.H., Zaccai, C. (2012). Integration of Refugees into the European education and labour market. Requirements for a target group-oriented approach. Recommendations on the European level

Garcés-Mascareñas, B., Penninx, R. (eds) (2016). Integration Processes and Policies in Europe. IMISCOE Research Series. Springer, Cham

Huddleston, T. (2009). How to Evaluate the Promotion of Integration and Measure its Effects? Experiences in the EU. Migration Policy Group. Brussels: Migration Policy Group

Huddleston, T. (2010). EU Support for Integration: what about beneficiaries of international protection? A User's Guide to EU standards, Funds and Cooperation. Migration Policy Group. Budapest: UNHCR Regional Representation for Central Europe

Huddleston, T. (2011). Family Reunion: confronting stereotypes, understanding family life. Brussels: Migration Policy Group

Huddleston, T., Bilgili, O., Joki, A. & Vankova, Z. (2015). MIPEX Migrant Integration Policy Index 2015, Brussels/Barcelona: Migration Policy Group and CIDOB

Huddleston, T., Niessen, J., & Dag Tjaden, J. (2013). Using EU Indicators of Immigrant Integration, European Commission

Martín, I., Arcarons, A., Aumüller, J., Bevelander, P., Emilsson, H., Kalantaryan, S., Maciver, A., Mara I., Scalettaris, G., Venturini, A., Vidovic H., Van Der Welle, I., Windisch, M., Wolffberg, R., Zorlu, A. (2016). From refugees to workers: Mapping labour market integration support measures for asylum-seekers and refugees in EU member states. Volume I: Comparative Analysis and Policy Findings. Volume II: Literature review and country case studies, Bertelsmann Foundation

OECD (2016). Making Integration Work. Refugees and others in need of protection, Paris: OECD Publishing

OECD (2018). Working Together for Local Integration of Migrants and Refugees, Paris: OECD Publishing

OECD (2019). Ready to Help? Improving Resilience of Integration Systems for Refugees and other Vulnerable Migrants, Paris: OECD Publishing

OECD and UNHCR (2018). Engaging with employers in the hiring of refugees. A 10-point multi-stakeholder action plan for employers, refugees, governments and civil society

Pasetti, F., Conte, C., Solano, G., Deodati, S., Cumella, C. (2022). Migrant Integration governance and outcomes in 25 EU regions: the MIPEX-R comparative analysis. REGIN project

Scholten, P., van Breugel, I. (2018). Mainstreaming Integration Governance: New Trends in Migrant Integration Policies in Europe. Palgrave Macmillan: Cham, Switzerland

Smyth, G., Stewart, E., & Da Lomba, S. (2010). Introduction: Critical Reflections on Refugee Integration: Lessons from International Perspectives. Journal of Refugee Studies, 23(4), 411-414

Solano, G., Huddleston, T. (2020). Migrant integration policy index. Brussels/Barcelona: Migration Policy Group and CIDOB, www.mipex.eu

Solano, G., Huddleston, T. (2021). Beyond immigration: Moving from Western to global indexes of migration policy. Global Policy, 12(3), pp.327-337.

Strang, A. & Ager, A. (2010). Refugee Integration: Emerging Trends and Remaining Agendas. Journal of Refugee Studies, 23 (4), 589–607

Wolffhardt, A., Conte, C. and Huddleston, T. (2019). The European Benchmark for refugee integration: A comparative analysis of the national integration evaluation mechanism in 14 EU countries. Baseline Report. Brussels/Warsaw: Migration Policy Group and Institute of Public Affairs

Wolffhardt A., Conte C. and Huddleston T. (2020), The European benchmark for refugee integration: A comparative analysis of the National Integration Evaluation Mechanism in 14 EU countries. Evaluation 1: Comprehensive Report. Brussels/Warsaw: Brussels/ Warsaw: Migration Policy Group and Institute of Public Affairs

Yilmaz, S. (2021). Europe's patchwork of refugee integration policies: linking NIEM results to EU action 2021 to 2027 the EU action plan on integration and inclusion as an instrument to address deficiencies. NIEM policy brief. Brussels: Migration Policy Group

Yilmaz, S. (2022). Data gaps in refugee integration in Europe: A comparative assessment of data availability in 14 EU countries. NIEM in-depth analysis. Brussels: Migration Policy Group